

Spisi

KRIŠTOF ŠMIDA.

Poslovenjeni

MLADINI V ZABAVO IN PODUK.

II. zvezek :

Jozafat.

V NOVOMESTU 1880.
Tiskal in založil J. Krajec.

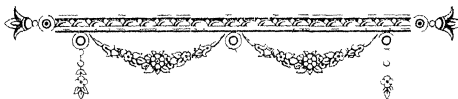
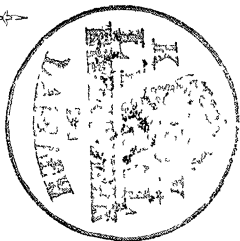

KRALJEVIČ ,
kraljevič v Indiji.

Povest iz prvih časov kerščanstva.

Poslovenil
P. Florentin Hrovat.

V NOVOMESTU 1880.
Tiskal in založil J. Krajec.

Predgovor.

Bistvene čerte te povesti so posnete iz življenja Jozafata in Barlama, ki ga je bajè popisal Janez Damascen.

Pervi in glavni namen jej je, naj pokaže, kako je prišel Jozafat do spoznanja Jezusa Kristusa. Jozafat namreč je sprevidel, da ljudje niso tako dobri in srečni kakor bi mogli in morali biti. Barlam ga je podučil, da prave sreče je najti le v kersčanski veri.

Nova obravnava stare povesti je vpletla marsikaj, kar naj bi časom primerno služilo v poduk in za kratkočasno berilo.

I. Veseli deček.

red več nego tisuč leti je vladal v Indiji, najlepšem in bogatejšem kraljestvu jutrove dežele, kralj Abenar. Bil je sila mogočen, hraber v vojski, razumen in srečen pri vsem svojem podvzetji; njegova lepa postava, polna plemenitosti in veličanstva pridobila mu je spoštovanje vseh. Imel je neizmerne zaklade zlata, žlahtnih kamenov in biserjev; bilo mu je v obilnosti vsega, česar le je njegovo serce poželelo. Le nekaj mu je manjkalo; bil je brez otrôk.

Slednjič je dobil sinka; neizrečeno se razveseli. Imenitne in mogočne svojega kraljestva povabi na gostijo; ljudstvu priredi veselie in med uboge po deželi razdeli obilnih darov.

Najmodrejše može svojega kraljestva je poklical k sebi, da se ž njimi posvetuje o izreji novorojenega kraljeviča. Učeni te dežele, kateri so se magi ali modri imenovali, terdili so, ali si vsaj domišljevali, da znajo iz zvezd vedeževati, kako se bode godilo novorojenemu v življenji.

Kralj jih je toraj poprašal ter jim rekel: „Povejte mi, kaj bode iz tega otroka?“

Vedežujejo mu, znabiti le, da bi se mu prikupili, da bode ta kraljevič postal največji in mogočnejši vseh kraljev. — Jeden iz med teh modrih, — star, častitljiv mož, v resnici med njimi najmodrejši, — pravi: „Dà, res je, bode postal najmočnejši in srečnejši kralj, ki je kedaj vladal na jutrovem, če bode najmodrejši in naj krepostnejši. Moraš ga pa, o kralj, odgojiti daleč proč od kraljevega dvora, ter mu preskerbeti najmodrejših in krepostnejših odgojiteljev.“ —

Ta svèt kralju dopade ter sklene, ravnati se po njem. Nekaj milj od stolnega mesta na deželi je imel prekrasen grad; tu je dal pripraviti lepo stanovanje kraljeviču. S pomočjo onega moža mu je izbral modrih odgojiteljev; in ko je kraljevič odrastel, spremi ga kralj sam v novo stanovanje. Razkaže mu lepe sobe in dvorane, v katerih je bila vsa oprava iz drazega cedrovega lesa lepó sè zlatom okinčana; opozoril ga je na lepobarvane tapete, s katerimi so bile stene prepete, na vezene perte, s katerimi so bile pokrite mize, stoli, — da celò fla. Tudi mu pokaže mnogo umetno iz zlata izdelanih posod, ki so se dražih kamenov lesketale.

Peljal je kraljeviča na veličasten vert, na katerem so bile gredice mnogobarvenih cvetlic, dolge verste pomarančnih dreves, polnih rumenega ovočja, margararov, polnih rdečega cvetja in sadja, ter košatih palm, ki so prijetno, hladno senco delale. Pokazal mu je kot ribje oko čisto jezero; v sredi je vodomet bruhal vodo kviško, ki

se je razpraševala v tisoč in tisoč kot biserji leskečih kapljic. Po jezeru so plavali snegobeli labudi z lepo zakrivljenimi vratovi; v globočini so se pa svetile zlatice ali kitajski karpji. Cvetice so razširjale prijetno vonjavo, ter drobne ptice veselo prepevale. Tam na solnčnati trati se je ošabno šopiril pav sè svojim krašno leskečim perjem; po lepih z drobnim peskom posutih tleh so pobirale putke raztreseno zernje; tam v lepo dišečem germovji so se sončili zlatorumeni fazani. Bolj še se je veselil kraljevič prelepega verta, nego krasne palače; veselja prevzet zagotavlja očetu, da rad tukaj ostane. Oče mu je obljubil, da ga bode obiskal sleherni teden vsaj jedenkrat, ter se je veselo vernil na svoj kraljevi dvor.

Kralj se je srečnega čutil, ker so se mu izpolnile do sedaj vse želje; a še srečnejšega ga dela nada, da bode njegov sin še mogočnejši kralj, nego je on sam. A pri vsem tem bogastvu in veselji se vendar kralj Abenar ne čuti v resnici srečnega. „Kaj je to vse, kar imam?“ rekel je pogostokrat. „Šaj vse mine! ni stanovitno! To prekrasno palačo bode mi kmali treba zapustiti; na jedni iz med teh lepih postelj bode znabiti v kratkem času počivalo moje truplo. Dolge verste dragò oblečenih in v zlatu leskečih dvornikov bodo me žalostno k grobu spremile; kajti smert tudi kralju ne prizanese!“ „Pa to britkost,“ děl je, „ki me tare in mi greni veselje, hočem svojemu sinu prikriti saj v cveteči mladosti.“ —

Izbral je toraj kraljeviču može v najboljših letih in terdnega zdravja za učenike. Le najbolj

zali dečki plemenitih staršev so mu stregli. Tudi delavci na vertu so bili le močni, zdravi ljudje. Ostro je učenikom prepovedal o smerti in minljivosti govoriti. Če je kedo učenikov ali služabnikov zbolel, moral je z dvora. Grad in vertôve je obdal z nasipom, terdnim zidom in globokim jarkom. Pod smertno kazenjo je bilo prepovedano kakega ptujca, — ki bi vendar znal kako besedico o smerti čerhniti, — h kraljeviču pustiti; še manj pa je bilo starim ljudem, katerih sami pogled uže smerti spominja, pripušeno kraljiču pred oči stopiti. Na tanko so se spolnovala kraljeva povelja.

Kraljevič je vzrastel v zalega, veselega dečka. Prav srečen in zadovoljen je bil. Nič ni vedel o revah in težavah, ki tarejo ljudi. Še ne sluti ne, da je ta svet mnogim dolina sôlz in britkosti; zdi se mu le raj. Menil je v svoji srečni nevednosti, da na zemlji vse tako ostane, kakoršno je. Še v glavo mu ne pade, da bi se mu utegnilo kedaj drugače goditi. Ima se za neumerjočega.

II. Starček.

Med tem je čutil kraljevič, ko je v mladenška leta stopil, da mu je v svojem prijetnem bivališči vendar le nekako pretesno. Skozi zgornja okna gradú je imel krasen razgled po dolini, po kateri se je vila reka Ind. Sprevidel je, da je vendar le jetnik in želel si je večjega prostora, v katerem naj bi se gibal. Njegovi učeniki so si

prizadevali, da mu take misli iz glave izbijejo. Pa kralj, njegov oče, se je udal njegovim prošnjam ter ga je vzel sem ter tje sè sabo na popotvanje. Skerbeli so pa, da kraljevič ni videl kaj tacega, kar bi ga utegnilo žaliti. Povsod so ga veselo sprejemali in pozdravljali. Povsod vidi trume praznično oblečenih ljudi, ki se razveseljujejo po zelenih livadah poleg ceste z godbo in petjem ter z raznimi igrami.

Kraljeviču so kaj dopadli ti izleti, le preredki so se mu zdeli.

Neciga dne je zapazil, da most, po katerem se je hodilo v grad in na vert, ni vzdignjen. Straža se oddali in on smukne ven.

Primerilo se je pa, ali bolje, božja previdnost je hotela, da ga sreča onemogel devedeset leten starček. Pripognjena glava starčeka je bila plešasta; le na sencih je bilo nekaj belih lās. Obličje mu je bilo zgerbančeno; usta dolj viseča in brez zob; oči slabe in kermežljave, ustnice ozke in blede; v tresoči roki je komaj držal palico, opiraje se na-njo; sključena kolena so se mu šibila in kratkih korakov se je dalje pomikal. Bil je živa podoba človeške minljivosti.

Ves zavzet in prestrašen stopi kraljevič nekaj korakov nazaj in vsklikne: „Kdo si? Si li človek? Ali si kako drugo bitje?“ Starček zmaje z glavo in reče slabim, hripovim glasom: „Kaj družega bi bil nego človek? Se vè da, človek sem kakor ti!“

„Pa kaj se ti je pripetilo,“ zapraša kraljevič, „da si tako nadložen postal? Ali si bil znabiti zmiraj tak?“ „Čudno!“ reče starček; „moja glava

je bila kodrasta, kakor je tvoja; lice mi je bilo okroglo in rudeče, kakor je tvoje; moji roki ste bile močnejši od tvojih, in nogi ste mi bile terdni, da bi bil lahko preskočil ta-le jarek.“

„To je čudno,“ zdihne kraljevič; „a povej mi, kako si takov postal!“

„Čudno je tvoje vprašanje!“ dêl mu je starček; „sivček sem, star uže devetdeset let. Starost nese te slabosti sê sabo! Marli ne znaš tega?“

„Ne, rekel je kraljevič, nobene besede še nisem slišal o tem.“ A sedaj mi povej, je li z vsemi ljudmi taka?

„Ne razumen, da me kaj takega zaprašáš,“ rekel je starček. „Vsem, vsem se godi tako, kralju kakor beraču. Spolnivši osemdeseto ali devetdeseto leto, podobni so le še človeški senci, kakor jaz sedaj. Pa le malo jih je, ki to starost dožive; kajti veliko jih umerje uže v evetochi mladosti.“

„Umreti?“ zavpil je kraljevič: — „kaj je to? Tudi tega še nisem slišal.“

„Kaj neveden mladenič si,“ zaverne mu starček; „nisi li še slišal govoriti o umerljivosti in smerti?“

„Umerljivost? smert?“ rekel je kraljevič — „to ste mi neznani, neumljivi besedi. Razjasni mi vendar, kaj pomenite?“

„Ker ne veš tedaj tega, kar vedó vsi ljudje, poslušaj, kaj znači beseda umreti. Umerli ne vidi več; zanj je solnce ugasnilo, ali bolje, njegove oči so ugasnile. Ne sliši več glasu svojega prijatelja; da, ne čul bi več niti bobnenje hudega groma. Kakor led merzle in terde so njegove roké,

in njegovo celo telo je nepremakljivo, kakor tale kamen tukaj. Kmali začne truplo trohneti; njegova podoba se strašno spremeni, razširja nesterpljiv smrad. Zatoraj ga zakopljejo v zemljo, globoko jamo, ki se gomila inenuje; ali ga pa sežgó po šegi nekaterih narodov. Stermi, kakor hočeš! Tako je!“

„Kaj,“ zdihne kraljevič, „z vsemi, vsemi ljudmi se tako godi?“

„Vsem, vsem ljudem, naj bivajo v revnih kočah ali lepo-zidanih palačah, odločeno je jedenkrat umreti. Slišal si uže pregovor: Stari morajo, mladi morejo umreti. Jaz uže stojim zjedno nogo v grobu; znabiti, da še danes umerjem. A če tudi si še mlad, znaš vendar le popred umreti nego jaz.“

Ves prestrašen in zamišljen je zdirjal kraljevič v grad, čez most, ktereга so ravno hoteli vzdigniti.

III. Otožni mladeneč.

Med kraljevičevimi odgojitelji je bil neki mož, kteremu je med vsemi naj bolje zaupal. Sordan mu je bilo ime. Bil je odkritoserčen mož; nikdar se ni prilizoval kraljeviču, ampak mu vedno resnico povedal. Sicer kraljevič ni tega na tanko spoznal, vendar le je slutil. K njemu je

hitel in mu rekel: „Ljubi Sordan! Pojdi z mano na vert, kjer naju nihče ne sliši. Imam ti važne reči povedati.“ Učenika prestraši strahu vpadli obraz kraljeviča ter gre ž njim. „Nekaj posebnega se mi je pripetilo,“ — dêl je kraljevič. „Videl sem neko bitje, ne vem, če je bil duh ali človek!“

Povedal mu je kraljevič pogovor sê starčkom. „Povej mi sedaj,“ — je sklenil — „je li res, kar mi je povedala ta usmiljenja vredna stvar, ali me je nalagala, da me ustraši in oplashi?“

Sordana ta kraljevičeva izpoved jakò osupne. Bolj kakor strah njegovega rejenca skerbi ga to, da je vkljub ostri očetovi prepovedi kraljevič z verta šel, in da se na radovednega mladenča ni dosti pazilo. Da, tolik strah ga je obletel, da je obledel kot zid. Kraljevič tega obledenja ni prav umel, in rekel je: „Obleduješ! Povej mi, ali tudi ti tega, kar mi je starček povedal, do sedaj nisi vedel? Ali še tudi ti nisi nikoli videl starčka?“

„Oh moj kraljevič,“ rekel je Sordan, „meni je vse to dobro znano. Pa tvoj oče te niso hoteli s takimi žalostnimi rečmi seznaniti; zato so ti to prijetno stanovanje preskerbeli. Ali prosim te, ne čerhni besedice o tem očetu; kajti bili bi jako hudi. Jaz, tvoji čuvaji in učeniki bi zgubili očetovo milost, morali te za vselej zapustiti ter bi jako nesrečni postali.“

„Ne boj se!“ — zavernil je kraljevič — „molčati hočem. A povej mi resnico, je li res tako, kakor je govoril starček?“

„Oh **predragi** mi kraljevič,“ odgovoril je Sordan, „nehčem ti tajiti; tako je; jaz in vsi tvoji

služabniki bomo postali nadložni, kakor oni starček; če nas poprej smert ne pobere in ne strohnimo; vsi se bomo v prah in pepel spremenili.“

„Ali tudi jaz in moj ljubi oče?“ poprašal je deček.

„Tudi ti, tudi tvoj oče,“ priterdi Sordan; „tudi kraljeva moč ne more tega odverniti.“

„To je strašno!“ vzdihnil je kraljevič. „Vsi, vsi brez razločka! Tudi ti, tudi moj oče! A poslušaj, kaj mi je sedaj padlo v glavo. Kam je zginil oni veseli, prijazni mladeneč, ki je bil moje starosti in velikosti, moj ljubi prijatelj Vali, katerega sem naj raje imel. Rekli ste mi, da se bode zopet vernil. Zakaj ne pride? Je znabiti moral umreti, in ni ga več? Bodi odkritoserčen in povej mi resnico!“

„Da bi pač tako ne bilo, kakor praviš, ljubi kraljevič,“ rekel je Sordan. „Ne poverne se več! Mertev je; — njegovo truplo uže trohni v grobu in razpada v prah.“

Kraljevič se je milo razjokal, zbežal na samotni kraj, ter obupno roke vijoč gor in dol hodè milo klical: „O moj Vali, moj predragi Vali!“ — in ni ga bilo moč potolažiti. Vsi okrog stoječi prizadevajo si ga razvedriti, pa zastonj. Izmislili so si mnogoverstnih veselih iger, podali mu draga darila, ktera mu je predni dan poslal oče. A kraljevič jim je odgovoril: „Nesite proč te igrače, ki so me nekdaj tolikanj razveseljevale. Tudi vse te dragocene reči, katere mi kažete, ne ničejjo me več. Vse okrog mene zdi se mi kakor prazne sanje, ki hitro minejo. Tale vèla, na pol

osula cvetica pravi mi, tako bodeš zvenil tudi ti ter se spremenil v prah. Dà, veli listič na drevji mi kliče: „Spominjaj se smerti!“ Vi vsi se mi zdite jednaki smertni senci; okoli sebe ne zapazim družega, nego smert in trohljivost.“

Čez nekoliko dni je kralj po navadi obiskal kraljeviča. A zagledavši vpadlo lice svojega dražega sinka, in zapazivši, da ga je prejšna veselost minula, — prestraši se jako. „Kaj ti je?“ skerbno popraša — „živost te je minula in ves mertev si?“ Obervivši se k okoli stoječim služabnikom, popraša jih: „Je li bolan?“ „Ne!“ — odgovore mu — „bolan ni!“ „Ali te je kdo razžalil?“ popraša na dalje kraljeviča. „O ne, marveč si prizadevajo me razveseliti, a zastonj.“

„Tedaj si na duhu bolan,“ reče mu kralj, „gotovo ste mu govorili o rečeh, katerih mu ni treba vedeti, o katerih z njim govoriti prepovedal sem vam ostro.“ Od jeze se svetijo kralju oči. Vsi pričujoči se prestrašijo in obledé. Tudi kraljevič se prestraši, vendar pa ne pove, kaj ga tolikanj žalosti. Ni hotel svojih učenikov in služabnikov v nesrečo pahniti, ter dani besedi nezvest postati, če tudi mu je grozno težko, kaj zamolčati svojemu očetu.

Kralj se je vernil ves potert na svoj dvor. Od sedaj obišče kraljeviča sleherni dan. Hoče ga vzeti sè sabo na kraljev dvor. „O le tega ne,“ prosi kraljevič, „za kraljev dvor nisem sedaj.“

Več ni bil dobre volje, ter preživel žalostne dni v krasnem gradu in na lepem vertu.

Žalostni dušni stan kraljevičev ni ostal dolgo prikrit; a kaj da je pravi vzrok temu, ni nihče vedel, ker ga ni razodel niti kraljevič niti učenik. Vse je obžalovalo nesrečnega kraljeviča.

IV. Slepi, gluhi in hromovi.

Takrat oni starček ni znal, kdo je ta zali mladeneč, s katerim se je razgovarjal. A kmali je zvedel in pripovedoval ljudem, o čem se je s kraljevičem razgovarjal. Tudi kralj zve, na kak način mu je spodletel namen, da kraljeviču revo človeškega rodu prikrije.

Nepotrebno se mu zdi, da bi ga dalje tako pripiral. Kraljevič je jako hrepenel prehoditi zelene loge in sinje gore, ki so se iz gradu tako lepo videli. Kralj mu je privolil, da sme sè svojimi tovariši dvakrat ali trikrat na teden v te loge na lov iti. Izvoli mu tudi zvestega moža in izverstnega strelca, ki naj ga spremlja. Sè sulicami, loki in pušicami oboroženi so hodili na lov. A kraljevič je bil tako mehkega in usmiljenega serca, da ni pustil ptic pevk in drugih neškodljivih žival le za kratek čas streljati. Neznano so ga še le veselile lepo pisane papige, ki so v tistih krajih tako navadne kakor pri nas vrane; in kaj rad je poslušal, kako so oponašale človeške glasove, klicanje lovcev ali pa besede, katere je on sam izgovarjal, ali njegovim tovarišem. Rad je gledal vesele in urne opice, katerih

je v teh krajih več nego pri nas veveric, kako so spretno plezale po drevju, ali pa sedé na kaki veji, ljudi oponašale. Tudi lepih in živahnih gazel, nekaterih sern, ki so pa mnogo tanše in gibkejše, kakor serne v naših krajih, ni pustil streljati. Streljali so le ropne ptice, lepo pasaste tigre, krasno pikaste pantarje in leopardé, ki moré in žro druge živali.

Taki prijetni izleti so pripomogli, da je kraljevič nekoliko pozabil na svojo žalost. Pa kmali je zopet naletel na kaj, kar mu je žalost ponovilo in pomnožilo.

Necega dne ga je srečal lepo rejen mož, katerega je deček vodil ob palici. „Kako je to,“ rekel je kraljevič svojemu lovecu, „da deček vodi tega zdravega in terdnega moža, ter mu pot kaže? To je pač narobe svet! Mož bi moral otroka voditi in vladati.“

„Oh,“ zdihnil je lovec, „slep je ubogi mož!“

„Slep?“ — uprašal je kraljevič — „kaj je to?“

„Kdor je slep,“ mu odgovori lovec, ne vidi ne rumenega solnea, ne prijaznega mesca, ne svetlih zvezd, ne zelenih logov in livad, ničesar, kar se vidi lepega na zemlji. Zivi v vedni temi, ki je gostejša in temnejša, kakor najtemnejša noč, v kateri ne svetijo ne zvezde ne luna.

Kraljevič je stopil bližje k možu, pogleda mu v oči in reče poln sočutja: „Tvoje jasne, černe oči niso poškodovane! kako si vendar oslepel?“

Slepec je milo zdihnil in rekel: „Slep sem uže na svet prišel. Drugi, od katerih sem slišal, oslepili so še le v mladosti ali o sivi starosti.

Dostikrat se ne vè, zakaj. Ta nesreča se zna slehernemu pripetiti, če tudi skerbno varuje oči. Nihče si ni svest te nesreče. Najžalostneje pri tem je, da si slepec svojega vsakdanjega kruha ne more služiti z delom svojih rok.“

Nesrečni mož se je prav v serce smilil kraljeviču; podaril mu je zlat ter šel zamišljen in žalosten dalje.

Drugi pot je zagledal kraljevič ribiča, ki je ravno s ternikom ribe lovil.

„No, ribič kako je? Si li veliko rib vjel?“

Mož ga debelo gleda in ne čerhne besedice.

„No, kako je to,“ — dél je kraljevič — „ali nisem vreden odgovora? Zakaj mi ne odgovoriš?“

Lovec, ki je kraljeviča spremljal, rekel je: „Ubogi mož je gluh in tako nem, kakor njegove ribe!“

„Gluh in nem“ — rekel je kraljevič — „te besedi ste mi zopet novi, kaj pomenite?“

„Gluhec“ — odgovoril je lovec — „ne sliši ne prijetnega šumljanja potokov niti silnega groma. Njemu je celi svet tako nèm, kakor on sam. Kakor se nahaja veliko slepih po svetu, tako se tudi veliko gluhih dobi. Kdor gluh na svet pride, ostane navadno tudi nèm. Drugi manj nesrečni, oglušé še le na starost. Tudi nam se zna to primeriti.“

„Oj,“ rekel je kraljevič, „gluhonem na svet priti, kolika nesreča! O rečeh, ki so se o preteklih časih po svetu dogodile, o zgodovini človeškega rodú tak človek ne vé ničesar, in ničesar o tem, kar se po širokem svetu godi. O grozno je žalostno, če celo svoje življenje ne sliši prijaznega govorjenja

ljudi, in če nobenemu svojih misli in občutkov serca ne more razodeti! Veliko, veliko revščine je po svetu. Oni slepec in ta ném mi ne izgineta iz spomina.“

Ko je kraljevič poleg potoka dalje šel, in čez bervo hotel iti, zagleda nekaj stopinj pred sabo moža v travi sedečega, ki je roki proti njemu molil ter ga daru prosil.

„Zakaj ne vstaneš?“ reče kraljevič. „Misliš li, da ti dar tje prinesem? Te stopinje do mene se pač lahko potrušiš. Pojdi sem in vzemi dar, ki ti ga iz serca rad dam.“

Lovec je odgovoril: „Nesrečni je kruljav. Ne more hoditi ne stati. Najde se veliko ljudi, ki so hromovi na rokah ali na uogah; taki ne morejo hoditi niti delati. Pač tudi mi nismo gotovi, da bi kedaj kruljevi ne postali.“

Kraljevič je stopil k hromovemu možu, izrazil mu svoje sočutje in stisnivši mu precejšnji dar v roko, šel je zamišljen naprej. Takih usmiljenja vrednih ljudi, slepih, gluhih, nemih in hromovih je še več videl.

Zopet drugi pot je srečal kraljevič človeka, ki je imel ostuden obraz. Kraljevič se prestraši in pravi lovecu: „Strašno ga je videti! Kaj se je li temu človeku pripetilo, da ima tako gerd in ostuden obraz?“

„Oh,“ — odgovori lovec, — „gobov je. Ta strašna bolezen je v naših krajih navadna in je prav nalezljiva. Ne smeva se mu približati. Takega človeka se vse ogiblje, izključen je iz človeške družbe, žalostno življenje ima, in ker se ta bolezen

ne da ozdraviti, vidi smert vedno pred očmi.“
 „Ali je mogoče, da se ta bolezen prime tudi mene?“
 popraša kraljevič.

„Da bi tako ne bilo!“ reče lovec. „Vsakega zamore napasti, kakor druge brezštevne bolezni, ki se nahajajo na svetu. Pa še druga, hujša nalezljiva bolezen je, ki se tako hitro razširja, da pomori v kratkem času na tisoče ljudi. Pravimo ji kuga.“

Kraljevič je bil ves preplašen. „Prav žalostno je, da je človek podveržen tako različnim in mnogoverstnim boleznim,“ milo zdihne. Šlo mu je to tako k sereu, da se več dni ni razvedril.

V. Mladi lovec.

Blagi kraljevič je hodil med tem od časa do časa le od svojega loveca spremljan, ali pa tudi čisto sam na lov, ne tolikanj zavoljo tega, da bi streljal, marveč da bi premišljeval v samoti človeško minljivost in nestanovitnost. Tudi je hotel ljudi, ki so se mu prav revne stvari zdeli, in ktere bi imel kedaj vladati, bolj spoznati. Nosil je navadno lovsko obleko, kakor drugi sodrugi, ker se mu je bolj prilična zdela, in ker je lišp zlata in dražih kamenjev malo čísal. V take kraje je hodil, katerih še dosedaj ni prehodil. Ljudje niso znali, kdo je, in so ga imenovali le

mladega lovca ali pa so ga imeli za lovskega pomagača. To mu je prav dopadlo. Mislil si je: „Ker ljudje ne vedó, da sem kraljev sin, ampak me imajo za sebi enakega, bodo se mi kazali taki, kakoršni so v resnici.“

Tako je prišel jedenkrat k neki lepó zidani, čedni hiši; okrog nje je bil lep velik vert, zeleni travniki in njive skoraj zrelega riža. Pred hišo je sedel star mož z belo glavo; milo joka in britko zdihuje. Kraljeviču se v serce smili, stopi k njemu ter ga popraša: „Kaj vam je, dobri, stari oče, da tako britko jokate?“

Častitljivi starček odgovori: „O, moji otroci, moj sin in moja sinaha, sta me zapodila iz te hiše. Dal sem jima vse, kar sem imel; to pohišje, ta vert, to polje in travnike, svoje goveda, koze in ovce, vse moje imetje in blago. Sedaj mi pa potrebnega živeža le pičlo in z nejevoljo dajeta, ter zahtevata, da bi si svoj kruh služil s terdim in težkim delom, ki presega moje moči. Vsak grižijej, ki ga v usta denem, mi šteje.a. Le pogledjte mojo obnošeno in raztergano suknjo; tako slaba je, da ima komaj najrevniši berač slabejšo na sebi! Moral bi imeti vsaj tako obleko, kakoršna — ne rečem premožnemu, ampak — poštenemu možu gre. Prosil sem ju, da bi mi dala boljšo suknjo narediti. Za to sta me pa iz hiše zapodila. O kako mi hudo dé ta otročja nehvaležnost!“ Zopet se je pričel britko solziti. Kraljevič se je kaj razjezil nad nehvaležnima in terdoserčnima otrokoma, in solze pravega sočutja z nesrečnim starčkom so lesketale v njegovih očeh. „Pojdi tje v kraljevičev

grad,“ — dél je; „tam bodo za vas skerbeli.“ Kraljevič sam je pa stopil v hišo, da okrega neusmiljenega sina in njegovo hudobno ženo. A oba ga napadeta z gerdimi besedami, ter zaničujeta in preklinjata svojega starega očeta. Kraljeviču se le posmehujeta, ko jima njih nehvaležnost in hudobijo očita. Da, prederznila sta se celo terditi, da se je starcu prav zgodilo. „Poberi se tudi ti“ — vpila sta, — „če ne tudi tebe iz hiše verževa; kdo te je najel, da očeta zagovarjaš!“

A ko sta slišala, da je zali mladeneč, ki je pred njima stal, kraljev sin, prestrašita se hudo, padeta na kolena ter ga prosita milosti.

Kraljevič je rekel, da bode njih gerdo obnašanje do starega očeta kralju, svojemu očetu, naznanil, in ta jih bode gotovo za to kaznoval; in to se je tudi zgodilo. Kralj je zaukazal, da se premoženje zopet staremu možu izroči; nehvaležna otroka je zapovedal obleči v oblačilo, kakoršno nosijo sužnji, in ju obsodil, da morata pri pičli hrani v rudnikih delati; kakor sta sè svojim starim očetom ravnala, tako se jima je sedaj povračevalo.

Gredé nekega večera iz lova, sreča čedno oblečenega, mladega moža, ki se je vedno opotekal, tako da mu je bila precej široka cesta preozka. Njegova obleka je bila vmazana, in videlo se mu je, da je bil v blato padel. Večkrat je zavpil, aukalin neumnosti žlobudral. Ko bi trenil, padel je v jarek poleg ceste.

Poprašal je kraljevič svojega spremljevalca: „Kako meni neznano bolezen pa ima ta človek?“ Hotel je priskočiti, da ga vzdigne. A lovec mu je

rekel: „Ne trudi se, preljubi kraljevič, nesramnež ne zasluži! Ni bolan, le preveč se je napil! Kdor omotnih, močnih pijač preveč zavžije, pride ob pamet nekoliko časa, ni več zmožen svojega jezika, ne more več ravno in terdno stati, niti varno stopati; drugi dan ali pa še več dni mu je slabo; lahko si nakoplje tudi nevarne bolezni, ter sam sebe prezgodaj spravi v grob. Taka bode tudi s tem pijancem. Dobro ga poznam in večkrat sem ga že svaril. A ne pomaga nič. Ne neha pijančevati, in tako nakopava sam sebi nesrečo.“

Med tem je mož zopet izkobacal iz blata v jarku, pogledal debelo kraljeviča, ter hripovim glasom mermral nerazumljive besede.

Z ostudom ga gleda kraljevič. „Kako gerdo, ostudno je to!“ rekel je. „Kako zamore pač človek tako globoko zabresti, da se vede gerše nego neumna zver. Brezumni vol ne pije več, nego potrebuje. Ta človek, ki je sedaj ob vso pamet, neumnejši je od nespametne živine. Zasluži, da ga zaničujemo. To so gerde in ostudne zmote človeške narave. Zdi se mi, da ljudje niso le milovanja ampak tudi zaničevanja vredne stvari, ker se udajo tako gerdim strastim.“

Necega dne je prišel kraljevič z mnogimi drugimi lovci z hriba. Videl je v dolini dva moža, ki sta jarek kopala, da bi vodo napejljala na travnik. Na jedenkrat se pričneta prepirati. Vpila in razgrajala sta, da odmeva po okolici. Iz prepira je nastal pretep. Lovci so hiteli k njima, da nju pomire. A preden so lovci k njima prišli, udaril je jeden družega z matiko,

in bil bi ga ubil, ko bi lovci ne bili zabranili. Kraljevič se je približal in strahoma je videl, da je mož, ki na tleh leži, hudo ranjen in da mu lije kri curkoma iz rane. Drugi je še poleg stal, bled in tresel se od jeze, pač pa tudi od strahu zavoljo grozovitega dejanja, ki ga je učinil v jezi.

Kraljevič je hotel zvediti, za kaj sta se sperla. Jeden, prav lahkomišljen in termast človek, je rekel drugemu: „Avša;“ drugi mu je zavernil: „budalo.“ To je bil vzrok.

„In zavoljo dveh besedij se raztogatijo ljudje tako, da se hočejo pobiti!“ začudi se kraljevič.

„Takovi so ljudje!“ odgovoril je prileten lovec. „Večkrat sem že videl, da je bila jedna sama beseda povod ne le krega in prepira, ampak celo umora.“

Kraljevič je odgovoril: „Ne veseli me več, kedaj vladati ljudi, ki so tako sprideni in hudobni. Celò žal mi je, da moram med njimi živeti.“ Zaukazal je lovecem hudodelnika pravici izročiti, k ranjenemu pa zdravnika poklicati, da mu zaveže rano. Ves zamišljen in otožen je korakal proti domu.

Zopet drugi pot se je kraljevič, gonè divjo zver, oddalil od lovskih tovaršev. Zašel je. Ploha se je ulila, in temna noč ga prehitil. Kraljevič je bil v nevarnosti mraza in mokrote poginiti. Čez dolgo zagleda od daleč bleščečo luč v daljavi. Hiti proti njej in pride srečno do neke kočee; poterka in milo prosi, naj ga pod streho vzamejo. A térdoserčni ljudje mu nečejo odpreti. Vse prošnje so bile zastonj; z ųgerdo ga podijo proč.

Obljubi jim slednjič denarja; pomoli zlat skozi odperto okno. To je pomagalo. Odprejo mu naglo vrata, preprijazno ga sprejmó in dobro pogoste.

„Tedaj pri vas,“ mislil si je, „malovreden denar več premore, nego človekoljubje in gostoljubje do nesrečnega popotnika. Resnično takovi ljudje so malopridneži!“

Take in enake izkušnje so mladega kraljeviča napotile, da je začel bolj na tanko opazovati dejanja in dela mladenčev in mož, ktere mu je bil oče odločil v postrežbo, in ki so ž njim prebivali pod jedno streho, da jih bolje spozna. Tudi pri teh je zapazil, kakor se mu je dozdevalo, prilizovanje, hinavščino in mnogo drugih napak. Zapazil je, da so služabniki nižje verste izmikali živež, kterega je bilo v gradu obilo, in katerega je sleherni dobil dovolj; da, prepričal se je tudi, da si je celo hišnik, kteremu je kralj oskerbovanje gradu in grajskih posestev izročil, in ga za to dobro plačeval, zaračunal visoke svote, kterih ni izdal ampak v svoj žep vtaknil.

Še bolj nego minljivost vsega užalila je kraljeviča spridenost in hudobija ljudi. Njegovo usmiljenje se je spremenilo v nezaupnost do ljudi. Vsa veselost in živahnost ga mine. Za vednosti, ktere je popred z veseljem gojil, ni bil več vnet; tudi na lov ni več hodil, ker ga ni veselilo. V svoji sobi je tičal ter bil kratkih besedi. Njegov dušni stan je bil kaj žalosten. Vsak, ki je o tem slišal govoriti, bal se je zanj.

VI. Puščavnik.

Kakih petdeset milj od kraljevičevega gradu je živel v puščavi med gojzdi in pečevjem v borni koči častitljiv puščavnik. Barlam mu je bilo ime. Ta mož je popreje, ko je bil kraljevič še otrok, imel častno službo na kraljevem dvoru; kralj sam mu je jako zaupal. Bil je sila bogat in imel lepa posestva.

Indijanci so bili ta čas še večinoma malikovavci. Ko se je keršanska vera, katero so aposteljni po vsi jutrovi deželi oznanovali, tudi po mogočnem indijskem kraljestvu pričela razširjati vedno bolj, da celo po kraljevem dvoru, prizadevali so si malikovavski duhovni kralja od nje odverniti in njegovo serce napolniti sè sovraštvom. „Ta vera“ — rekli so — vse narode zmeša. Judom je pohujšanje, Gerkom neumnost. Še celo Rimljani, sedaj najmogočnejše ljudstvo na zemlji, ki vladajo v treh delih sveta, prizadevajo si jo z ognjem in mečem zatreti. Tedaj je gotovo deržavi nevarna. Pazi toraj, o kralj, da ne postane tudi tvojemu kraljestvu nevarna — in ga ne razruši.“

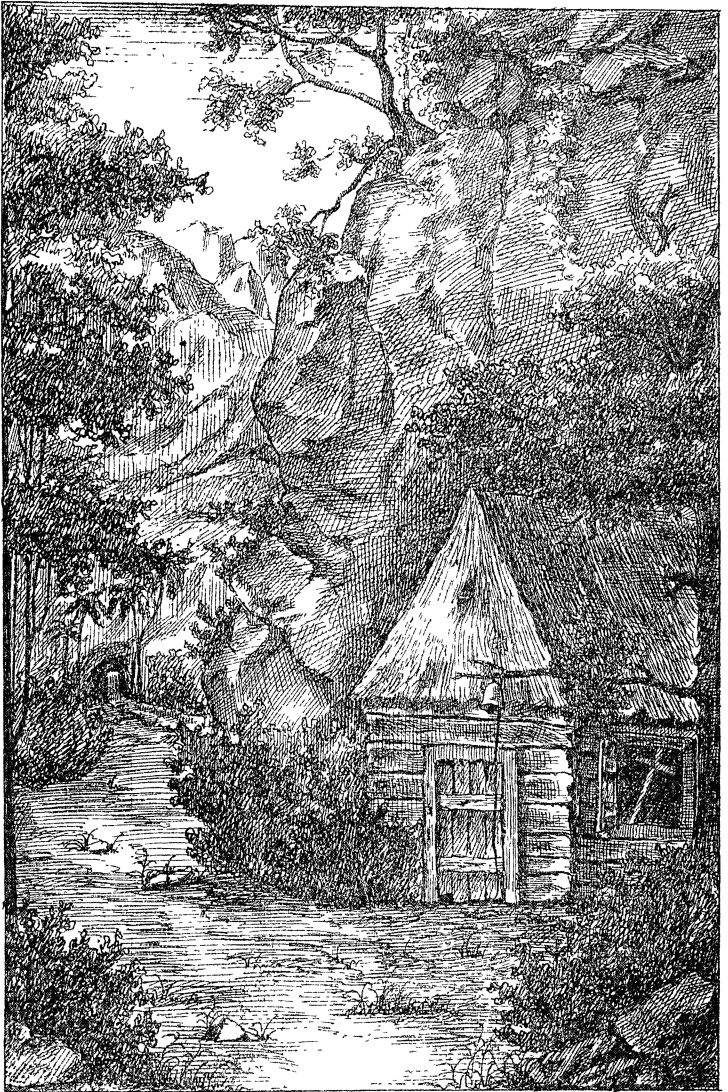
Kralj, če tudi sam na sebi ni bil hudobnega serca, verjel je tem besedam ter prepovedal svojim podložnikom pod smertno kazenjo, to vero sprejeti.

Barlamovi nevošljivci so zatožili blagega moža pri kralju, da je kristijan. Kralj ga pokliče k sebi na odgovor. Barlam pove brez ovinkov: „Da,

kristijan sem!“ Hotel je kralja podučiti o blaženosti, ki vsem narodom prihaja iz keršanske vere. A kralj je bil preveč sovražen keršanski veri, da bi ga bil poslušal. Zaukazal mu je, službo in dvor zapustiti. Barlam je bil pripravljen to storiti: poprosil je le kralja, naj sme še toliko časa ostati, da svoje reči vredi. Kralj, ker ga je zelo čislal in ga nerad zgubil, dovolil mu je to slednjo milost.

Barlamova žena je že umerla; tudi otroci so mu pomerli. Ni imel sorodnikov. Sklenil je toraj, svoje veliko premoženje med uboge razdeliti. Storil je to previdno in modro. Svoje polje in senožeti podaril je revnim, a pridnim družinam, da se pošteno preživijo. Za stare ljudi in revne vdove, ki niso več za delo, ustanovil je letne dohodke. Revne zapuščene sirote je dal rokodelstva učiti, da si bodo zamogle pozneje živež služiti. Precejšno svoto denarja pa je shranil in obljubil, nič za-se ampak le za revne v prihodnje porabiti. Le malo svoto je za-se obernil, da ne bi bil v revščini drugim nadležen.

Potem je šel v puščavo, kjer je le tu ali tam kak puščavnik bival, ki se je sem umaknil, da nide preganjanju; ali pa, da se odtegne nevarnim skušnjavam sveta. Tukaj v ozki dolini si je postavil Barlam kočjo iz brunov in jo pokrival s terstjem. V nji ni bilo družega nego lesen križ in nekaj knjig; miza, nekaj slamnatih stolov in počivalnik iz mahu z volnatim pokrivalom. V lepò spletenem jerbaščeku si je hranil kruh, po kterega je na teden jedenkrat pošiljal; vode za pijačo si je sam donášal iz bližnjega vreleca v lončenem verču.

Blizo kočé namreč je izviral bister vrelec; poleg studenca so rastle palme, ki so sè svojimi košatimi vejami delale hladno senco. Tukaj si je napravil vert; sam ga je obdeloval z lopato in matiko; prideloval melone in drugo raznovrstno zelenjavo. Poleg verta je zasadil oljke, smokve in drugo sadno drevje. Tako je živel v tej samoti kaj zadovoljno in veselo ter pridno molil in delal.

Pa tudi tukaj ni ostal svetu neznan in prikrit. Njegova modrost je na daleč okoli slovela. Od vseh krajev so dohajali k njemu ljudje, da ga za svet poprašajo. Slehernemu je znal pravo svetovati in ga potolažiti. Celo njegovi nekdanji prijatelji na kraljevem dvoru so se zatekli k njemu, če so dobrega sveta ali tolažbe potrebovali, in mu odkrili skrivnosti svojih sere.

Necega dne ga obiše nek star prijatelj, ki je bil tudi kristijan; pripoveduje mu poln sočutja o kraljevičevi otožnosti. Barlam je bil, če tudi je moral zapustiti kraljevi dvor, kralju udan iz celega serca; iskreno je ljubil mladega kraljeviča, kterega je nekđaj kot nezmožnega triletnega otroka videl. Smili se mu ubogi kraljevič. Goreče moli zanj in sklene, ga obiskati, nadejaje sè, da ga z božjo pomočjo razvedri in k pravi Jezusovi veri pripelje.

VII. Kupec.

Barlam je dobro znal, da mu je vhod h kraljeviču v obleki ubornega puščavnika zapert. Vendar se mu ni bilo bati, da bi v njem kedo spoznal nekdanjega kraljevega dvornika, in ga kot kristijana ali zapodil ali pa še celó ujel in umoril. Njegovo obličje se je od tistega časa, ko je kraljev dvor zapustil, jako spremenilo. Tudi so bili možje in mladenči, ki so sedaj okoli kraljeviča, takrat še otroci ali mali dečki. Oblekel se je toraj po noši, ki je bila takrat navadna učenim ali modrijanom, umetnikom in bogatim kupcem, in se brez odloga podal na pot.

Blizo dvora ga je srečal kraljevičev hišnik in misle, da je popotni kupec, pozdravi ga prijazno in radovedno popraša, kaj je novega po svetu, zavoljo kakih opravil potuje in s čim kupčuje.

Barlam, ki je znal ljudi dobro presoditi, pogleda hišniku ostro v oči; in hipoma spozna, da ima zvitega in goljufnega moža pred sabo, za to mu reče: „Drag kamen inam, ki ima čudovite lastnosti; ima namreč moč ozdraviti vse dušne in telesne bolezni in slabosti. Slišal sem, da ima kraljevič veliko veselje nad dragimi kameni in biserji; njemu sem namenil neprecenljivi kamen, pred katerim so nič vsi zakladi sveta.“

Hišnik mu je rekel: „Pokaži, pokaži mi kamen! Umem se na take dragocenosti in znam

dobro presoditi, je li kamen toliko vreden, da ga kraljeviču ponudiš.“ „Rad ti ga pokažem,“ — reče Barlam — „a ta dragi kamen ima prečudne lastnosti. Kdor njegovo vrednost ceniti in njegovo zdravilno moč čutiti hoče, mora imeti bistre oči in čisto serce. Kdor ima bolne oči in potuhnjeno, hudobno serce, ne dopade mu kamen, če tudi je lep in krasen. Celo bati se mu je, da bi ga ne izdal.“

Hišnika to popari, da reče: „Če je tedaj temu tako, nečem videti dražega kamena; kajti moje oči me že dolgo po malem bolé; drugače, mislim, smel bi ga brez nevarnosti pogledati. Zakaj kar moje serce tiče, ne očita mi nič hudega. Vendar se ne obotavljam peljati te h kraljeviču. Ima zdrave, bistre oči in blago serce. Mislim, da mu bode kamen prav dopadel in koristil; kajti že nekaj časa sem je kraljevič na duhu bolan in takova čudna pomoč bi mu dobro došla. Gotovo ti bo dragi kamen dobro plačal in po verhu te kraljevo obdaril. Ti pa potem, — mislim — tudi ne bodeš prezerel mene — svojega služabnika.“

Po teh besedah je šel hišnik, da potujočega kupca oglasi kraljeviču; pa kmali se verne in ga pelje v krasno sobo h kraljeviču.

Prav prijazno je kraljevič pozdravil ptujega starega moža, pazljivimi očmi ga pogleda ter obstermi nad njegovo častitljivo postavo. Tudi starčka gane in razveseli zali, cvetoči mladeneč, iz katerega oči in modrega zaderžanja je sijal bister um in blago serce, častitljiva ponosnost, priserčnost in ljubkost nepopačene mladosti; če tudi so se na

ljubeznivim obličji videla znamenja notranje žalosti in bridkosti. Pervi hip se stari, častitljivi mož pri- kupi kraljeviču.

„Častitljivi stari oče!“ — nagovoril ga je — „Hišnik mi je pripovedoval o dragem kamenu, ki ga baje imaš, čudne reči; ne morem tega verjeti. Tudi se mi vidi, da se to tvoje govorjenje ne strinja s tvojim resnim, modrim in ponosnim obnašanjem, ki razodeva modrega moža, in budi zaupanje. Kako more li kamen imeti moč do duše in odpraviti, kar jo teži ter ji dati novo življenje?“

„In vendar je tako!“ zaverne Barlam; „le govoril sem v drugem višjem pomenu o biserji, ki ima to zdravilno moč, o biserji, ki visoko presega po vrednosti vse zaklade sveta.“ „Da, da,“ dé kraljevič, „sedaj te razumem; mislil si pravo modrost!“

„Zadel si jo“ — rekel je Barlam; — „govorim o pravem spoznanji božjem in njegove svete volje. To je zaklad vseh zakladov.“

„Prav imaš in modro sodiš,“ zavernil je kraljevič. „Misliš li, da ne spoznam Boga? Resnično, dostikrat sem že občudoval božjo vsemogočnost, neskončno modrost in dobrotljivost v njegovih stvarih na zemlji in na nebu, preserčno se tega veselil in goreče k njemu zdihoval in molil!“

„Kaj to si storil, dragi kraljevič?“ začudi se Barlam ves ganen in zavzet. Pa saj vem, da Indijani verujejo v jedno najvišje bitje, če tudi več bogov časte kakor mnogo drugih narodov.“

„To spoznanje božjega bitja,“ reče Jozafat, „bilo mi je dosedaj jedino veselje in tolažba; solneu

jednako me je ogrevalo in razsvitljevalo. A nekaj časa sem mi to solnce gosti, černi oblaki zakrivaje. A vsedi se k meni in poslušaj me!“ ✕

Barlam se vsede h kraljeviču na mehko naslonjačo, in kraljevič mu jame svoje serce odkrivati.

„Gotovo ti je znano,“ pričel je pripovedovati, — „da so me moj oče hoteli v tem gradu odgojiti, čisto ločenega od sveta. V družbi veselih dečkov in mladenčev nisem niti slutil o revščini in minljivosti ljudi. Pa nenaden pogled slabega starčka, ki je bil komaj še človeku podoben, in nepričakovana vest o smerti, grobu in trohljivosti, presune in gane me močno. Bolj kot strela iz jasnega, iznenadile so me te vesti.“

„Ker je spodletel očetu namen popolnoma, da bi svoja mladenška leta preživel v sladki zmoti, niso mi več branili na sprehođ hoditi. Tu sem videl in srečal slepe, glube, mutaste, kruljave in druge nesrečne. V serce so se mi smilili reveži. Razgovarjal sem se z ljudmi po okolici, ki me pa niso poznali, in obiskaval sem reveže po kočah. Oj, koliko revščine sem tu našel, — na kake različne bolnike naletel; nekteri so hudo kašljali, kri pljuvali ter le težko dihali: bati se jim je bilo, da jih ne zaduši; drugi so od hudih bolečin tako glasno vpili, da mi je njih vpitje serce tergalo. Zopet druge sem videl, ki so imeli raka ali gobe; bilo jih je strašno gledati v ostudnih ranah! O, naj molčim o tem! Nihče jim ni mogel pomagati; v strašnih bolečinah so smert željeli! Zvedel sem, da mora večina ljudi za tako hudimi boleznimi umreti. Nisem se bal hoditi na pokopališča. Serce

me je bolelo, in groza me je bila, ko sem videl kosti in čepinje, obelene od solnca in dežja, okrog raztresene ležati, ki so bile nekdam veselih ljudi, katerih postava je značiti bila tako lepa in cvetoča, kakoršnih je le malo na zemlji!“

„O, kako je li mogoče,“ — zdihoval sem, — „da je Bog ljudem odločil toliko revščino; da od božje modrosti in dobrotljivosti, kateri nam zemlja in nebo kažete, pri ljudeh pogostokrat nasprotno vidimo; da je Bog svojo najlepšo in najpopolnejšo stvar na zemlji podvergel smerti, ki vendar čez vse stvarjenje gospodari, in pripusti, da se v prah in pepel spremeni?“

„Pogostokrat in mnogo sem premišljeval o človeški revščini in minljivosti. Sè solzami in jokom pozdravi novorojeno dete ta svet; med stokom in hudim zdihovanjem ga zapusti starček. Dà, vsa narava se bojuje s človekom! O, koliko sem že skusil ta kratki čas svojega življenja! Tu se je otrok igral med cvetljicami; tiger se je nanj zakadil, raztergal ga ter požerl. Tam so se otroci igrali med germovjem in veselja poskakovali; zagledajo lepe svetlo rudeče, a strupene jagode, — in zavživši jih, so umerli. Tu je mirno spaval popotnik v senci košatega drevesa; kača se je priplazila, pičila ga in umerl je strašnih bolečin. Dà, vse naravne moči se združujejo, da škodujejo človeku ter njega in njegova dela uničijo. Iz oblakov švigajo ognjeni bliski, in strele morijo ljudi, zažigajo kočje in palače. Voda se razlije in preplavi lepe doline; uniči polje in setev; odnese hiše ter pokonča ljudi in živino. Od časa

do časa se potrese zemlja v svojih globočinah, odpre svoje žrelo ter pogoltne stanovanja in ljudi. Zrak postane strupen, — kuga in druge nalezljive bolezni pomorijo na tisoče ljudi. — Ni še dolgo, kar je vihar s ploho in debelo točo pokončal na pol zrelo setev, polomil najlepše drevje, polno okusnega ovočja, pobil veliko živali in celo ljudi na polji!“

„Pa še hujše nevihte in piši vstajajo v človeških persih. Večim nevarnostim izpostavljena in nesrečnejša je še duša nego telo. Ne vidimo in čutimo sicer tega; a vendar je tako!“

„Ko sem začel premišljevat i o ljudeh, in o svojih prevdarkih dozorel, pretchtoval sem bolj na tanko dela in ravnanja ljudi. Pa kaj sem našel? Mislím, da jih ne obsodim preostro, če večem, da niso le slabe lahkomišljene stvari, ampak da jim je tudi prirojeno nagnenje k hudemu. Nekteri so tako hudobni, da so si med sabo nevarnejši, nego so jim tigri in kače. O moritvi, o uboji in o vojskah še ne govorim, ampak le o navadnih hudobijah in pregrehah. Vsi ljudje, ktere bolj natanko poznam, udani so več ali manj napuhu. Vzdigujejo se čez druge, cenijo preveč to malo dobrega, kar imajo na sebi, svojih napak pa, kterim so podverženi in udani, nečejo nikakor spoznati; nasproti pa zmanjšujejo in tajijo dobre in lepe lastnosti drugih, pretirajo njih napake ali pa jim celo podtikajo take, kterih so prosti. Veseli jih, o drugih slabo govoriti ali pa njihova dobra dejanja grajati. Nimajo ljubezni jeden do družega. Žaljujejo, če so drugi srečni, in škodoželjno veselje občutijo nad ptujo nesrečo. Skušajo jeden družega nalagati in

prekaniti ter pri kupčiji jeden drugemu škodovati. Zavoljo kake žal besede ali malo denarja se hudo sprejo. Kedar se razjeze, so strašni; jeden drugega preklinjajo, psujejo ali se pa še celo spopadejo in hudo pretepajo. — Mnogo je lakomnih. Če tudi so si nagrabili več bogastva, nego ga bodo za svoje potrebe porabili, ako bi tudi še sto let — in več živeli, vendar si še zmiraj več želé ter se pehajo in trudijo noč in dan, da si ga pridobé. Najmanjša zguba jih hudo peče. Od svojega obilnega premoženja ne podelé ubogim ničesar, če je tem tudi pomanjkanja in revščine poginiti; da! komaj si upajo sami do sitega najesti se. Lakomnost in samopridnost zatrete pogostokrat otrokom ljubezen do staršev. Dà, celo otroci — kaj more pač strašnejše biti! — želijo svojim staršem smert. O kako strašne zmote so te pregrehe! Da molčim o drugih, ker me rudečica oblije, če se jih le spomnim.

Žalibog, da je ta spačenost splošna. Moj oče so mi odbrali najboljše mladenče in može za tovariše in učenike. Pa tudi ti niso prosti škodljivih strasti, udani so gerdim zmotam in napakam. Le vejo jih bolje skrivati. Če jih jeza tare, smeja se in kažejo na videz prijazno obličje. Skušajo se sicer mi postreči, razvedriti me, ter mi po mogočnosti prikupiti se. A ne delajo tega iz ljubezni do mene, ampak, da se mi prikupijo, in bi jih priporočil svojemu očetu, da bi jih potem z boljšimi službami obdaril za to. Kakor olikano je njih obnašanje in vedenje, tako sirovo in terdo je njih srece. Zapazil sem dostikrat, da ti prijazni gospodje, ki so proti meni tako prijazni in prilizneni,

s svojimi služabniki prav ošabno in neusmiljeno ravnaajo. Meni se prilizujejo in dobrikajo, jeden proti drugemu so pa polni nevošljivosti in sovraštva. Da, spazil sem celo, da je oni mož, kteremu so moj oče izročili oskerbovanje tega gradu, nezvest, in veliko svoto denarja v svoj žep vtikuje. Gerda nehvaležnost je to — moža, kterega so moj oče tako rekoč iz prahu povzdignili, zaupali mu in ga z dobrotami obsipali.“

„Če vse to pomislim, ne morem umeti, kako je zamogel stvarnik takov svet vstvariti! Ne mogoče je, da bi mu dopadli ljudje, ki na svetu žive. Ne morem tajiti, da mi težko dé, da živim med ljudmi, ki so tako hudobni in spačeni — bodi si imenitni bodi si priprosti.“

„Sebe — del je Barlam — menda izvzameš in se misliš boljšega, nego so drugi?“

„O ne“ — odgovoril je kraljevič — „nikakor ne. Da bi bolji bil kakor so drugi, sicer željim, in da bi drugi bolji postali kakor sem jaz. Pa žalibog! do sedaj nisem tega dosegel. Čutim, da me napuh in jeza, sovraštvo in zavist skušajo. O koliko slabosti si imam očitati. Sedaj sem bil termast; terdil sem, da imam prav, če tudi sem bil prepričan nasprotnega. Sedaj sem bil zamerljiv; žalil sem v svoji nejevolji tovariše ali jim zavidal, če so bili pri orožnih igrah spretnejši od mene. — Pogostokrat sem si ostro očital to gerdo ravnanje in obnašanje.“

„Sreča mi je, kakor pravijo, milejša nego tisoč in tisoč drugim — in vendar sem le reven, milovanja vreden človek. Imam vsega v obilnosti, kar le moje serce poželi. A li vem, če bodem

jutri še imel? In kako daleč sem še, da postanem dober človek. Trohljivo telo in duša, polna zmot, sta moj delež. Vsaka stvar na svetu je po svoje dobra in popolnoma, le človek ni! Ne tajim sicer, da sem na nekterih ljudeh videl veliko dobrega! A kdor ni vsake hudobije prost, kdor ni popolnoma dober, ostane vendar še nepopolna stvar.“

„Še jedenkrat rečem! Vem, da bi imel bolji biti, a ne vem, kaj mi je storiti, da istinito bolji postanem. Glej, to je vzrok moje otožnosti in nezadovoljnosti. O, kdor bi mi znal moje dvome o svetu in o ljudeh razjasniti, kdor podučiti me o smerti in življenji, o nezapopadljivih božjih sktepih z ljudmi; kdor mojo vest potolažiti in upokojiti; kdor mi svetoval pravih pripomočkov, da dober človek postanem, ta bi bil mož — in bi pri meni kaj veljal! Moji učeniki tega ne znajo. Umejo sicer kaj bistroumno govoriti o krogu, tri in čveterokotniku; znajo o rasti in moči zelišč, o vertenji in premikanji zvezd in o mnogih drugih rečeh veliko zanimivega povedati, kar je vse prav lepo, in tudi za to kratko zemeljsko življenje jako koristno. Ali o tem, kar se mi vedeti zdi naj imenitnejše in potrebnejše, ne znajo me prav podučiti. Če mi tudi dajo marsikak dober nauk, vendar mi le ne vejo povedati, odkod naj dobivam moči, da ga tudi izpolnujem in po njem živim.“

„Blagi kraljevič“ — rekel je Bárlan — več si premišljeval o revnem stanu ljudi na svetu, nego bi kdo mislil in pričakoval od mladenča v tvojih letih. Pogled onega starčka in pogovor ž njim, spodbodla in nagnila sta te po božjem sklepu k

temu. A potolaži se! Mislím in upam, da ti bom to dušno temoto razsvetlil, ter te pripeljal k tistemu izveličanju, po katerem hrepeni tvoje serce. Za to sem se napotil na daljno pot — več milj hoda, — da te učim spoznati jedino pravega Boga in njegovo sveto voljo. Z njegovo pomočjo bodeš našel in zadobil mir serca, dà, svoje izveličanje. K temu pa je treba časa. A pripravljen sem, obiskati te tolikrat, kolikorkrat želiš, in vstati pri tebi toliko časa, kolikor hočeš.“

„O ljubi mož,“ — rekel je kraljevič — „bodi mi pozdravljen! To je tedaj oni dragi kamen in biser, o katerem si govoril. Mislím, sam Bog te je poslal k meni! Ostani pri meni v tem gradu; odkazal ti bodem stanovanje. Bodi mi prijatelj, učnik in oče! — Pa glej, uže se je dan nagnil, solnce zatonilo in nastopila noč. Gotovo si truden in zdelan od dalnega pota ter lačen in žejen. Pojdi sedaj in večerjaj z mano; potem te spremim k počitku.“ Barlam poprosi le nekoliko kruha, nekaj palmovega sadja in kozarec merzle vode. — Kraljevič je ukazal, naj se mu prinese vsega. Barlam se je pokrepčal, in kraljevič je ostal pri njem, dotlej, da je povžil svojo pičlo večerjo, in ga potem spremil k počitku. Prišedši v spalnico, in ko je kraljevič odšel, padel je Barlam na kolena in goreče molil: „O Bog, razsvetli me, da bodem zamogel oznanovati resnico temu kraljeviču, kteremu boš jedenkrat izročil blagor celega kraljestva! Omeči mu serce in dodeli, da se za-te pridobi ta blaga duša, ki te željno išče! Daj, da po njem mnogo ljudi resnico spozna in odide pogubljenju.“

VIII. Barlam pripoveduje.

Ko je jutranja zarja rumenila lepo zelene gozde veličastnih ceder in obsevala vert in grad, uže je hodil Barlam po vertu in molil: „Vsemogočni Bog, Oče vseh ljudi! Kakor bode vshajajoče solnce kmali vse razsvetlilo, tako razsvetli tudi Ti dušo kraljeviča Jozafata, da spozna Tebe in tvojega edinorojenega Sina, in doseže večno življenje.“ —

Jozafat je po noči malo spal. Težko je pričakoval, kaj mu bode Barlam oznanoval in povedal. Kakor malo je še Boga poznal, vendar le je molil k njemu. „O pravi Bog, bitje vseh bitji! Razodeni se mi. in daj mi spoznati, čemu sem na svetu! Uči me po ustih tega pobožnega moža, svojega služabnika, ki si mi ga poslal, kaj mi je storiti. da dosežem namen, za kterega sem vstvarjen!“

Stopivši k oknu, zagleda kraljevič božjega poslanca pod palmovem drevesom klečati in moliti. Hitel je k njemu, prijazno ga pozdravil ter mu rekel: „No, povej mi, kar mi imaš povedati! Vsedi se k meni sem na to-le klop in razloži mi, kar ti je Bog razodel!“

Barlam se vsede in reče kraljeviču: „Pre-dragi kraljevič! Hrepeniš zvedeti to, nad čemur so si najmodrejši in pametnejši ljudje vseh časov

glavo ubijali. A zastonj so si glavo belili, če niso dobili od zgoraj razsvetljenja. Želiš vedeti, od kod spridenost ljudi in njih nagnenje k hudemu; od kod raznoverstne nadloge, ki ljudi tarejo, in smert, ki človeka po kratkem življenji žalostno konča. Mnogi modrijani tega sveta, kakor ti, niso vedeli tega zediniti z božjo modrostjo, dobrotljivostjo in vsemogočnostjo. Tedaj poslušaj!“

„Veliko in važno je vprašanje za slehernega človeka, ki srečen biti in se izveličati želi: Od kod pride, da so ljudje grehu, nadlogam in smerti podverženi?“

„Na to vprašanje ti hočem edino pravo odgovoriti po razodenji božjem, kakor se bere v najstarejših in zanesljivših knjigah, katerim velimo sv. pismo. Najpervo ti hočem razjasniti, kako se je Bog ljudem razodel. Tako bodeš namen božjega razodenja spoznal toliko jasneji; videl boš, kako se revnemu človeškemu rodu pomagati zamore. Da, če bodeš pozneje tudi slišal posamezne dogodke bolj obširno, vendar ti bode takov pregled toliko bolj razjasnil zvezo celote.“

Častitljivi, pobožni starček je sklenil roke k molitvi, zerl nekoliko časa molče proti nebu, in potem začel pripovedovati, kako je ljubi Bog nebo in zemljo vstvaril; kako je na vsemogočno besedo: „Bodi svetloba!“ gosta tema postala svetloba, kako se je lepo, modro nebo razpelo, in kako so se zbrale vode na zemlji, ki so jo pokrivale, in se tako vzdignila zemlja iz morja. Kako je nastalo na vsemogočno besedo božjo: „Bodi!“ na nebu solnce, luna in prijazne zvezde; kako so na zemlji

pognale zelišča, cvetice in vsakoverstne drevesa; kako so na božje povelje nastale ribe v vodi, ptice pod nebom in vsakoverstne živali na zemlji; in kako je Bog slednjič človeka vstvaril po svoji podobi ter ga postavil gospodarja stvarjenju.

Barlam pripoveduje dalje, kako je Bog prvega človeka, Adama, postavil v raj, prelepi vert, po katerem so tekle bistrice vode, in v katerem je drevje okusno sadje rodilo; kako je Bog Adamu dal Evo za tovaršico in pomočnico; in kako srečno sta živela v raji. „Zakaj bila sta še“ — rekel je Barlam — „nedolžna in dobra. Nju duši ste bili še čisti in ne podverženi strastim; nju telo je cvetelo v nevenljivi mladosti in lepoti. Z umom, ki jima ga je dal Bog, spoznala in ljubila sta Boga svojega stvarnika. Bila sta le k dobremu nagnena. Boleznim nista bila podveržena, marveč prosta vseh slabosti, ki sedaj tarejo revni človeški rod. Tudi njih telo je bilo neumerjoče. Bog je ž njima občeval, kakor dober oče s svojimi otroci.“

„To je vse kaj lepo in veselo,“ vskliknil je kraljevič. „Pač se da misliti, da je bilo dobro vse, kar je Bog vstvaril. A zakaj ni tako ostalo?“

„Bog je dal“ — odgovoril je Barlam — „človeku prosto voljo. Iz proste volje naj bi bila dobra in sveta. Zato ju je Bog vstvaril ter jima dal potrebne moči. Da bi se tedaj v dobrem vadila in skazala, dal jima je zapoved. Dovolil jima je jesti sadje vseh dreves na vertu; le jednega drevesa sad pokusiti jima je prepovedal. „Če bota jedla,“ rekel jima je, — „bota umerla.“ Vaditi bi se imela, svojo voljo po božji ravnati. Morala

bi to, kar Bog hoče, spoznati kot dobro, in bolj čislati, kakor pa to, kar je nju počutkom dopadalo.“

„A prva človeka nista bila Bogu pokorna. Hudoben duh iz pekla zapeljal in prekanil ju je v podobi kače. Pregovoril je ju jesti prepovedani sad. „Če bota jedla,“ del jima je, „bota vsega-vedna in Bogu jednaka.“

„Raje sta verjela kači, kakor vsemogočnemu, vsevednemu in neskončno dobrotljivemu Bogu, ki jima je dal življenje in vse, kar sta videla okoli sebe. Neumna misel, da postaneta Bogu jednaka, preslepila ju je. Pogled lepega sadu ju mika. Jedla sta ga. Tako sta bila Bogu nepokorna in odpadla od njega; duh božji ju je zapustil. Poželjivosti sta v roke padla, postala sužna grehu. Strah in groza ju spreleti; notranji nemir se ju loti, in vest ju peče. Srečno blaženost sta zapravla in zgubila. — Sedaj jima je Bog napovedal kazen. On, najsvetejši, ki čerti greh čez vse, reče Adamu strašne besede: „Prekleta bodi zemlja zavoljo tebe! Ternje in osat ti bo rodila. V potu svojega obraza boš jedel kruh, dokler se ne poverneš v zemljo. Zakaj prah si, in v prah se bodeš povernil.“ Potem ju je pahnil iz raja.“

„Tako je prišla po grehu smert na svet. Skerb, revščina, težavno delo in bolezni so nasledki greha. — Greh prvih staršev so podedovali vsi ljudje. Ljudje niso bili več podobni Bogu, svojemu stvarniku, ampak prvim staršem, — prvim grešnikom. Več niso bili zedinjeni z Bogom v ljubezni in svetosti, kakor prva človeka pred grehom; temuč njih serce se je od Boga odvernilo. In

kakor je greh žalostna dedšina vseh ljudi, tako je tudi kazen. Zemlja še vedno le ternje in osat rodi, če se pridno ne obdeljuje; vedno še morajo ljudje v potu svojega obraza svoj kruh jesti, dokler se po trudapolnem življenji ne spremene zopet v zemljo in v prah vernejo.“

„Oh,“ — del je kraljevič, — „vse to je kaj žalostno; pa žalibog resnično! Jaz sam čutim še v sebi nasledke greha prvih staršev, njih prazni napuh in poželjivost. Tudi sprevidim, da zemlja ni mogla več raj ostati. Trudapolno življenje in vedni strah pred smertjo sta kaj pripravna berzdati poželjivost in napuh. A s tem jim še ni pomagano! Ali je Bog revni človeški rod v svoji revščini pustil, in se ga ni usmilil?“

Barlam odgovori: „Najsvetejši in najpravičnejši Bog, ki vse hudo kaznuje, pokazal je ljudem tudi svojo neskončno usmiljenje. Storil je vse, da jih reši žalostnega stanu, ktereга so si z grehom nakopali, in da zopet dobri in sveti postanejo. Zakaj sami bi si ne bili mogli pomagati, in se rešiti greha, revščine in smerti. Njih nepokorščino je previdel že od vekomaj, in sklenil je rešiti jih. Že prvim staršem v raji in potem njih naslednikom je obljubil Odrešenika, ki jih bode rešil greha in smert premagal.“

Barlam je pripovedoval na dalje, da se je človeški rod zelo pomnožil na zemlji in postal sila hudoben in razujzdan; da je Bog ljudi opominjal po pobožnem očaku Noetu, naj se poboljšajo; drugače bode svet pokončal z vesolnim potopom; da je Bog zaukazal Noetu narediti veliko ladijo ali

barko, da sebe in svojo družino reši; da pa ljudje niso slušali njegovega opominovanja ter v grehu in hudobijah ostali, da je Noe v barko stopil. Povedal je potem Barlam, kako se je nebo stemnilo, lil dež curkoma in vode preplavile zemljo; popisal je, kakov strah in stok je med ljudmi nastal in kako so se hoteli rešiti na drevji in verhuncih gorâ. Kako je pa voda vedno višje in višje narašala, pokrila tudi verhunce najvišjih gorâ in kako so potonili vsi ljudje. „Slednjič,“ — rekel je Barlam — „razjasnilo se je nebo in voda je upadla. Barka Noetova je obstala na neki gori. Noe sè svojimi je stopil iz barke, in opravil hvalendar Najvišemu za čudovito rešitev. Bog pa je sklenil z Noetom, njegovimi sinovi in njegovim zarodom zavezo; in v večem spomin te zaveze se je prikazala mavrica na nebu.“

Kraljevič je vzdihnil in rekel: „Strašno je, kako ljudje tako rekoč silijo Boga sè svojimi pregrehami, da jih tako hudo kazni. Tolaživno je pa, da ljubeznivo skerbi za svoje zveste in pokorne služabnike. Po toliki nezgodi in izkušnji so menda ljudje vendar sovražili hudo, in zavezo, ktero je Bog ž njimi sklenil, natanko in zvesto deržali?“

Barlam je dalje pripovedoval, kako so se ljudje po vesolnem potopu zopet pomnožili in se v celih narodih po zemlji razkropili; kako kmali jedino pravega Boga pozabili, naredili si maliķe, ktere so kot bogove molili. Kako je Bog izvolil pobožnega in pravičnega moža Abrahama, ki je sredi hudobne množice še v Boga veroval in mu pokoren bil, da bi se po njem in njegovih mlajših

prava vera in upanje v obljubljenega odrešenika ohranilo in razširilo. „Bog je Abrahama,“ — nadaljuje Barlam, — „peljal v deželo, po kateri se mleko in med cedi. „Hodi pred menoj, in hodi popolnoma,“ rekel mu je Bog. „Hočem te blagosloviti in pomnožiti tvoj rod, kakor zvezde na nebu, in kakor pesek ob bregu morja; in po nekóm izmed tvojih mlajših bodo oblagodarjeni vsi narodi na zemlji.“ Bog je ponovil to obljubo Abrahamovemu sinu, pobožnemu Izaku. Abrahamovemu vnuku, Jakopu, kterega so tudi Izraela imenovali, in ki je imel dvanajst sinov, razodel je Bog, da se bodo iz jednega sinov, Juda, v prihodnjih časih kralji rodili. „Kraljeva palica, obljubil je, ne bo vzeta od Juda, dokler ne pride tisti, ki ima poslan biti, kterega čakajo narodi.“

Barlam je pripovedoval, kako je Abraham po pastirsko živel in v šotorih stanoval; kako je poln ljubezni in spoštovanja božjega pri svojem šotoru postavil altar, in bil pripravljen iz ljubezni do Boga vse storiti, — celo svojega sina darovati: kako je bil Abraham miroljuben, prijazen in mil do vseh ljudi. Kako je Bog Abrahama oblagodaril, da je imel veliko hlapcev in dekel, obilo kamel in oslov, goved in ovâc, in bil bogat, kakor redko kakov knez. Kako sta Izak in Jakop v bogabojčnosti nasledovala Abrahama; kako se je tudi njima Bog razodeval in ju oblagodaril, kako sta zaupaje na Boga bila vedno mirnega in veselega serca; kako sta se na tem svetu le za ptujca imela, in hrepenela po boljšemu življenji v nebeški domovini.

Kraljeviču Jozafatu je priprosto življenje tih pobožnih mož, in njih občevanje z Bogom kaj dopadlo. Rekel je, da bi raje živel v takem šotoru, kakor v vsi ti lepoti dvora v kraljevem gradu. Najbolj pa je še kraljeviču dopadla zgodba o Jožefu. Ganjenega serca je poslušal, kako so prijetne sanje o snopovih, o luni in najst zvezdah, ki so se Jožefu uklanjale, pomenile njegovo bodočo velikost in mogočnost; kako so ga bratje iz zavida sovražili; vergli v vodnjak in prodali za dvajset srebernikov kupcem, ki so ga odpeljali v Egipt. Kako ga tam kot hudodelnika po nedolžnem v ječo veržejo; kako je kralju modro razložil sanje o sedem lepih in debelih, o sedem gerdih in kumernih kravah, in o sedem lepih in polnih, in o sedem drobnih in snetjavih klasih, ter prerokval sedem rodovitnih in sedem nerodovitnih let; in rešil se svojim modrim ravnanjem celo deželo lakote in dosegel kraljevo čast. Solze so prišle blagemu kraljeviču v oči, ko je slišal, da so se mu bratje vendar le morali uklanjati, in ne poznaje ga, pred njim klečali in milosti prosili; da jim je pa Jožef odpustil, in se jim dal spoznati, rekoč: „Jaz sem Jožef, vaš brat! Ali oče še žive?“

Kaj dopadlo mu je, da je blagi Jožef svojega očeta, brate in njih otroke vzel k sebi v Egipt, in da jim je kralj dal selišča v najlepšem kraj egipčanske dežele. Osobito se je čudil kraljevič božji previdnosti, ki je blagega Jožefa iz vodnjaka in ječe pripeljala na kraljevi prestol.

Sedaj je pričel Barlam pripovedovati o Mojzesu. Z nejevoljo sliši kraljevič, da je jeden

poznejših kraljev Izraelce, ki so že velik narod bili, grozovito zatiral in jih silil k težkim delom v opeknicah in na polji, in slednjič svojemu ljudstvu zapovedal: „Karkoli se narodi pri Izraelcih možkega spola, verzite v reko.“ Milo se stori kraljeviču, ko sliši, kako je Bog Mojzesa, kot nežnega otročiča v jerbaščku iz bičja, čudovito otel, ter odločil rešitelja in vodjo svojemu ljudstvu.

Sveti strah navdaja kraljevičevo serce, ko sliši pripovedovati o gorečem germu, iz kterega je glas božji govoril in naročil Mojzesu, naj pelje ljudstvo iz Egipta nazaj v prelepo daljno deželo, kjer se mleko in med cedi, in naznani kralju božjo voljo, da naj ljudstvo izpusti. Barlam pripoveduje, da kralj ni hotel slušati Gospodov glas in usmiliti se ljudstva, da je pa Bog poslal celo versto stisk čez Egipt, da ga prisili; kakor na primir od začetka male, nezmožne živali, žabe in komarje, proti kterim je vsa kraljeva moč omagala, ki so kralja in ljudstvo hude muke vzročile; kako je huda kuga mnogo velblodov, goved in ovac pomorila; kako je nastala strašna nevihta z debelo točo, kakoršne ni bilo nikoli poprej po vsi egiptovski deželi, ki je pobila vse zelišča na polji in polomila drevje po deželi; kako gorak veter privleče kobilice brez števila, ki pokrijejo vso poveršino in pokončajo vse, da celo nič zelenega ni ostalo na drevesih in zeliščih; kako Mojzes še jedenkrat roko stegne proti nebu, in nastane tako strahovita tema po vsem Egiptu, da človek ni videl več človeka, in da si ni upal nihče ganiti iz mesta; kako je slednjič najstrašnejša vseh šib prišla, in o polnoči

Gospod pomoril vse pervorojene po Egiptu, od pervorojenega sinu Faraonovega, do pervorojenca kake sužnje. Kako zdaj Faraon Mojzesa prosi rekoč: „Vzdignite se in pojdite iz med mojega ljudstva!“

Poslušajte vse to, čudi se Jozafat vedno bolj in reče: „Resnično, ne bil bi se mogel Bog bolje pokazati, vsegamogočnega gospoda nebes in zemlje, vseh stvari ter življenja in smerti, maščevalca stiskalcem in rešitelja stiskanim.“ Še bolj pa stermi kraljevič, ko sliši, kako se je jel kralj kesati, da je spustil Izraelce, da urno zbere vozove, konjike in vso vojsko, udere jo za Izraelci, ter jih doide pri rudečem morji, da so pa Izraelci vsled čudeža božje vsemogočnosti šli kakor po suhem čez morje, kralj pa sè svojo vojsko poginil v morji. —

„Bog je pravičen!“ — rekel je kraljevič; — „kakor so Egipčani novorojena deteta Izraelcev metal v vodo, tako se je njim samim sedaj zgodilo.“

Barlam je pa še posebno opomnil, da so Izraelci, katerih stiske niso zadele, v noči njih odhoda iz Egipta zaklali jagnje brez madeža in z njegovo kervjo pomazali oba podboja in nadurje. „To“ — del je Barlam — „pomenilo je nekaj posebnega, in prideva še nazaj na to.“

Potem je pripovedoval Barlam o popotvanji Izraelcev po puščavi, o kruhu, ki jim ga je Bog iz nebes poslal, o vodi, ki je čudovito pritekla iz skale žejnemu ljudstvu, osobito pa o desetih božjih zapovedih, ktere je dal Bog izraelskemu ljudstvu na gori Sinaj med bliskom in gromom.

Božje zapovedi so kraljeviču jako dopadle. Poprosi Barlama, naj mu jih še jeden pot ponovi; potem reče: „Tako so mi umevne, tako so kratke, a vendar tako dobre, da si boljših kar misliti ne morem. Prve tri zapovedujejo vero v jednega Boga, njegovo resnično čišenje, in očitno službo božjo, ki je slehernemu krajjestvu potrebna, ker se brez nje ne more vzdržati. Četerta zapoved, ki zapoveduje otrokom spoštovati svoje starše, in nič manj važna; saj če starše spoštujemo, častimo stem tudi Boga. Neljubezen in nehvaležnost do staršev bi imela tudi svetna gosposka kaznovati.“ — Druge božje zapovedi: „Ne ubijaj; ne prešestvaj; ne kradi; ne govori krivega pričevanja zoper svojega bližnega; ne želi svojega bližnjega žene; ne želi svojega bližnjega blaga!“ so ljudem, kakoršni so sedaj, sila potrebne. Zapovedujejo to, kar se v dobro uredenih državah na tanko spolnovati mora: varnost življenja, očitno sramožljivost in poštenost, varnost imetja, zvestobo in svetost zakona. O kako srečna bi bila ona država, kjer bi vsi državljani natanko spolnovali te zapovedi.“

Barlam je sedaj še popisal očitno službo božjo, katero je na božje povelje Mojzes uredil, da bi ljudstvo zvesto držalo zavezo, katero je Bog ž njim sklenil. Opisal je skrinjo zaveze, ki je bila zunaj in znotraj z najdražjim zlatom prevlečena, in v katero je položil tabli z zapovedimi zaveze božje; zlata kerubina, ki sta na nji klečala, jeden proti drugemu obrnjena z obrazom in po jedno razprosterto perutnico nad pokrovom, kjer je Gospod prebival nad skrinjo zaveze med kerubima, in

Mojzes njegov glas slišal; veliki, krasni z dragimi zagrinjali prekriti šotor, sveti šotor (shodnica) imenovan, v katerem je bila skrinja zaveze, zlat svečnik sè sedmimi svetilnicami in zlati kadilni altar, na katerem se je zažigalo kadilo iz najdražjih dišečih reči; bronast dariven altar pred šotorom, na katerem je veliki duhoven v dragocena oblačila oblečen daroval žgavne daritve.

Vse to je kraljeviču kaj dopadlo. „Mi telesni ljudje moramo kaj vidljivega imeti,“ — rekel je, — „da nas spominja nevidnih, božjih reči. Dà, če v resnici Boga častimo in molimo, sili nas že lastno serce, da notranjo pobožnost kažemo tudi vnanje.

„Vsa služba božja izraelskega ljudstva,“ — rekel je Barlam — „ni bila le lepa in veličastna sama na sebi, ampak altar, daritve in duhovni so bili predpodobe prihodnje, neskončno večje in svetejše daritve, kar bodeš, dragi kraljevič, pozneje bolj razumel.“

Kar je Barlam pripovedoval kraljeviču iz zgodovine kraljev, poslušal je, ker ima enkrat sam kralj postati, še z večjo pazljivostjo. Užalilo ga je, da je že prvi kralj, Savel, bil zovoljo svoje časti in moči ošaben, posilen in krivičen, ter za tega del zgubil kraljestvo in življenje. „Naj mi je v svarilen izgled!“ reče Jozafat. Veliko veselje mu vzroči povest o pastirčeku Davidu, kterege je Bog poklical od čede na kraljevi prestol, o pogumnem mladenču, ki je premagal in ubil sovražnega velikana Golijata, o navdušenem pevcu, ki je v svetih pesmih opeval slavo in hvalo božjo in prerokval veličastvo prihodnega Odrešenika. Zdih-

nil je: „Naj bi kedaj te hvalne pesmi prepevalo tudi moje ljudstvo!“ Salomonovi modri pregovori, katerih nekatere mu je navedel, dopadli so mu zelo, ter je sklenil po njih uravnati svoje življenje. Zavzel se je nad krasnim, veličastnim tempeljnom; rekel je: „O naj bi tudi jaz zamogel kedaj takov veličasten tempelj Najvišjemu sezidati!“

Žalostnim srcem Barlam omeni, da Salomonov sin, kralj Roboam, ni slušal modrih svetovalcev svojega očeta, ampak se ravnal po svetu mladenčev, ki so bili žnjim vred v mehkužnosti izrejeni ter se svojo ošabnostjo razkačil ljudstvo, da si deset rodov izvoli družega kralja in od njega odcepi; da sta od tega časa vladala dva kralja ljudstvo, katerih nasledniki so v časi bili kaj hudobni; bili v vedni vojski med seboj ter pustošili deželo; da odcepljeni del ljudstva se svojim kraljem ni več hodil v tempelj molit in za to obdivjal, da, celo zabredel v malikovavstvo! da je pa Bog ostro kaznil ljudstvo zavoljo malikovanja in mnogih hudobij.

„V teh žalostnih časih,“ — nadaljuje Barlam, — „pošiljal je Bog od časa do časa svete može, kralja in ljudstvo boljšat in na pravo pot pripravljat. Z veliko serčnostjo so kraljem in ljudstvu očitali pregrehe, jih budili z izgledom in besedo k pokori, in s čudeži spričevali, da jih je Bog poslal. Reklo se jim je preroki. Kakor je Bog po Mojzesu naznanil ljudstvu svoje zapovedi, tako ga je po prerokih opominjal je spolnovati. Kakor je Mojzes ljudstvo učil v jednega pravega Boga verovati, in mu pokoren biti, tako je preroke

pošiljal, da ljudstvo pripeljejo zopet na pravo pot. —

Med temi preroki je bil Elija jeden največjih, in tako rekoč drugi Mojzes. Kakor je Bog, ki je v začetku vstvaril nebo in zemljo, za časa Mojzesa s čudeži pokazal, da je Gospod nebes in zemlje, tako tudi za časa preroka Elija. Na božje povelje naznani kralju in ljudstvu: „Kakor res živi Gospod, Izraelov Bog, pred čigar obličjem stojim; v teh letih ne bode ne rose, ne dežja, dokler jaz ne porečem!“ In od tega dne ni deževalo, ne padala rosa od neba na zemljo. Polje, travniki in drevesa vsahnejo. V deželi nastane huda lakota. Mnogo ljudi lakote pomerje. Tudi živina pogine, ker ni več rastla trava, in so viri vsahnili. Ko je tri leta in šest mesecev ta revščina terpela, omečilo se je terdovratno ljudstvo in k Bogu povernilo, daroval je Elija Bogu, ogenj je padel iz nebes in povžil dar, in ljudstvo se zopet spreoberne k Bogu, pade na svoj obraz in kliče: „Gospod sam je Bog! Gospod sam je Bog!“ Kmali se zatemni nebo, in dež se vsuje in vse zopet oživi.“

„Sedaj sprevidim“ — reče kraljevič, — „čemu so nadloge na svetu, katerih nisem mogel z božjo modrostjo in dobrotljivostjo zediniti. Vse nadloge in zla, ki se nam sicer zdijo proti modri uravnavi sveta, so po božjem najmodrejšem namenu najboljša sredstva ljudi poboljšati.“

Barlam govori dalje: „Preroki pa niso samo ljudstva podučevali v veri na jednega samega Boga; kakor je Mojzes zvesto zapisal božjo obljubo prihodnega Odrešenika, tako so učili tudi preroki

ljudstvo upati na prihodnega Odrešenika, katerega bode Bog poslal v rešenje in izveličanje ljudi. Vsi so oznanovali prihodnega Odrešenika. S ponižnim spoštovanjem, z velikim veseljem in radostjo ter zvestim zaupanjem so govorili o njem. Imenovali so ga: Prečudnega, Izvoljenca Gospodovega, nad katerim ima Bog svoje dopadajenje; Svetnika svetnikov, Maziljenca gospodovega; Gospoda nam danega v pravico; Oblagrovealca in Odrešenika človeškega rodu, Kneza miru, ki bode ljudem prinesel večni mir; velikega kralja, ki bo izhajal iz Davidovega rodu, čigar kraljestvo se bo razširilo po celem svetu in vekomaj terpelo, kateremu se bodo podvergli vsi narodi zemlje, in vsi kralji uklanjali; sinu Najvišjega, Svetovalca, Boga Očeta prihodnih časov, poglavarja miru, Bog z nami.“ Prerokovali so pa tudi, da bode veliko terpel za rešenje ljudi; da ga bodo kakor jagnje v mesnico peljali, in da bode svoje življenje kot spravni dar, daroval za grehe sveta.“

Serčno hrepeni Jozafat kaj slišati o Odrešeniku. Pa solnce je bilo že nisko, in sence gora so se že raztegnile čez dolino. Barlam toraj reče: „Za danes si dovelj slišal! Pustim ti časa, da bolj natanko premisliš, kar si slišal. Jutri, če Bog hoče, bodeš slišal na dalje, kar je tebi in vsem ljudem v izveličanje.“ — Goreče se zahvali kraljevič pobožnemu možu za prelepi poduk, in komaj pričakuje prihodnega dneva.

IX. Barlam pripoveduje dalje.

o je dan napočil in danica še svetila na čistojasnem nebu, šel je Barlam zopet na vert. Zakaj pod milim nebom mu je serce ložej bilo, kakor med obzidjem kake hiše ali celo najlepše palače, ki vendar ni še senca proti lepoti nebes in zemlje. Kmali pride tudi kraljevič k Barlamu in ga poprosi, naj povest nadaljuje.

„Z radostjo“ reče Barlam, „govorim ti o prečudnem in veličastnem božjem razodenji. Prav je, da si pazljivo poslušal, kar sem ti do zdaj pripovedoval. Prijazni jutranji zarji je bilo enako, ki sedaj okolico razsvitljava; mislim pa, da bode z božjo pomočjo tudi tvoje serce danica razsvetlila in tvoji duši zasijal svetel dan.“

Kar je Barlam dalje pripovedoval, bilo je blizo tole: „Ko so se dopolnili obljubljeni časi, poslal je Bog svojega preljubega, jedinorojenega Sina na svet. Sam Sin božji se je včlovečil, da reši ljudi greha, zla, revščine in smerti. Marija, najponižnejša in čistejša devica, bila mu je za mater izvoljena. Še pred njegovim rojstvom je angelj božji rekel, naj mu bode ime „Jezus,“ to je odrešenik, „ker bode,“ rekel je angelj, „svoje ljudstvo rešil greha.“ Ravno tako ga je angelj imenoval Kristusa — maziljenca Gospodovega, — ki bode

kralj in veliki duhoven za vse čase.“ „Jezus Kristus, sin božji, rodil se je v največji revščini in nizkoti. Že njegovo rojstvo naj pokaže, da vsa svetna velikost nima veljave v božjih očeh. Marija je morala svoje božje novorojeno dete, ker ni bilo boljšega prostora, v hlevu v jasli položiti. A Bog je rojstvo svojega edinorojenega sina poveličal tako, da je vse veličastvo zemeljskih kraljev proti temu le senca. Velika množica angelov božjih se prikaže na nebu, ki so Boga hvalili rekoč: „Čast Bogu na visokosti in mir ljudem na zemlji, kateri so svete volje.“ Oznanili so ljudem tisti mir, kterege so po grehu zgubili, in kterege sedaj vsi, ki so svete volje, zopet dobiti imajo. Pobožni pastirci, katerim so se angeli prikazali, hitijo gledat, kar so jim angeli oznanili, in najdejo v hlevu dete, v pelnice povito in v jasli položeno. Sè svetim spoštovanjem ga gledajo, preserčno se ga vesele ter ga molijo in Boga časte za vse, kar so videli in slišali. Modri iz daljne jutrove dežele, pripeljani od čudovite zvezde, prišli so molit novorojenega kralja, odperli svoje zaklade ter mu darovali zlata, kadila in mire. Ko je mati svoje dete v tempeljnu Bogu darovala, pride pobožen starček Simeon, pripeljan od sv. Duha, spozna po božjem razodenji, da je to dete pričakovani Odrešenik, in ga imenuje luč v razvetljenje nejevernikom in zveličanje narodov.“

„O kako prijetna in lepa je zgodba o Jezusu!“ reče kraljevič in sklene roki. „Hotel bi biti pastirček pri jaslicah. Ko bi bil za časa modrih živel, bil bi vse svoje zaklade daroval božjemu detetu. O kako me vesele in tolažijo Simconove besede!

Luč in izveličanje narodov je ravno, po čemur hrepenim.“

„Jezus Kristus je v resnici luč sveta!“ rekel je Barlam. Razsvetljuje ljudi sè svojem božjim naukom. Bog sam ga je poslal, da je učil ljudi. Na gori Taboru ga je pokazal v nebeškem veličastvu. Mojzes in Elija, ki sta pred več stoletji živela na svetu in ljudi učila, prikazala sta se v veličastni podobi zraven Jezusa in ž njim govorila. Iz oblakov pa se je slišal glas: „Ta je moj ljubi sin, nad katerim imam dopadajenje, njega poslušajte!“ Jezus je hodil po deželi od kraja do kraja, učil po mestih in terjih, pod milim nebom in v tempeljni. Zakaj, za to sem prišel na svet,“ rekel je. Učil nas je, da je Bog, vsemogočen gospod nebes in zemlje, naš dobrotljivi oče, in mi — njegovi otroci. Njega moramo čez vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe ljubiti. Učil se je spoznavati božjo ljubezen iz stvarjenja. Bog je, ki pusti, da solnce vzhaja dobrim in hudobnim, da dež napaja mokro zemljo, da drevje raste, cvete in sadje rodi, da polje zeleni. Bog živi ptice pod nebom in oblači cvetice na polji lepše, kakor je bil Salomon v svoji časti. Nad vse stvari pa je povzdignil človeka in jim ga postavil gospoda. Ljudje ga smejo očeta imenovati, ter mu imajo podobni postati. „Bodite popolnoma,“ rekel je Jezus, „kakor je vaš Oče v nebesih popolnoma!“

„O kako tolažljiva je pač misel,“ — rekel je Jozafat, — „da je Bog, gospod nebes in zemlje, dobrotljiv oče vsem ljudem! Ko bi bil Jezus tudi le edino to resnico učil, kako hvaležni bi mu že

morali biti! Kdo si pač ne bode prizadeval biti popolnoma, kakor se spodobi otrokom božjim! Da smo otroci božji, vredno je več, nego vse kraljeve krone sveta!“

„A Jezus ni učil samo z besedo,“ rekel je Barlam, „ampak tudi sè svojim izgledom. V vsem nam je izgled največje svetosti. Sè svojim izgledom je pokazal, kako morajo v resnici krepostni ljudje živeti in delati, da bodo Bogu dopadli. Bil je iz serca ponižen in krotak. Poln ljubezni in usmiljenja je hodil po deželi in dobrote skazoval. V vsem svojem terpljenji, kateremu se je iz ljubezni do ljudi podvergel, bil je zgol poterpežljivost; dà, bil celo pripravljen, dati svoje življenje za ljudi. Njegovo hrepenenje je bilo, da izpolni voljo svojega nebeškega Očeta. Vse njegovo življenje je bilo poveljevanje božje in dobrodelnost ljudem.“ —

Barlam navede posamezne izgledе njegove dobrotljivosti. Jozafatu so kaj dopadli in ves zavzet zdihne: „Kako lep, kako živ izgled nam je Jezus! Če vedno le navadne, vsakdanje ljudi okrog sebe vidimo, mislimo, da smo že dobri ter si ne priza-devamo, da bi bolji postali. Jezusovo življenje mi bodi za naprej ogledalo, v katerem se hočem ogledovati, da njemu podoben postanem.“

„Jezus Kristus,“ — govoril je Barlam dalje, — „je tudi izveličanje sveta. Pokazal je, da je tisti, ki ga je Bog poslal, da ozdravi ljudi najhujše dušne rane, greha, — in popravi vso škodo, ktero je greh vzročil ljudem na duši in telesu. Pokazal se je ponovitelja spridene in spačene človeške nature. Z jedno besedo, z jednim moglejem je storil, da so

slepi videli, gluhi slišali, hromi hodili; gobove je očistil. Še celo mertve je zopet oživiljal. Tu je rekel deklici, ki je ravno umerla: „Deklica, rečem ti vstani!“ tam mladenču, ktereга so že k pogrebu nesli: „Mladeneč vstani!“ — in vstala sta; še celo mertvemu, ki je že v grobu trohnel, rekel je: „Pridi ven!“ — in prišel je ven.

Ti čudeži Jezusovi so Jozafata kaj razveselili. „Resnično,“ del je — „ne morem si kaj veselejšega misliti, kakor da je Jezus okrog sebe razširjal zdravje in veselje, pomagal v stiskah in nadlogah, in še celo smerti zapovedoval. Očividno je pokazal, da ima moč, postaviti ljudi zopet v oni srečni stan, v katerem so živeli v raju pred grehom.“

„Te telesne dobrote,“ rekel je Barlam, „ki jih je Jezus skazoval, imele so pa še višji pomen. Ž njimi je hotel pokazati, kaj hoče biti človeški duši. Prišel je na svet, da tako rekoč prenovi ljudi, ki so duševno za resnico slepi in gluhi, za dobro hromovi, in ki so božjo podobo v sebi oskrunili, in v grehu umerli. Tistim, ki vanj verujejo, daje pravo dušno življenje. — Ker je greh najhujši zlo, dà, korenina vse človeške revščine, hotel je Jezus korénino greha izsekati in iztrebiti. On, pravi sin božji, ki se je iz ljubezni do nas učlovečil, in se sam imenoval sin človekov, kazal je z besedo in djanjem, da je prišel na svet rešit ljudi greha, izbrisat kazen in dolg greha, in jim pomoči, da svetó živé in se zveličajo. „Sin človekov,“ — rekel je sam, — „prišel je iskat in zveličat, kar je zgubljenega.“ Komaj je pričel učiti, že je opominjal: „Delajte pokoro in spreo-

bernite se!“ Vse ljudi, ki pod težkim jarmom greha zdihujejo, in jih tlači njegova teža, vabil je k sebi rekoč: „Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obloženi, in hočem vas pokrepčati. Vzemite moj jarem na-se, in našli boste mir svojim dušam. Zakaj moj jarem je sladak in moje breme je lahko.“ Zgrevanim in vanj verujočim odpuščal je grehe. Da bi pokazal, da ima oblast grehe odpuščati in njihove nasledke izbrisati, rekel je hromovemu, kterege so na postelji prinesli k njemu: „Odpuščeni so ti tvoji grehi; vstani, vzemi svojo posteljo in pojdi na svoj dom!“ Tisti trenotek je mož vstal zdrav na duši in telesu, ter hvalil Boga. — Sosebno pa je zahteval vero. Zagotovil je, da zamorejo z vero premagati vse opovere, ki jih od dobrega odvrčajo, vso moč greha in hudobije; kajti vernim daje moč k temu. Zagotovil je v priliki rekoč: „Resnično vam povem, ako imate vero kakor ženofovo zernje, in porečete gori: Prestavi se, in bode se prestavila; in nič vam ne bode nemogoče.“ Moral je pa Jezus Kristus, sin božji, po nezapodljivem sklepu božjem veliko terpeti, da zadobi grešnim ljudem odpuščanje grehov od neskončno pravičnega Boga, ki sovraži greh čez vse. Kakor jagnje se je hotel darovati, da grehe sveta opere in ljudi spravi z razžaljenim Bogom. To so že preroki o njem oznanovali več stoletji popred. To je uže pomenilo jagnje, ktero so Izraelci zvečer pred odhodom iz egiptovske sužnosti zaklali in z njegovo kervjo zaznamovali vrata, kakor jim je bil Bog zapovedal po Mojzesu. Da, zaklati so morali sleherno leto tako imenovano velikonočno

jagnje ne le v hvaležen spomin čudovitega otenja iz egiptovske sužnosti, ampak tudi v predpodobo prihodnjega odrešenika, ki bode ljudi rešil strašne sužnosti greha in kot nedolžno, krotko jagnje za-nje daroval svoje življenje. In Odrešenik sam je zagotovil, da bo svoje telo dal in svojo kri prelil v odpuščenje grehov.“

Sè svetim strahom pripoveduje Barlam potem, kako je Jezus pri zadnji večerji sè svojimi učenci jedel velikonočno jagnje in svete skrivnosti (zakrament) svojega telesa in kervi postavil, da bi postali vsi deležni sadu njegovega odrešenja. Pri poslednji večerji je tudi Jezus svojim učencem dal zapoved, rekoč: Otročiči, še malo časa sem pri vas. Za slovó vam dam novo zapoved: Ljubite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj. Nihče nima večje ljubezni, kákor kdor da svoje življenje za svoje prijatelje.“ In tako je tudi dal za nas svoje življenje. Bog je pripustil, da je bil nedolžni Jezus izdan grešnikom v roke. Ti so ga ujeli na vertu na Oljski gori, kjer je molil, z vervmi zvezali, bičali, in mu, kralju nebes in zemlje, zaničevaje ga ternjevo krono na glavo djali in slednjič križali. On pa je molil za svoje morivce: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“ Iz pokorščine do svojega nebeškega Očeta in iz ljubezni do ljudi je terpel najhujše muke, dokler ni zdihnil svoje duše rekoč: „Dopolnjeno je! Oče v tvoje roke izročim svojo dušo!“

Tukaj obmolkne Barlam v tihi molitvi. Jozafat pa se ne more zderžati, da ne bi na glas vskliknil:

„O naj bolj čudno se mi vidi to, da je oni, čegar rojstva so se angelji veselili, — ki se je na gori tako čudovito spremenil in glas božji slišal: „Ta je moj ljubi sin“ — umrel na križu tako sramotne in strašne smerti! Umerl tako sramotne smerti iz ljubezni do nas grešnih ljudi! O nisem v stann izreči, kaj čuti moje serce! Gori mi ljubezni do njega! Zamorem ga le moliti — in se mu zahvaliti za vse, kar je za nas terpel in storil od jaslíc do križa!“

„Dà,“ — priterdi Barlam, — „nad jaslice kakor nad križ bi se dalo primerno zapisati: „Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega sina, da se ne pogubi, kdor vanj veruje, ampak ima večno življenje.“ — Jozafat sklène roke k molitvi, ozre se proti nebu in moli. Čez nekoliko popraša: „A kaj se je potem zgodilo? Z Jezusovo smrtjo se še gotovo zgodba o Jezusu ne konča!“

Barlam je odgovoril: „Jezusovo truplo je bilo s križa sneto in v grob položeno. A sedaj se pokaže Jezus zmagovavca smerti. Še v življenji, o priliki ko je onega mertvega iz groba poklical, rekel je: „Jaz sem vstajenje in življenje.“ Sedaj je pa sam živ in častitljiv iz groba vstal kot pre-magovavec smerti, prikazal se spremenjen in častitljiv svojim učencem, in jih očitno prepričal, da je življenje onstran groba. Smert, ločenje duše od telesa, je sicer za nas neizogibljiva. A Jezus primirja smert sladkemu spanju. „Kdor posluša moje besede,“ — rekel je, — „in v tistega veruje, ki me je poslal, šel je skozi smert v življenje. Kdor spolnuje moje besede, ne bode videl smerti

na veke.“ Pa ne samo duša živi še po ločenji od telesa, kakor vidimo pri Mojzesu in Eliji, ktere je bil Bog že zdavnej iz sveta vzel, ki sta se pa pri veličastnem Jezusovem spremenjenji na gori prikazala ter se z Jezusom razgovarjala. Tudi človeško telo, če tudi ga v zemljo zakopljejo, kjer strohni, bode enkrat vstalo spremenjeno in veličastno. Podobno je zernju ki se v zemljo vseje in strohni; a iz njega priraste lepa bilika, lep klas, krasna cvetljica ali mogočno drevo.“

„Hvala Bogu!“ vzdihnil je kraljevič. „Težak kamen se mi je od serca odvalil. Dosedaj mi je bila smrt strašna; sedaj pa lahko veselim in mirnim srcem smerti pričakujem. Sedaj pa ni treba, da bi se vernil od grobov svojih dragih prijateljev brez tolažbe in upanja! Čast in zahvala premagovavcu smerti!“

„Po svojem vstajenji“ — pripoveduje Barlam dalje — „bival je Jezus še 40 dni med svojimi učenci in se razgovarjal z njimi o božjem kraljestvu. Še enkrat jim obljubi poslati toložnika duha resnice, ktereга jim je bil že pred svojo smertjo pri zadnji večerji obljubil, rekoč: Ker tje grem, bom Očeta prosil, in vam bo družega Tolažnika dal, da pri vas ostane vekomaj, Duha resnice. Ta Tolažnik, sv. Duh vas bo učil vse, in vas bo opomnil vsega, kar koli sem vam jaz govoril. Preden je Jezus v nebesa šel, zbral je svoje učence še enkrat na neki gori okoli sebe, in med njimi stojé jim reče: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji; toraj pojdite in učite vse narode, in keršujte jih v imenu očeta, in Sina, in

sv. Duha. Učite jih spolnovati vse, kar koli sem vam zapovedal. In glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“ Potem je roke vzdignil, ter jih blagoslovil. Dokler jih je pa še blagoslovljal, vzdignil se je spred njih v pričo njih in šel v svoje veličastvo v nebesa. To veličastvo nebeško obljubil je pa tudi nam, in zagotovil nas, da pridemo tudi mi tje, kjer je on — v nebesa.“ —

Jozafat želi kaj več slišati o lepih nebesih. Barlam pa je rekel: „Kakor slepec ne more gledati lepote sveta, tako si tudi mi še misliti ne moremo lepote in veličanstva, ki je v nebesih. Kar nam je Jezus povedal o tem, je dovelj. Je lahko umevno in kaj veselo. „Vaše serce se ne prestraši,“ — rekel je svojim učencem, preden se je vernil v nebesa. — „V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč. Grem vam mesto pripraviti; Ko odidem, in vam pripravim mesto, prišel bom zopet, in vas vzal k sebi, da bote tudi vi, kjer sem jaz. Zopet vas bom videl, in veselilo se bo vaše serce, in nihče vam ne bo vzal vašega veselja.“

„Misel na nebesa“ — reče Jozafat, — „ima mi biti od sedaj naj slajša misel. Na tem svetu smo le ptujci, in nimamo stanovitnega bivališča. Vsi bomo morali svet zapustiti. Kar tu na svetu imenujemo našo domovino, nam je le ptuja dežela! O kako me veseli, da imamo še lepšo domovino! O kako dobro nam bode enkrat v očetovi hiši, v naši pravi domovini!“

„Ko je šel Jezus v nebesa,“ pripoveduje Barlam dalje, „stermeli so učenci in žalostni gledali za njim; in tudi še potem, ko ga je bil svitel

oblak odmaknil njih očem. Kar se jim prikažeta dva angelja v belih oblačilih, ter jim rečeta: „Ta Jezus, kateri je bil vzet od vas v nebo, prišel bo zopet ravno tako, kakor ste ga videli iti v nebo!“ Ravno to je prerokoval večkrat Jezus sam rekoč: „Kedar pride Sin človekov v svojem veličastvu, in vsi angelji žnjim, takrat bo sedel na sedeži svojega veličastva in poplačal vsakemu po svojih delih.“

„Jezus je poslal, kakor je bil obljubil, svojim učencem svetega Duha, Duha resnice, Tolažnika, ki je z Očetom in Sinom enega bitja. Plameni v podobi ognjenih jezikov, ki so se prikazali nad hišo, v kateri so bili zbrani aposteljni in se vsedli nad glavo slehernemu, pomenili so nevidno moč sv. Duha, ki je njih serca napolnila. Božja modrost je razsvetlila njih um, in njih serce je gorelo ljubezni do Boga in ljudi. Sedaj še le so razumeli vse, kar jih je učil Jezus. Čutili so v sebi moč Jezusove nauke zvesto spolnovati. Bili so polni serčnosti in nebeške tolažbe. Razkropili so se, kakor jim je bil Jezus zapovedal, po celem svetu in oznanovali kot božji poslanci ljudem sv. evangelij, — veselo oznanenje o Jezusu, odrešeniku. Potem je prišel Jezusov nauk v našo deželo, in se sedaj oznanjuje tudi tebi.“

Jozafat je častitljevega starčka poslušal tako pazljivo, tako vneto, da niti oči ni obernil od njega. Ker je slišal o Jezusa še le prvi pot govoriti, šlo mu je še toliko bolj k sercu. Čez vse pa ga je ganila ljubezen Jezusova do revnih ljudi. „Tudi za me,“ — reče solznih oči — „dal je svoje življenje, preden sem bil še rojen. Ljubil nas še

pred, kdo bi ga ne ljubil ter mu te ljubezni ne povračal?“

„Kar sem ti do sedaj omenil ob kratkem,“ reče Barlam, „hočem ti te dni razložiti bolj natančno. Prebiralala bova skupaj sveta sporočila, ki so od Jezusovega časa prišla do nas, in prizadeval si bom, da ti jih razložim. Mnogo resnic, katerih ti nisem mogel niti omeniti, zvedel boš s časoma. Osebito bodeš slišal, kako je Jezus verne združil v jedno občino ali cerkev. Nji je zapovedal, naj vedno oznanuje njegov nauk in deli sv. skrivnosti, da se izveličajo vsi, ki vanj verujejo. Z božjo pomočjo boš spoznal, da se v vsem razodeva neskončna ljubezen in modrost božja, kar je Jezus učil, storil in terpel. Zvedel in skusil boš, da ima sveti evangelij moč, izveličati vse, ki verujejo vanj.“

Barlam vstane, ozre se proti nebu in reče pred njim klečečemu Jozafatu: „Vsemogočni Bog, ki je odperl tvoje srece, da te je omečila beseda božja, on, ki daje rast, naj te blagoslovi in bo s teboj, da seme božje besede obrodi tebi in tvojemu ljudstvu stokrat stoteri sad.“

X. Zvesti sužen.

Med tem, ko je kraljevič Jozafat preživel srečne dni med pogovori o svetih rečeh z Barlamom in se ni naveličal poslušati ga, šel je malikovavski duhoven, ki je v kraljevičevem gradu opravljal malikovavsko službo božjo, h kralju

in mu rekel: „Nekov kristijan se je z izgovorom, češ, da kupčuje z dragimi kameni in biserji, pri-
tepel h kraljeviču, tvojemu sinu, in pridobil njegovo
zaupanje, da ga pokristijani. Po cele ure, dà po
cele dni se razgovarjata. Kraljeviču je malo več
mar za druge učenike; le dozdevnega kupeca po-
sluša pazljivo. Pazi toraj, da tvoj sin, ta blagi
kraljevič ne postane kristijan; — če že ni!“

Kralja zelo osupne in razserdi ta vest. „Ko-
lika prederznost, kolika hudobija!“ vpije. „Nisem
li mar pregnal vse oznanovalec te vere iz dežele?
Ali nisem več teh učencikov, ki so se potikali in
skrivali po deželi, ukazal očitno usmertiti, da
ustrahim s temi kervavimi izgledi druge? In ven-
dar se prederzne nekdo teh nesramnih ljudi, ki
zaničujejo naše bogove, celo priti k mojemu sinu,
da ga odverne od mene, njegovega očeta in od
vere mojih in njegovih pradedov! To hudobijo
mi ima prederzneš z življenjem plačati. Precej
odpošljem tropo svojih vojakov, da grad obstopijo,
nesramnega hudobneža zgrabijo in v verigah vkle-
njenega pripeljejo tu sem. Tukaj, na tergu glav-
nega mesta, naj se na kol priveže ter sežge. Naj
čutijo ti nesramni ptujci, kaj se pravi kraljevemu
povelju nasprotvati! Vse ljudstvo mesta naj vidi,
bode ga li rešil Bog kristjanov!“

Kadi, najstareji kraljev svetovalec, stoječ
poleg njega, namigne malikovavskemu služabniku,
naj odstopi; kralju pa reče: „Moj gospod in kralj,
ne prenagli se! Znan ti je prosti a modri izrek:
„Pomisli dvakrat, kaj storiš.“ Ne stori nič v jezi;
to ne pristoji človeku, še manj pa kralju. Večkrat

sem ti že svetoval, če si bil jezen, da svojega sklepa ne izveršiš precej, ampak še le drugi dan. Bil si tako milostljiv, da nisi mojega sveta zaničeval. Ko se ti je jeza ulegla, presodil si bolje; in bil si mi hvaležen za dobri svèt. Lepo te prosim, slušaj me tudi danes. Gre za mir in zadovoljnost tvojega sina, kterega — skoraj bi si upal reči — tako serčno in iskreno ljubim, kakor ti sam, moj gospod in kralj! Še preveč ti je znano, kako otožen je bil tvoj dragi sin Jozafat nekaj časa sem. Zastonj so se trudili tvoji modrijani, da ga razvedré. Oni ptuji mož, — bodi si kdor si uže hoče, — ki gotovo dobro želi tvojemu sinu, podstopil se je tudi tega in posrečilo se mu je, kakor sem slišal. Kraljevič, tvoj sin, je prav zadovoljen in vesel; dà bolj vesel, nego je bil kedaj. Kako bi ga pač vžalilo, ako bi njegovega dobrotnika dal usmertiti! Gotovo, ne to, kar mu je pripovedoval ptuji mož, kar gotovo ni bilo kaj hudega, — ampak to, kar nameravaš ti storiti, odvernilo bi serce tvojega sina za vselej od tebe. Odloži, odloži, prosim te, svoje povelje do jutri!“

„Naj si bode!“ reče kralj; „hočem do jutri počakati. A prepričal se boš, da ne bom spremenił svojega sklepa. Sovraštvo do kristijanov se je že pregloboko vkoreninilo v mojem sercu. Kar sem čul o njih veri, zdi se mi preneumno in bedasto. Pa zadost! Hočem počakati: jutri zveršim svoj sklep.“

„Dal si mi besedo!“ reče Kadi ter se poslovil. Iz celega serca je bil kralju udan in mu hotel

dobro; imel si je za sveto dolžnost, da ga ovira, kolikor je v njegovi moči, da kaj hudega ne stori; kaj modro in previdno je učinil to! Imel je sužna, ki je bil najzvestejša in najboljša duša pod solncem. Že pred tremi leti ga je bil dobri in usmiljeni Kadi oprostil. Sè solznimi očmi zahvali se mu sužen za prostost, zraven ga pa lepo prosi, naj mu sme še dalje služiti. Če tudi svoboden, služil mu je tako zvesto, kakor popred kot sužen. Z vidnim veseljem je opravljal tudi najtežja dela. Njegov gospod, ki kristijanom ni bil sovražen — če tudi za tega časa sam še ni bil kristijan — znal je dobro, da je oni sužen kristijan. Ni se zmenil za to, a tudi ni imel nič proti temu. — Tega služabnika pokliče Kadi k sebi in mu reče: „Jona, idi v kraljevičev grad. Hišnik mi je obljubil z dovoljenjem kraljevičevim nekaj zlatih ribic, ki so na vertu v jezeru. Hočem jih djati v svoj vodometa na vertu. Tu imaš nekaj zlatov; daj jih hišniku za plačo njegovega truda. — Imam ti pa še nekaj naročiti; a o tem ne smeš čerhniti niti besedice nikomur, razun kraljeviču. Živa duša ne sme zvedeti, da imaš v gradu še drugo opravilo nego to, da od hišnika prineseš obljubljene mi ribe in se kraljeviču zahvališ za-nje v mojem imenu. Slušaj toraj, kar ti naročim, in zapazi si dobro, kaj imaš kraljeviču sporočiti.

Kadi pove Joni dvakrat, trikrat, kar naj sporoči kraljeviču; veli mu ponoviti naročilo, da se prepriča, če si je vse dobro zapametil. Potem ga odpusti z besedami: „Sedaj se podvizaj in dobro opravi!“

Da ložeje prinese ribe, vzal je sè sabo bančico, leseno sodčeku podobno posodo, verže jo čez ramo, in se napravi brez zamude na pot. Če tudi je opoldansko solnce tako hudo pripekalo, da je vse sence iskalo, ni se zmenil za vročino ter tekel celo pot proti kraljevičevemu gradu. Proti večeru dospe do gradù, popraša po hišniku, poprosi ga ribic, poda mu zlate ter reče, da se želi v imenu svojega gospoda zahvaliti kraljeviču. Hišnik ga pelje na vert, kjer je bil ravno kraljevič. — Barlam in kraljevič sta sedela v senci košate palme. Barlam mu je ravno bral o onem zamorecu, dvorniku kraljice Kandaceske, kojega je kerstil Filip. Sužen obstoji nekaj korakov pred kraljevičem, globoko se mu prikloni po šegi jutrovih dežel, deržè roki križem čez persi. Jozafat, poznaje ga dobro, vstane in gre k njemu; Jona se mu zahvali za ribice in reče: „Kadi, moj gospod, ti sporoči: „Ptuj mož, ki biva pri tebi, tvoj prijatelj in učenik, je v veliki nevarnosti. Jutri ga mislijo vjeti in umoriti. Skerbi, da ubeži pravi čas.“

Kraljevič se jako prestraši, ponudi sužniku lepo darilo, ki ga pa ne sprejme, rekoč, da je zadostno plačilo zanj veselje, da mu zamore postreči. — Kraljevič sam ga je spremil v družinsko sobo in ukazal, naj mu dobro postrežejo, da se pokrepča.

XI. Jozafat kerščen.

Blagi kraljevič se verne bledega obličja k Barlamu, in mu ves prestrašen reče: „O ljubi učenik, ki si mi ljubši nego vsi ljudje na svetu! Imam ti žalostno vest sporočiti; kralj, moj oče, namerava te vjeti in usmertiti!

Brez kakega strahu odgovori Barlam: „Naj se zgodi božja volja! V njegovih rokah sem; brez njegove volje mi niti las iz glave ne pade. Če je pa božja volja, da sedaj umerjem, radujem se zelo, da zamorem svojo vero vanj in v njegovega sina Jezusa Kristusa se svojo smertjo spričati in poterčiti.“

„Velikodušno in kaj lepo je to,“ reče kraljevič; „a jaz in mnogi drugi te še potrebujemo dalj časa. Še dalje nam moraš luč in tolažba biti. Oni blagi mož, ki mi je nevarnost naznanil, svetuje, da brez odlašanja zbežiš. Slušaj ta svèt; vidi se mi jako moder in najbolji. Vzemi mojemu očetu priložnost k hudodeljstvu, in mene, ki sem komaj pričel vero spoznavati, reši neizrečene žalosti. Beži od tod! Jaz pa hočem, o moj dobri oče, pobegniti s teboj in se ne več ločiti od tebe. S teboj hočem bivati v uborni koči; besede tvojih ust so mi čez vso lepoto in bogastvo kraljevih dvorov. Naj bom tvoj sin; dà, le tvoj služabnik. S teboj želim živeti in umreti.“

„Kaj tacega, dragi kraljevič,“ — reče Barlam — „se ne sme zgoditi! Bog ti je odločil višji poklic! Kraljevo krono ti je namenil. Srečo celega naroda hoče Bog tvojim rokam izročiti. Jedenkrat ne bodeš le skerbel za njih časno srečo in blagor, ampak boš tudi lahko pripomogel, da bodo pravega Boga spoznali, in da se bo njegov sveti nauk oznanoval brez ovire po tvojem kraljestvu. Sè svojim lepim izgledom boš svojim prihodnim podložnikom kazal očitno, da je Jezusova vera jedina prava in božja, in kako dober in krasen sad rodi. Pod tvojim žezlom bodo zadovoljno in mirno, bogaboječe in pošteno živeli.“

„Bog daj!“ reče Jozafat. „Po tvojem svetu se hočem ravnati in ostati! A imam te še nekaj prositi. Še imava čas, da to izpolniš. Vojaki mojega očeta do jutri opoludne ne pridejo sem. Celo noč imava še čas. Slušaj tedaj mojo prošnjo! Kristus, gospod, je zapovedal svojim učencem ne le učiti ampak tudi kerščevati. Saj je sam rekel: „Kdor ni prerojen v vodi in sv. Duhu, ne more iti v božje kraljestvo.“ Sveti Peter je rekel binkoštni praznik zbrani množici: „Spokorite se, in daj se kerstiti slehern iz med vas v imenu Jezusa Kristusa v odpušenje svojih grehov, in prejeli boste dar sv. Duha.“ Zamorec, o katerem si mi ravno kar bral, rekel je Filipu: Glej vodo! kaj zaderžuje me kerstiti? Filip mu odgovori: „Ako veruješ iz celega serca, sme se zgoditi.“ Dvornik mu odgovori: „Verujem, da je Jezus Kristus sin božji!“ Tako terdim tudi jaz. Moje serce hrepeni, da bi mi bili grehi odpuščeni, da se prerodim k večnemu

življenju, da postanem ud kerščanske cerkve. Glej, tam je voda, tu verno serce. Kersti me toraj!“

„Naj bo!“ reče Barlam, vstane, in gre s kraljevičem k viru. Luna je ravno vzhajala in milo obsevala častljivo podobo svetega starčka, mlado lepo postavo pobožnega kraljeviča in ko ribje oko čisto vodo. Pobožni starček povzdigne roki in oči proti nebu ter moli: „O vsemogočni Bog, nebeški Oče, pred katerim stojiva, ki si vse, nebo in zemljo in nas ljudi ustvaril, ki si vseveden, svet, pravičen, milostljiv in usmiljen, in neskončno dobrotljiv; Jezus Kristus, sin božji, ki si iz ljubezni do nas iz nebes na svet prišel, človek postal in dal svoje življenje, da nas rešiš greha, nadlog in smerti, in nam zadobil večno življenje; Bog, sveti Duh, ki nas posvečuješ, našo dušo opereš greha in jo prestvariš: trojedini Bog, poveličaj čudoče svojega usmiljenja nad tem svojim otrokom; dodeli ljubi nebeški Oče, da sveti Duh posveti tega mladenča pri sv. kerstu in ga prerodi v novo stvar, čisto greha; daj mu moči, da prične novo življenje polno vere, upanja in ljubezni; in naj nad njim biva tvoje dopadajenje, dokler ga ne vzameš k sebi v svoje veličastvo!“

„Amen!“ reče Jozafat, poln serčne pobožnosti. Sedaj ga vpraša Barlam: „Jozafat, veruješ v Boga Očeta, vsemogočnega stvarnika nebes in zemlje? Ali veruješ v Jezusa Kristusa, jedinorojenega sinu božjega, našega Odrešenika? Ali veruješ v svetega Duha, ki nas posvečuje in prerodi v otroke božje, in ki te bo sprejel v občestvo svetnikov, v svojo cerkev?“

Radostnim srcem je Jozafat odgovoril na vsako teh treh vprašanj: „Verujem!“

Na to ga trikrat popraša Barlam: „Jozafat, ali želiš biti keršen?“ in Jozafat je odgovoril z vidljivim notranjem hrepenenjem: „Dà, želim!“

Barlam mu namigne, naj poklekne. Poleg studenca je ležala zlata škaljčina čašica, s katero je kraljevič zajemal vodo, kedar je bil žejen. Barlam pobere čašico, napolni jo s čisto, živo vodo, izlije jo na kraljevičevo glavo in pri tem izgovarja besede, kakor je bil Jezus zapovedal: „Kerstim te v imenu Očeta, Sina in sv. Duha!“

Potem reče Barlam: „Kar se je vnanje s teboj godilo, pomeni to, kar se je nevidno zgodilo s tvojo dušo. Prerojen si iz vode in sv. Duha. Tvoji grehi so ti odpuščeni; in zadobil si moč, da zamoreš premagati poželjivost in vsa slaba nagnenja. Delaj s posvečujočo gnado božjo in živi pobožno.“

Barlam ga je vzdignil, objel in mu rekel: „Bog bodi s tabo! Spolnuj njegove zapovedi in šel boš v večno življenje. — Sedaj pa je čas, da te zapustim. Z Bogom, dragi kraljevič; Bog daj, da bi kedaj moder in blag vladar postal svojemu ljudstvu.“

Jozafat mu ponudi veliko zlata za popotnico. A Barlam reče: „Ne potrebujem ga; saj je Gospod rekel svojim učencem: „Ne nosite niti zlata niti srebra v svojih paših.“ On bo za-me skerbel. Malo potrebujem, in to malo mi bo povsod dal.“

„Pa pusti me vsaj“ — reče kraljevič — „da te nekoliko časa spremim. Znane so mi po gorovji najskrivnejše poti, kamor ti vojaki mojega očeta

ne morejo slediti. Naj te spremim; ne hodi sam!“

„Bog me spremlja,“ — zavernil je Barlam; — ne hodim sam; on je z mano.“

„Vsaj nekoliko časa še naj sem s tabo,“ prosi Jozafat, — „in poslušam zveličaven nauk iz tvojih ust. Le malo pota naj te spremim.“ „Pa idiva tedaj skupaj!“ — rekel je Barlam.

Šla sta skupaj. Skale in drevesa so delale temno, černo senco po poti. Luna je milo in prijazno sijala. A naenkrat jo zakrijejo temni oblaki, da čez nekoliko ravno tako svitlo zopet zasije, kakor popred. „Glej;“ — reče Barlam, — „tako bodo tudi tvojo duša čestokrat temnili gosti oblaki dvomov, skušnjav in mnogoterih stisk. A ne obupaj! Oblaki se bodo zopet razkadili.“

Pot, po kateri sta šla, vila se je sedaj na desno — sedaj na levo poleg strašnih prepadov. „Tako ozka je pot v nebesa“ — rekel je Barlam. „Ne stopi iz nje niti na levo niti na desno.“ Ko je jutro napočilo, in se oblaki na vzhodni strani pričeli žariti, obstane Barlam rekoč: „Čas je, da se verneš! Kraljevi vojaki te morajo doma dobiti!“

„O ljubi oče,“ zdihuje Jozafat, — „hočeš me zapustiti samega med ljudmi, ki ne poznajo Boga, in njegovega ljubega Sina sovražijo? Tedaj nikoli več te ne bom videl? „Ne boj se“ — reče Barlam; „saj ne boš sam; Bog bo povsod s tabo.“

Jozafatu se solze vlijejo. Barlam ga je tolažil: „Nikar ne jokaj; saj se bova zopet videla! Kristjani se nikdar zadnjikrat ne vidijo. Upam, da se enkrat v nebesih zopet vidiva. Dà, zdí se mi v duhu, da

se bova še na zemlji videla.“ Barlama samega solze oblijejo, objame kraljeviča še jedenkrat in ihté reče: „Bodi stanoviten v veri; ljubi Boga čez vse, in ljudi kakor samega sebe! Pojdi v miru in Bog bodi s tabo!“

XII. Jetnik.

Komaj je bil prišel kraljevič v svoj grad, uže so prišle trope vojakov. Kralj sam je bil med njimi. Stopivši v kraljevičevo stanovanje jezno reče: „Kje je slepar, ki pravi, da kupčuje z dragimi kameni? Mislím, da mu bom kupčijo za vselej ustavil. Kje je?“ — „Blagi mož je odšel,“ reče mirno kraljevič.

„Odšel je?“ zavzame se kralj; čelo se mu zgerbanči in popraša serpim pogledom: „Kam?“ — „Ne vem,“ odgovori kraljevič; „ni mi povedal.“

Kralj je zapovedal vojakom, naj se na vse kraje razkrope, za njim hite, in ga vjemejo. „Kdor mi ga pripelje,“ rekel je, — „dobi dobro plačilo!“

Obernivši se proti kraljeviču pa reče: „Slišal sem, da je oni mož kristijan?“

Kraljevič ogovori: „Da, kristijan je; a jaz sem tudi!“

„Tudi ti!“ zavpije kralj osupnen in od jeze prevzet. „To je strašno! Kaj hujšega mi nisi mogel povedati! Uže ime kristijan mi je zopern. Ukazal

sem vse iz kraljestva iztirati, ali jih pa pomoriti. Kako si zamogel, nepokorni malopridnež, kristijan postati?“

„O tem ukazu,“ reče Jozafat, „nisem niti besedice slišal, predragi oče! Bilo mi je to ime, ločenemu od celega sveta, čisto neznano do sedaj. Iz ust onega modrega in blagega moža sem ga čul pervikrat. O ljubi oče, ako bi vedeli, kako sladek mir sem našel v Kristusu, gotovo bi postali še to uro kristijan!“

„Jaz?“ zavpije kralj ves razkačen in z nogami cepetaje. „O bedak, to se ne zgodi na veke!“

Niti besedice ne pusti več čerhniti kraljeviču. „Obsodim te“ — rekel mu je, — „da v tem gradu živiš kakor jetnik dotlej, da se ne spametvaš.“

Nejevoljen oberne mu kralj herbet in odide. Jozafata je jako skerbelo za svojega učenika. Šel je na verh gradu in videl, kako urno so jo derli vojaki v daljavi. Strahoma zapazi, da jo po stezi v gore mahne tropa, ki je bila vajena laziti po hribih. Bati se je bilo, da Barlama dohiti. Neizrečeno se prestraši blagi kraljevič. „O usmiljeni Bog“ molil je, — „reši svojega služabnika. Daj, da ne pride Barlam svojim sovražnikom v róke!“ Potem gre kraljevič v svoje stanovanje, poklekne in goreče moli za svojega učenika Barlama. Ves potolažen je vstal; v molitvi je zadobil mir. A strah se ga zopet loti. Poda se na vert in prehodi vse stezice. Na mestu, kjer je preživel z Barlamom najlepše ure svojega življenja, poklekne in moli zanj. „Ljubi nebeški Oče, kakor je tvoj sin v smertni britkosti zdihoval k tebi, tako kličem tudi

jaz: „Vzemi od mene ta kelih!“ O poludne ni kraljevič nič jedel; celi dan je le molil.

Proti večeru nastane na enkrat velik hrup v gradu. Bilo je slišati vpitje: „Imajo ga! Peljajo ga!“ Vsi kraljevičevi služabniki, kar jih je bilo v gradu, vsi delavci na vertu hite proti velikim vratom na mostu. Kraljevič se tako prestraši, da se trese po celém životu. „Tedaj naj se zgodi, nebeški Oče, tvoja — ne moja volja,“ rekel je.

Težkim srcem gre k vratom, kjer je stala tropa konjikov, ki so na svojih berzih konjih pridirjali pred drugo četo vojakov. — „Jetnika zdaj — zdaj pripeljejo z na herbtu zvezanimi rokami,“ — pogovarjali so se. — Ko je kraljevič to slišal, reče sam pri sebi: „Ne bom zapustil nabožnega starčka; spremil ga bom h kralju; ne dam se od njega ločiti, če mi je tudi ž njim vred sežganemu biti! Ž njim hočem umreti!“

Nekov častnik, ki je ravno skozi vrata prijezdil, pripoveduje: „Hudobnež sicer taji, da bi bil kedaj v tem gradu; zagotavlja, da kraljeviča še nikoli niti videl ni, niti besedice ž njim govoril. A kmali bodo njegove laži odkrite. Zato sem zapovedal, da naj ga najpred sem pripeljejo. Nekaj ljudi iz gradu mora potem iti z mano h kralju za priče.“

„Da,“ — upije malikovavski žertnik, ploskaje z rokami, — „jaz in vsi tu okrog stoječi hočemo izpričati, da laže. Prederzni lažnjivec se mora udati ter prejeti zaslužen kaznen v ognji.“

To govorjenje je kraljeviča razvedrilo. „Hvala Bogu!“ reče, „niste dobili pravega; kajti oni mož, kojega iščete, ne bi lagal.“

Pripeljejo vjetega; bil je star častitljiv mož; uže na obrazu se mu je videlo, da je pošten. „O,“ — zakriči malikovavski žertnik, — „ta ni pravi; niste pravega zasačili!“ Vsi pričujoči mu priterdijo: „Res je, ta ni; tega moža niti v gradu ni bilo; čisto neznan nam je.“

Častnik zaukaže, naj jetnika razvežejo in izpuste. Prav vljudno in prijazno se mu izgovarja, da so ga izmotivši se v osebi tako razžalili. Vojaki pa so memrali, ker so ob obilno plačo prišli. Kraljevič pa je hvalil Boga upaje, da se bo Barlam srečno umaknil z božjo pomočjo kralju.

Med tem je kralj težko pričakoval v stolnem mestu vojakov, katere je bil razposlal. Vernili so se prazni. Sedaj zaukaže po selih svojim namestnikom, višje in nižje verste tudi v najbolj oddaljenih krajih svojega kraljestva, naj onega begočega kristijana vjemejo in h kralju pošlejo. A na njegovo veliko nejevoljo ni nihče znal, kako je možu ime, ktereга tolikanj čerti; dal je pa njegovo postavo in obleko na tanko popisati. „Če se mi posreči,“ rekel je, „da dobim v pest dozdevnega kupca, bom ga gotovo z obljubami ali sè strašnim žuganjem pripravil, da bo svoje neumne misli overgel in preklical v pričo kraljeviča. Le to zamore zapeljanega in zmotenega mladenča, kakor dobro previdim, njegovih neumnosti ozdraviti. A zastonj je bilo vse iskanje; niti sledu ni bilo o njem po celem kraljestvu.“

Sedaj se je Jozafat terdno prepričal, da je Bog v svoje varstvo vzel Barlama ter ga rešil kraljevega zasledovanja. Radostnim srcem se kra-

ljevič zahvali Bogu, in prav zadovoljno živi v svoji ječi, vesel in srečen v Bogu. Vsaki dan je bral kaj iz evangelija in listov sv. Janeza, ktere mu je bil Barlam podaril; gotove ure pa je molitvi odločil. Zraven pa si prizadeva, da se temeljito izobraži o vednostih, ki so vladarjem potrebne. Barlam mu je namreč priporočil, naj se z vso marljivostjo poprime teh koristnih vednosti. Napredoval je verlo, ker je bil bistrega uma in nadarjen. Njegovi učenički ga niso mogli kralju prehvaliti. —

Ko kralj to sliši, razveseli se jako; sam ga izprašuje in čudi se njegovemu napredku. Tudi o kraljevičevem vedenju in o nravnosti se je le dobro govorilo. Ni bilo več na njem zapaziti lahke razburjenosti in nagle jeze; krotak in tih je bil; a vendar pogumen in krepak. Njegovo vedenje je bilo plemenito in ponosno. Druzega ni imel kralj na njem grajati, nego da je kristijan. Na novo tedaj poskusi, da bi ga spreobernal. V ta namen pošlje k njemu več množ, ki so veljali za najmodrejše v kraljestvu, da bi ga od kerščanstva odvernili. A nič ne opravijo. Dà, najmodrejši med njimi, častitljiv in priletan starček, ravno oni mož, ki je prerokoval o kraljeviču, da bo mogočnejši kralj nego njegov oče, postal je sam kristijan. Brez ovinkov pove to kralju. Slišavši to, zavzame se kralj in reče: „Če je temu taka, ne morem več pomagati. Proti notranjemu prepričanju je zaman vnanja sila.“

Kralj se poda h kraljeviču ter mu reče: Pripovedoval si mi o svoji jedino pravi veri, kakor jo imenuješ, da se že po nje sadu spozna. To

hočem poskusiti. Odstopil ti bom del svojega kraljestva. Vladaj ta del po svoji volji in prepričanji. Hočemo videti, kaj bo iz tega. A pazi, da ti poskušnja ne spodleti. Če ti spodleti, vedi, da ne boš moj naslednik, dà, še oni del svojega kraljestva, ki ti ga sedaj izročim, bom ti vzel.

Potem je odrinil kralj Abenar s kraljevičem v ono okrajno, čez katero mu je mislil vlado izročiti. Čez vse slovesno se pripeljeta v novo glavno mesto, kakor je v jutrovih deželah običajno. Bel slon, pokrit z dragoceno škerlatasto plahto, nesel je dva z zlatom olepšana kraljeva sedeža, ki sta se lesketala dražih kamenov. Nebo iz zlata in škerlata je bilo nad njima razpeto. Na sedežih sta sedela kralj in Jozafat. Pred in za njima je šla množica dragooblečenih dvornikov in služabnikov, in dolga versta vojakov, pešcev in konjиков. Dolga versta težko obloženih velblodov je sledila. Brezštevilna množica ljudi se je zbrala. Na holmcu poleg mesta je bil krasen šotor postavljen. Tu predstavi kralj zbrani množici svojega sina Jozafata kot kralja; dal ga je slovesno kronati za kralja, in zaukazal, naj se mu kot svojemu kralju poklonijo. Zgodi se, in radostni vrisk se razlega po zraku. Vse radostno kriči: „Živijo kralj Abenar, živijo kralj Jozafat!“

XIII. Jozafat kralj.

ko je kralj Jozafat nastopil vladarstvo, zagotovil je svoje podložne v kraljevem razglasu svoje dobrovoljnosti.

Zagotavlja jih, da ne išče in želi družega, nego blagostanje in vse dobro svojemu ljudstvu; nasproti pa tudi on pričakuje zaupanja in pokorščine. Osobito je povdarjal v razglasu, da kristijanov ne bode preganjal; — pripušeno jim je, da svojo vero očitno spoznavajo in svobodno opravljajo zlužbo božjo po njih šegi. Kdor bi jim kaj žalega stóril, zapade zasluženi kazni.

Zelo je kralja razveselilo, ko se je pokazalo, da v kraljestvu živi še veliko družin, bogatih in revnih, ki so v sereu kristijani. Le strah pred smertjo, in ker niso imeli očitne božje službe, zadrževalo jih je, da niso očitno spoznavali svoje vere. Neizrečeno so se veselili in Boga hvalili. Iz bližnjih in daljnih mest so dohajali kristijani h kralju Jozafatu, da se mu v svojem in družih imenu zahvalijo. Njih edino hrepenenje je zdaj bilo, da dobijo katolških duhovnov ter postavijo cerkve in altarje.

Najpervo je nameraval kralj Jozafat sezidati cerkev v glavnem mestu tik kraljeve palače. Nek zidarsk mójster, ki je za časa preganjanja pobegnil na Gerško in tam pomagal pri zidanji cerkva,

ponudil se je kraljeviču, da sezida veličasten tempelj. Kralj, ki je dobro umel zidarstvo, dal si je lepo izdelan načert pokazati, razgovarjal se ž njim o tem, ter mu izročil zidanje.

Vsi kristijani so se goreče prizadevali, da k zidanji s čim pripomorejo. Bogatini so darovali velike svote denarja; mnoge gospe so dale svoje zlate lepотиje in drage kamene za svete posode, revni so se ponudili, da pri delu pomagajo kot težaki. Celo sive starčke je bilo videti, kako so kamenje valili; otroci pa so delavcem donašali krepčevalnih jedil.

Radostno je kralj Jozafat opazoval, kako se zidovje iz zemlje vzdiguje. A misel mu je grenila veselje: „Od kod čem dobiti vrednega duhovna, da bo sveto daritev opravljal v novi cerkvi? mnogo duhovnikov je bilo pomorjenih; drugi so pobegnili iz dežele. O Barlam, ko bi bil ti še živ, ti bi bil škof, in ta cerkev bi bila tvoja stolna cerkev. A gotovo si že davno v nebesih in vživaš venec izveličanja za svoje delo in terpljenje na zemlji! Vse prizadevanje mojega očeta, da bi te zasačil, bilo je zastonj; ravno tako je zastonj tudi vse moje popraševanje po tebi. Leta in leta so že pretekla, kar nisem niti besedice slišal o tebi. O, ko bi še kje živel, gotovo bi bil uže slišal, da so kristjanom napočili boljši časi v tej deželi, in prišel bi bil gotovo sem. Jaz in moje ljudstvo bi te jako potrebovali!“

Zidanje je verlo napredovalo; in kralj Jozafat je neutrudno skazoval dobrote svojemu ljudstvu. Blagi kralj se je veselil, da zamore pospeševati

blagostanje svojih podložnih. Njegova ljubezen do podložnih, kristijanov in nejevernikov, bila je enaka solncu, ki vse ogreva in vsem sveti; njegova dobrodelnost je bila podobna dežju, ki celo deželo dobrodeljno napaja.

Skazoval je vse dela kerščanskega usmiljenja, ktere nam je Jezus zapovedal; in ktere bo sodni dan poplačal tako, kakor da bi jih bili njemu skazali. In veselilo je blagega Jozaſata, da ima priložnost, skazovati dobrote v obilni meri. Lačne je nasitoval; ljudem, ki so bili brez dela, preskerbel jim ga je, da so si pošteno kruh sužiti in se preživeti mogli. Zejne je napajal. Ker je v onih vročih krajih bilo marsiktero mesto brez vodnjakov, preskerbel je prebivalcem hladne, čiste vode. Naſe je oblačil. Skerbel je, da se je dovolj pridelovalo bombaža, ki v onih gorkih krajih kaj lepo raste in obrodi.

Spretni tkalci so izdelovali tkanino; tem načinom se je zamogel slehern dober kup in spodobno oblačiti. Tudi za ptujce in popotnike je skerbel; dal je ceste in pota popraviti. Skerbel je za varnost popotnikom pred tolovaji, in da so dobivali cenó prenočišče. Jetnikom je ziajšal njih žalostni stan. Sosebno so mu bili bojniki pri sercu. Skerbel je za večje in izurjene zdravrike. Za revne je dal sezidati dobro oskerbovane bojnišnice.

Kakor mil in dobrotjiv je bil Jozaſat svojemu ljudstvu, tako oster in natančen je bil proti onim, ki so se zoper postavo in pravico pregrešili. Z veseljem je obdaroval dobro; a ostro kaznoval hudo. „Prizanašanje hudobnežem,“ — imei je navado

reči, — „bilo bi neusmiljenje proti dobrim in poštenim. Kmali bi ne bil nihče več varen svojega imetja, poštenja in življenja. Dopadlo mu je, da starodavne deželne postave ostro prepovedujejo ravno one pregrehe, kakor božje zapovedi. Tako na primir se je po postavah ostro kaznoval umor, nečistost, tatvina, kriva prisega in tako dalje. A on si ni le prizadeval, da pregrehe ostro kaznuje, marveč da jih zabrani in s korenino iztrebi. V ta namen je dal stroge postave proti zapravljivosti, pijančvanju, igri, pohujšlivi noši, nenravnimi igrami, postopanjú. Nekatere pregrehe in hudobije je zabranil s tem; a popolnoma zatreti jih ni mogel in mnogo se jih je še zgodilo. Žalostnim srcem je to slišal ter rekel: „Res je, da ostre kazni strašijo pred pregrehami; a le tam, kjer se hudodelnik boji, da bi ga zasačili. Ljudje pa, ki se le iz strahu pred kaznijo varujejo hudega, še niso dobri. Kaj je toraj storiti, da se ljudem vcepi stud do hudega in ljubezen do dobrega? Prepričan sem, da vislice in meč ne učitata tega. Le vera v vsevednega in neskončno pravičnega Boga, ki vse dobro plačuje in hudo kaznuje, le strah pred njim, le ljubezen do njega premore to. Paziti je toraj v deržavi pred vsem na to, da se na tanko spolnujejo božje zapovedi, ki so zapisane na prvi tabli; zapovedi druge table se bojo potem lahko spolnovale. Važno zapoved: „Ne želi!“ zamogel je le Bog dati. Zemeljski kralji ne vidijo v serce; toraj poželenje ne morejo kazniti, temuč le dejanje. Mnogo hudobij ostane prikritih. Bog pa vidi tudi v naše serce. On vidi in kazni ne le dejanja

ampak tudi misli. Vse je toraj na tem ležeče, da ljudje spoznajo Boga in njegovo sveto voljo; poduk o pravi veri je najpotrebnejši.“

Jozafatova goreča želja je tedaj bila, da bi preskerbel svojemu ljudstvu keršanskih učencov. Večkrat je ukazal razglasiti, naj se oglasijo pri njem keršanski učenci, ki bi znabiti še živeli kje v deželi. Niti eden se ni oglasil. Upanje, da bi kedaj še videl Barlama, ugasnilo mu je. „O,“ — zdihoval je, — „njegove kosti počivajo gotovo že dolgo v naročji ptujé zemlje — daleč od domovine. Njegov duh pa je pri tebi, ljubi Bog, in moli za-me in za moje ljudstvo pred tvojim sedežem. Usliši njegovo prošnjo, dobrotljivi nebeški Oče, usmili se mojega ljudstva in pošlji nam družega Barlama!“

XIV. Romar.

Od časa do časa je kralj Jozafat popotoval po svoji deželi, da se z lastnimi očmi prepriča, kako se spolnujejo njegovi ukazi in naredbe; da zasliši pritožbe podložnikov z lastnimi ušesi ter jim pomaga, in zaukaže vse, kar bi znalo ljudstvu dobro in koristno biti. Prišel je na skrajno mejo svoje države. Sreča ga dolga versta ljudi, ki so za časa preganjanja kristijanov pobegnili iz dežele, in se sedaj zopet vernili v domovino. Bilo je več družin. Matere sè svojimi dojenčci so sedele

na oslih; očetje z odraščeniimi šli so poleg njih. Ko zagledajo lepi voz in množico otovorjenih velblodov, omaknivši se na stran obstojé. Ko pa čujejo, da se bliža kralj ki je sam kristijan, razvesele se silno ter ga sprejmó z veselim vriskom in sè solzami radosti. Berzo veli voz vstaviti, in stopivši raz voz, pozdravi jih prijazno in jim razodene svoje veselje, da vidi toliko kerščanskih družin. Z očeti in materami, ki so stali krog njega, razgovarja se prijazno. Tudi z otroci, ki so se gnetili okoli prijaznega gospoda, pogovarjal se je prijazno ter jih obdaroval. „Za vas in vaše stariše,“ obljubil jim je, — „hočem po očetovsko skerbeti; in nadjam se, da se vam bo dobro godilo v svoji domovini.

Sè starašino, prav razumnim in še terdnim možem, razgovarjal se je kralj o raznih rečeh. Spraševal ga je, kje je dosedáj živel sè svojimi ljudmi; kako se jim je godilo v ptuji deželi; če se verne še več družin, in če je med njimi tudi kak keršansk duhoven?

Mož zagotovi kralja, da je še več družin na poti v domovino. „A duhovna“ — rekel je — „ni med njimi. Ko smo pa med potoma šli skozi neko majhno vas, nekaj milj od tod, onostran meje v hribih, slišali smo, da je na nagloma zbolel keršanski romar, ki je tudi, kakor mi, na poti nazaj v svojo domačijo. Prebivalci one vasi, — tudi kristijani, a prav revni, usmilili so se ga in ga v neko kočó sprejeli. Povedal jim je, da je duhoven; za tega del so si še bolj prizadevali, da mu dobro postrežejo. Ko so mi to pripovedovali, vnela se mi je želja, da ga vidim in poprosim

blagoslova za-se in za svoje. Napovedal sem se mu. Če tudi zelo bolan, pustil me je vendar precej k sebi. Pav častitljiv starček je z belimi lasmi in brado. Ker je bil sila slab, zamogel je le malo govoriti. Pokleknil sem poleg postelje; le težko se sklonivši, blagoslovil me je in moje z veliko pobožnostjo in solznih oči. Radi bi ga bili sicer vsi videli; a ker je bil zelo slab, nisem pustil, ako tudi bi sam gotovo ne bil branil. Dvomim, da bi še kedaj prišel v svojo domačijo.“

V serce se kralju smili ta stari, bolni duhoven. Sam pri sebi misli: „K njemu hočem iti; če tudi mu ne morem pomagati, zamorem mu vendar le bolezen zljajšati, pokrepčati in potolažiti ga. Lahko je pa tudi, da mu da Bog zopet zdravje, da tako pošlje meni in mojemu ljudstvu učnika sv. evangelija, služabnika in aposteljna Jezusovega.“

Kralj se je namenil precej k bolniku odriniti. „Pač mi spleča trud uže samo veselje, da ga vidim; saj še nisem videl duhovna v svojem življenji.“ Starašino poprosi, naj zajezdari jednega velblodov, in naj ma je kažipot, da gotovo najde vas in najbližjo pot v ujo. „O, — rekel je večkrat med potoma, — „Bog daj, da ga najdem še živega! Bog naj ga ohrani meni in mojemu ljudstvu!“

Proti večeru družega dne je prišel kralj Jozafat sè svojim spremstvom v vas. Spremljan le od dveh služabnikov stopi v revno, nizko kočo dobroserčnih ljudi, ki so tako gostoljubno sprejeli ptujega, bolnega starčka. Vso družino najde zbrano v majhni izbici; a zelo se vstraši, ko ne vidi

romarja med njimi. „Kje je bolni ptujec?“ poprašal je; „vendar ni umerl?“ — „Ne,“ — odgovori hišni gospodar, pošten kmet; — „še živi, hvala Bogu! Huda merzlica ga je kmali pustila; pobožni mož je zopet ozdravil; a preslab je še, da bi dalje potoval; mora še nekaj dni pri nas ostati, da se bolj pokrepča. Tu v koči mu je pa pretesno. Tudi v drugih bivališčih je pičlo prostora. A kakih sto korakov od vasi je lepa, prostorna, skalnata votlina. Tu preživi veči del dneva in celo noč v molitvi in premišljevanji.“

Kralj reče, naj ga tje peljejo; stopivši v vhod votline, zagleda častitljivega, v černo romarsko halo oblečenega sivčeka, ki je v votlini klečal in goreče molil z povzdignjenima rokama in v nebo vpertimi očmi. Majhna svetilnica je razsvitljevala s temnorudečkasto svitlobo pobožno obličje, plešasto čelo, bele lasé, belo brado in sklenjeni roki molečega starčka. Ves ginjen opazuje kralj dolgo starčka, ki prišlih ni zapazil. Na enkrat pa kralj ves začuden zaupije: „Barlam!“

Res je bil Barlam; ozre se in spozna kralja. Naglo vstane, in z razprostertima rokama zakliče: „O, moj sin Jozafat!“ in hiti k njemu. A ko nekaj stopinj stori, obstane in spusti roki; spomnil se je, da je Jozafat med tem uže postal kralj; hoče po jutrovi šegi pred njega pasti ter mu svoje spoštovanje pokazati. A kralj Jozafat ga je uže objel z obema rokama, stisnil na svoje serce, jokal veselja ter ihtil besede: „O moj učenik! Moj oče!“ Oba se solzita prevelikega veselja, in dolgo se molče objeta deržita.

„Hvala Bogu, da se zopet vidiva!“ reče čez dolgo Barlam. Ker ga je pa veselje nenadnega snidenja preveč prevzelo, vsede se na klop z mahom preraščeno. Kralj se vsede zraven njega.

Barlam pripoveduje sedaj, kje je v pretečenih letih živel. Ker se ni nikjer v deželi varnega čutil pred kraljevim preganjanjem, podal se je v ptuje dežele, da oznanuje nejevernikom sveti evangelij in se v keršanskih deželah še sam bolj podučil v sveti veri. „Tudi sem se,“ — rekel je, — „dal za mašnika posvetiti, ker sem se nadjal, da te bodem, dragi kralj, še jekokrat videl in ti lahko kot duhoven služil in opravljal presveto daritev.“

„To je verlo,“ — reče kralj; — „to me veseli; ne morem se Bogu dovolj zahvaliti za to. Največja skerb mi je bila, da dobim vrednega duhovna novi cerkvi, ki se ravno zida; ni pa vrednejšega, nego si ti!“

Barlam je pripovedoval dalje, da je z veliko radostjo slišal, kako so se stvari v njegovi domovini spremenile, in da se je zato precej na pot odpravil. „V prevelikem veselji sem na poti preveč hitel. Čez svoje moči sem se napenjal in si tako hudo merzlico nakopal. Ravno kar sem goreče molil, naj mi dobrotljivi Bog izkaže milost, da pred smertjo še jekokrat vidim tvoje obličje, o kralj! In dobrotljivi Bog mi je še med molitvijo skazal to veselje. Večna mu zahvala!“

Barlam se tudi lepo zahvali kralju Jozafatu za veliko dobroto, da je tako urno naproti šel staremu duhovnu, in ga v ti podzemeljski jami tako veselo iznenadil,

„Jaz, jaz se ti imam zahvaliti,“ — rekel je na to Jozafat, — „da nisi name pozabil, in da si se iz ljubezni do mene podal na tako dolgo pot!“

„Zahvaliva se oba Bogu,“ reče Barlam, „da naju je zopet združil. Njemu bodi čast in hvala!“

Med tem so uže kraljevi služabniki razpeli poleg vasi lep velik šotor, pod katerim je kralj prenočeval na svojih potih skozi kraje, kjer ni bilo pripravnih prenočišč. Za roko je peljal kralj še slabega starčka v šotor. Dva služabnika z gorečimi baklami sta korakala pred njima, in svetila. Notranje šotora je bilo s krasno pisanimi zagrinali olepšano in razsvitljeno z mnogimi svetilnicami. Na sredi je stala miza z okusnimi jedili. Zadej v šotoru je bila kraljeva postelja. Prepusti jo svojemu staremu prijatelju; za se si ukaže drugo pripraviti. Barlam in kralj sta se do polnoči razgovarjala. Slednjič sta se vlegla k počitku polna goreče hvaležnosti do Boga.

XV. Kerščanski tempelj.

ko se je pričelo daniti, ukazal je kralj svojim ljudem, naj se pripravijo za odhod. Prebivalci v vasi se kaj začudijo, ko zagledajo v jutru krasen šotor, množico lepo oblečenih služabnikov in tropo bogato okinčanih velblodov pred vasjo. Še bolj so se pa zavzeli, ko slišijo, da je imenitni ptuji gospod — kralj, in

da je tako daleč prišel, da obišče starega bolnega moža, kterege so iz usmiljenja vzeli pod streho. Kralj jih prijazno pozdravlja, pohvali njih keršansko gostoljubnost in jih po kraljevo obdari. Potem se vsede z Barlamom na voz in odpelje.

Kralj, prišedši do vrat svojega gradu, ni šel precej vanj. Hotel je popred Barlamu pokazati novo sezidano cerkev. Zidanje je bilo dodelano; uže zunanja podoba je bila krasna in veličastna. Bila je sezidana iz rezanega kamenja; kuplja je bila pokrita z černomodrimi škerli in verh nje se je svetil zlat križ. Barlam se veselja razjoka, ko zagleda prvo kerščansko cerkev v svoji domovini.

Skozi visoka, lepa vrata stopi s kraljem v cerkev. Dve versti tenkih, visocih stebrov ste podpirali visoki obok. Tudi na velikem altarlji, jedinem v cerkvi, stal je zlat križ; in na vsaki strani klečal angelj iz belega marmelja. Tabernakelj s tremi zlatimi svečniki na vsaki strani je bil še prazen. Blizo srede cerkve je bila prižnica; nji nasproti kerstni kamen, ki je imel podobo velike posode z lepo izdelanim pokrivalom.

Barlam poklekne pred altar in moli: „O, dobrotljivi nebeški Oče, daj, da spoznajo resnico vsi, ki bodo prišli v ta tempelj; da bi se v tem svetišču spreobrnili veliko grešnikov, in da dosežejo vsi večno življenje, ki bodo na tem krajji zavživali kruh življenja.“ Kralj, ki je zraven njega klečal, zedinil je svojo molitev z njegovo.

Kralj Jozafat je potem peljal Barlama v svoj kraljevi grad. Za prvo slovesno službo bôžjo v novi cerkvi so bili odločeni bližni velikonočni

prazniki. Dva duhovna, ki sta bila za časa preganjanja pobegnila, vrnila sta se ravno o tem času in Barlama prosila, naj ju vzame za pomočnika. Ker je videl, da sta vredna, sprejme ju. Pred praznikom tisti dan je Barlam na tihem blagoslovil cerkev, nadejaje se, da jo bode kedaj kak škof slovesno posvetil.

Slovesni praznik je prišel. Kerščanskim prebivalcem se je zdelo, da ni solnce še nikdar tako prijazno in svitlo sijalo, da nebo ni bilo še nikdar tako lepo modro in jasno. Iz vseh, tudi najdaljših krajev kraljestva, dohajali so kristijani praznično oblečeni v cerkev; bila je kar natlačena ljudi vseh stanov.

Sveti starček stopi na prižnico in proti nebu povzdignjenimi očmi in rokami goreče in glasno moli: „Veliki, vsemogočni Bog! zahvalimo se ti, da se je po tvojem usmiljenji sozidal ta tempelj, da smemo vero v naščga Gospoda Jezusa Kristusa očitno spoznavati, zbirati se na tem kraju, da očitno in skupno molimo tebe, nebeškega Očeta, in tvojega edinorojenega sina Jezusa Kristusa naščga Gospoda in Izveličarja.“

Potem govori zbrani množici blizo takole: „Nam vsem je današnji dan, ker smo se pervikrat zbrali v tem krasnem tempelju, dan veselja, hvaležnosti in molitve. Zakaj Jezus nam hoče v tej božji hiši deliti ravno tisto izveličanje, katero so dosegli oni, ki so se mu približali, ko je še na zemlji živel. — Kakor je Jezus, hodè po deželi, učil sedaj na kaki gori, sedaj na jezeru, sedaj v tempelju ljudi svoj izveličavni nauk, tako se bode

oznanoval tudi na tem svetem kraji. — Kakor je Jezus vanj verujoče kerščeval in svojim učencem kerševati zapovedal, tako se bo od sedaj kerševalo tudi v tej cerkvi. — Kakor je Jezus skesanim grešnikom grehe odpušal, in to oblast dal tudi svojim učencem; tako bodo zadobili odpušanje tudi v tem tempeljnu grešniki, ki se svojih grehov kesajo in se jih obtožijo. — Kakor je Jezus Kristus, naš božji odrešenik, na lesu svetega križa daroval svoje življenje nebeskemu Očetu, in prelil svojo kri v odpušanje naših grehov, tako se hoče še vsaki dan dan darovati nekervavim načinom v odpušanje naših grehov. — Kakor pri zadnji večerji, ko je postavil svete skrivnosti svojega terpljenja in smerti, tako hoče tudi nas deležne storiti tistih milosti, katerih so bili takrat deležni njegovi učenci.“ —

„Jezus, sin božji, će tudi je v veličastvu svojega Očeta povzdignen čez vse nebesa, hoče med nami bivati. Še se nam hoče približevati in čudapolnim načinom priti v našo dušo. Hoče nam biti kruh življenja. Kakor kruh krepča telo, tako hoče krepčati našo dušo ter ji dati moč, da dobro delati zamore. Z nami se hoče zediniti v ljubezni, kakor je v nebesih zedinen z Očetom. Kar se v tem tempeljnu videzno godi, to se mora goditi v naši duši nevidezno. Naše notranje, naše serce, mora biti tempelj sv. Duha. Tu moramo Boga v duhu in resnici moliti. Vsi, ki smo bili prerajeni v vodi in svetem Duhu, moramo na duši čisti in v božjo podobo prenovljeni biti. Božjo besedo, ktera se nam tukaj oznanuje, moramo v svoje serce sprejeti ter skerbeti, da stoterén sad obrodi. Naše serce

mora biti polno žive vere, resničnega kesanja in dobrih sklepov, da smo v resnici prosti jarma greha in mu več ne služimo. Kedar pristopimo k mizi Gospodovi, večerjajmo ž njim po njegovih besedah: „Pri vratih stojim in terkam; kdor mi odpre, k temu bom šel in ž njim večerjal, in on z menoj.“ Vsi tukaj zbrani bodimo jedini z Jezusom Kristusom, jedini z nebeškim Očetom, jedini med seboj — polni ljubezni do Boga, polni ljubezni med seboj, kakor bratje in sestre, kakor otroci jednega Očeta v nebesih. Bodimo njegovi dobri otroci, nad katerim ima svoje dopadajenje. — Vse, karkoli v tem tempeljnu vidimo, služi v to, da v nas pobožne misli budi. Kakor se na altarji vzdiguje križ, znamenje našega odrešenja, tako naj se ohrani v naših srcih vedni in hvaležni spomin na našega Odrešenika, ki je iz ljubezni do nas na svetem križu umerl. Kakor se na altarji sveče prižigajo, tako naj razsvetljuje živa vera temoto naše duše in naše serce plameti goreče ljubezni. Kakor plamen gorečih sveč šviga kvišku, tako naj se vzdigujejo tudi naše misli in želje proti nebu. Kakor pred altarjem gori večna luč noč in dan, tako naj v naših srcih ne vgasne nikdar vera in ljubezen. Naše serce naj je altar, na njem darujmo Bogu vse naše misli in dejanja. Da, kakor Jezusa Kristusa v tem tempeljnu na altarju pričujočega molimo, tako ga z ljubeznijo objemimo pri svetem obhajilu, kakor v naši duši pričujočega, in veselimo se v sladkem upanji, da ga bomo kedaj v nebesih gledali od obličja do obličja. Tako bo naše serce tempelj božji — prebivališče sv. Duha.“ . . .

Tako in enako je govoril naboženi starček zbrani množici. Končavši govor, obleče se v mašno obleko in pristopi k altarju, da opravi najsvetejšo daritev, ki se je v onih časih obhajala še z ravno tistimi obredi v izhodni kakor zahodni cerkvi.

Kralj je pokleknil pred altar, in svojo krono položil na stopnice altarja. Zbrano množico je zelo ganilo in v serce razveselilo, da njih kralj in gospod spoznava čez se še višjega Gospoda, kralja nebes in zemlje, kterega podložniki so vsi ljudje. Vse je kralja Jozafata šc bolj čislalo, spoštovalo in ljubilo. — Nekaj pevcev, ktere je Barlam izbral, prepevalo je z veliko pobožnostjo svete pesmi. Ko pevci zapoje: „Svet, svet, svet je Gospod naš Bog; nebo in zemlja sta polni njegove slave — bilo je ljudstvo do solz ginjeno.

Ko se je najpervo duhoven sam, zavživši podobi kruha in vina, zedinil z Jezusom, podal je potem kruh življenja kralju in vsem onim iz med ljudstva, ki so se za to pripravili. Sveta tihota je bila v tempeljnu, vsi so bili goreče pobožnosti zatopljeni v molitev, zahvalo in ljubezen.

Končavši sveto opravilo, obernil se je starček proti ljudstvu in ga blagoslovil rekoč: „Vsemogočni Bog, oče, sin in sv. Duh naj vas blagoslovi, naj je in ostane vedno pri vas. Idite v miru.“ — Od tega dne se je ljudstvo shajalo vsako nedeljo in praznik k očitni službi božji, in prav pobožno poslušalo božjo besedo. Vera v Jezusa Kristusa je med kristjani te dočele obilen sad obrodila. Jeden drugemu so ljubili, in med seboj vse dělili, kar le so imeli. Tudi svoje še nejeverne sobrate so ljubili

ter jim skazovali vse mogoče dobrote. Ni bilo med njimi pregreh in hudobij, katerim so nejeverniki udani. Med njimi ni bilo slišati kletvine, rotenja in obrekovanja. Povsod je gospodovala sramožljivost in poštenost; sveto in čisto je bilo njih življenje. Svoj vsvakdanji kruh so si služili z delom svojih rok; radi so pomagali revnim, ki si zavoljo bolehnosti ali pa starosti niso zamogli več preživeti z delom svojih rok. Po Jezusovemu nauku so raje dajali nego prejekali. Vsake krivice, goljufije in tatvine so se skerbno ogibali. Tudi nejeverniki so najraje od njih kupovali, ker so si bili svesti, da jih ne prekanijo. Bili so zmirmi v jedi in pijači; sovražili mehkužnost in gizdavost v obleki. Stehernemu je dopadlo njih pobožno, kerščansko življenje. Bili so srečno, zadovoljno ljudstvo, kakoršnega več pod solncem najti ni bilo.

Njih lepo življenje je ganilo mnogo nejevernikov tako, da so kristjani postali. Nad njim so se splovale Jezusove besede: „Naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela, in hvatijo Očeta, ki je v nebesih.“

Keršanska vera se je sedaj vedno bolj razširila po Indiji. Kakor so za časa aposteljnov velike množice ljudi spoznavale svojo vero v Jezusa Kristusa, spokorile se, obžalovale svoje grehe in se dale kerstiti, tako se je godilo tudi v Indiji v teh blaženih časih. Malikovalci so sicer hoteli kristijane zopet preganjati ter jih z mečem in ognjem zatreti. A kralj Jozafat je strogo prepovedal vsako silo v vsem, kar vero in vest tiče. Vernilo se je s časoma še več duhovnov, ki so za časa prega-

njanja, ne svesti si svojega življenja, pobegnili v gore ter tam po berlogih živeli. Po vseh mestih in tergih je dal kralj sezidati cerkve, ktere je pobožno ljudstvo rado obiskovalo. Povsod je Jezusova vera blažen sad rodila.

XVI. Kralj Abenar.

Kralja Jozafata je zelo veselilo, da sedaj vlada keršansko, dobro in zadovoljno ljudstvo. Prav rad je bil kralj. Le jedna skerb mu veselje greni ter serce teži. Zelo ga je žalilo, da njegov oče še do slej ni spoznal resnice. „Oj,“ — zdihoval je večkrat, — „kako je vendar žalostno, da sicer tako blag mož ni kristijan; da se še niti ne potrudi, da bi se s kerščanstvom bolje seznanil! Pozna ga le po pripovedovanji onih ljudi, ki kristijane čez vse čertijo. — O kako srečnega se čutim, da sem kristijan! O kako rad bi privoščil to srečo tudi očetu! O naj bi pač moj dobri oče, ki v posvetnih rečeh tako dobro vladajo, dali si v najjimenitnejši zadevi svetovati! Če ravno so razumen in previden mož, vendar niso še spoznali pravi namen človeškega življenja. Če tudi si vsem mogočnim načinom trudijo, da bi osrečili svoje ljudstvo, ni se jim še posrečilo. Da, še sami ne uživajo pravi blaženi mir serca!“

Jozafatov oče, kralj Abenar, pazil je bistrim okom na vladanje svojega sina. Znal se je dobro podučiti v vsem, kar se je godilo v Jozafatovem kraljestvu. Dà, obiskal je tudi sam Jozafata sleherni leto vsaj jedenkrat, da sè svojimi očmi vidi na dvoru in med potom po deželi, kako se obnaša sin, in kako je z njegovo vlado.

Tudi Jozafat je večkrat na leto obiskal svojega očeta ter se vsakikrat več dni mudil pri njem. Kaj prijazno ga je stari kralj sprejemal, s častjo obsipal ter priredoval lepe svečanosti, gostije, velike love in jednake veselice, da bi ga razveseljeval. Razgovarjal se je ž njim o vladarskih zadevah, o mnogoverstnih naredbah v prid ljudstva, o zboljšnji poljedelstva, o napravi cest in vodotokov; le jednega razgovora — o veri se je skerbno ogibal. Kedar je Jozafat pričel o tem govoriti, obmolknil je ter obernil govorico na vsakdanje reči.

Med potom proti domu je Jozafat čestokrat mislil: „Vse, kar mi oče pripovedujejo in priporočajo, je jako dobro in bom tudi spolnoval; a to je le del celote. O moj dragi oče, tudi o vas veljajo besede: „Mnogo se trudiš; a le jedno je potrebno!“ Če skerbimo le za posvetne reči, večne pa v nemar puščamo, zgrešimo namen, za kterega smo ustvarjeni. Kdor se le s posvetnimi reči peča, izvoli si slabejši del, ki mine, in od kterega mu slednjič nič ne ostane; kdor pa za večnost skerbi, izvolil si je najboljši del, ki mu ne bo odvzet. O naj bi se mi pač posrečilo, da oba dela zedinim v jedno celoto; da sem delaven v

življenji, da pa postanem tudi vreden boljšega življenja na onem svetu. Dà, kdor Boga in naš namen prav spozna, zna tudi zemeljsko življenje prav ceniti in vravnati. Kako resnične so pač besede: „Pobožnost je za vse koristna, in ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja.“

Kedarkoli je kralj Jozafat prišel od svojega očeta domu, tožil je svojo žalost staremu prijatelju častitljivemu starčku Barlamu. „O kako mi vendar hudo dè,“ rekel je, „da imajo moj sicer tako dobri, mili in blagi oče za kerščanske resnice teršè serce nego kamen!“

„Miren bodi!“ — tolažil ga je Barlam. — „Bog zamore tudi iz kamenja otroke Abrahamove obuditi; zna storiti, da iz suhe skale bister vrelec priteče. Moliva združeno za tvojega očeta. Kakor je sedaj še temno v njegovi duši, bode mu tudi svitla zarja izveličanja po božji milosti zasijala in njegovo notranje razsvitljila.“

Serce starega kralja se je med tem zelo spremenilo. Svetno veselje ga ni več mikalo; vse veselice njegovega dvora so se mu zdele, čem stareji je prihajal, tem bolj nečimerne in prazne. Prilizovanje njegovih dvornikov mu je bilo zoperno, ker mu je vest nasprotno očitala. Zoper svojo voljo se čestokrat strahoma smerti spomni. Skušal si je sicer take misli iz glave izbiti; a vendar so ga vedno nadlegovale. „Kaj mi pomaga,“ rekel je, „če tudi na smert ne mislim? Saj jej vendar ne utečem; vedno se mi bolj približuje. In kaj je potem —?“ Večkrat je cele ure sedel v svoji sobi in slonil z glavo na rokah. Besede, ktere

mu je jedenkrat Jozafat povedal o poslednji sodbi, niso mu dale miru. Če bi bilo le mogoče,“ mislil si je, „da nam bo jedenkrat treba dati natančen odgovor od vsega našega dejanja in nehanja, in da je od našega kratkega zemeljskega življenja odvisna cela večnost, uže to bi nas moralo spametovati. A ni le mogoče! Notranji glas mi veli: „Res je tako!“ Moram se pripraviti za smert in večnost.“

Kralj Abenar je bil doslej popolnoma zdrav in terden. A sedaj je le predobro čutil, da se je postaral; sè starostjo pa so se mu napovedale tudi bolezni. Moral je, da si mu je težko delo, poklicati svojega zdravnika. Zdravnik mu je zapisal zdravil. Kralj je zaukazal, naj ga zdravnik prepriča, da mu bode tudi res pomagal sok ali prah, kterege so mu dali. „Razjasni mi sedaj,“ — rekel je, — „kako se to zgodi!“

„O moj kralj,“ odgovori zdravnik, „tega sam ne vem. Marsikaj v zdravništvu je nerazumljiva skrivnost; in kar tudi najspretnejši zdravniki o tem uče, je le mnenje, ki mi ne zadosti. Razjasnenje pa, o katerem so si uže mnogi zastonj belili glavo, k zdravji nič ne pripomore. Zakaj če zdravilo bolnika ozdravi, gotovo je dobro. Nespametno bi bilo o tem dvomiti. Zaupaj mi, vzemi zdravilo in pričakuj zaželjenega vspeha.“ Kralj posluša zdravnika, rabi zdravila ter ozdravi.

„Taka je tudi z vero,“ misli si kralj. „Če si ne moremo razložiti niti natornih moči, ki so pred nami, ne smemo se čuditi, da si ne znamo razjasniti čeznatornih reči, kterih ne vidimo. Vsi

moji ugovori proti temu, kar mi je moj sin o kerščanski veri pripovedoval, obstojijo v tem, da uči skrivnosti, katerih moj um ne zapopade. Ker pa ta vera ljudi očevidno boljša in blaži, gotovo je dobra in jedino prava. Po svētu svojega sina Jozafata hočem slušati besede nje začetnika: „Kdor živi po mojem nauku, bode spoznal, da je od Boga.“

XVII. Kralj Abenar in Barlam.

o je kralj Jozafat zopet obiskal svojega očeta, bil je ta proti njemu prijaznejši in ljubeznjivši nego kedaj popred. „Pojdi z mano moj sin,“ — rekel je, — „hočeva iti v grad, kjer si preživel svojo mladost. Tam se zamoreva razgovarjati, kakor se nama ljubi, in ni se nama bati, da bi naju kedo motil. Tudi bodo oni vertovi vzbudili v tebi marsikak spomin iz zlatih otročjih let.“

Odpeljala sta se tje. Ko se je sin sprehajal na strani svojega očeta po senčnatih stezicah in med cvetečimi germiči, spominal ga je marsikak kraj veselih dogodeb iz otročjih let. Prišedši do vira pod košato palmo, reče oče: „Tu v senci pri čistem studencu je najlepše in prijetnejše; tukaj se vsediva in počiva! Imam ti marsikaj povedati, moj sin! Moram spoznati, da je tvoje ljudstvo boljše in srečnejše nego moje. Pri najboljši volji ne morem vstreči ljudstvu, ki je pod mojim žezlom.

Vedno kaj grajajo, godernjajo in se pritožujejo čez kaj. Ni še dolgo kar sem komaj zadušil ustajo, ki je nastala zavoljo neke naredbe, ki se mi je kaj modra in potrebna videla. Tvoje ljudstvo je srečno, zadovoljno in mirno. Ljubi te ter ti je iz serca udano; moje se me le boji. Z najostrejšimi kaznimi nisem v stanu zatreti najostudnejše pregrehe kakor rop, umor in druge enake grozovitosti; v tvojem kraljestvu med kristijani ni niti slišati o njih. Ti blagi ljudje se jih skerbno varujejo ne zavoljo kazni, ampak ker se jim studijo. Dà, ne sovražijo samo hudo, ampak ljubijo in delajo tudi, kar je dobro. So zvesti podložniki, zvesti soprugi in dobri in ljubeznjivi stariši, ki skerbijo za dobro izrejo svojih otrôk. Otroci so hvaležni svojim starišem ter jih radi ubogajo. Posli so pošteni in delavni, udani iz serca svojim gospodarjem; gospodarji so proti njim prijazni in dobri ter skerbe za nje, kakor za svoje otroke. Sužnjev med njimi ni. Vsi sužnji so prosti in svobodni, in služijo svojim gospodarjem toliko zvestejše ter so jim hvaležni. Vsi kristijani v tvoji državi so pridno, zadovoljno, tiho in krotko ljudstvo. So trezni, zmirni, ponižni in brez hinavščine. V tem spoznavam prelepi sad Jezusove vere. Sereno hrepenim toraj bolj spoznati oni biser, kterega ti oni ptuji kupee ni prodal, ampak podaril, in kteri je — moram obstati — naj lepši biser tvoje krone. Odkri mi vse, kar ti je pripovedoval, in kar te je nagnilo, da si kristijan postal!“

Neizmirna radost prešine Jozafata ko sliši očeta tako govoriti. „Dà,“ reče Jozafat, „oni

modri, pobožni mož bil mi je v resnici poslanec božji!“

Potem pripoveduje Jozafat najznamenitejše od tega, kar je od onega častitljivega starčka slišal, od trenutkov ko je stopil k njemu v sobo, do ure, ko se je dal kerstiti. „Tukaj, ravno pri tem studencu,“ — reče sè solznimi očmi, — „prerodil in posvetil me je v otroka jedinopravega Boga, storil uda svete cerkve in dediča nebeškega kraljestva.“ Stari kralj se kar ne naveliča poslušati svojega sina.

„Res je,“ pravi, „le kerščanska vera nas prav jasno podučí, od kod spridenost ljudi in kratko človeško življenje, o prihodni smerti in o tem, kar imamo po smerti pričakovati. Brez tega spoznanja ostal bi človek sam sebi vedna uganjka. Tudi to mi dopade, da keršanska vera poduk ljudstva z daritvijo sklepa, kar se bajè pri drugih verah ne nahaja. Hočem se prizadevati, da se o njej bolj natanko podučim. A povej mi vendar, kdo je oni blagi mož, ktereга ti je Bog poslal? Od kod je prišel, in kam je zginil? Je li še živ? Če še živi, gotovo veš, kje biva. Kaj rad bi žnjim govoril!“

Jozafat opiše naj prvo častitljivo postavo moževo, njegovo mirno, priprosto a vendar ponosno obnašanje; potem reče: „Ko je bil vaš prvi služabnik, ljubi oče, počastili ste ga z največjim zaupanjem, kakor nikogar pred njim. Ker je pa postal kristijan, padel je v nemilost. Otrok kakih treh let sem bil jaz takrat. Od tistih dob vas vendar še ljubi in vam je iz serca udan. Ime mu je Barlam.“

„Kaj? Kako?“ zavzame se kralj; „oni blagi mož, kterega sem tako nepremišljeno in gerdo pahnil iz dvora, in ta Barlam je jedna in ista oseba? On se te je tako ljubeznjivo usmilil, stavil kot iz dežele pregnan svoje življenje v nevarnost, da te podučí in reši tvoje takratne otožnosti, ter razveseli in ozdravi tvoje bolno seree sè spoznanjem prave vere, ki mu je nad vse zaklade! — In njega, njega, tega blagega moža nisem le v svoji slepoti pahnil od sebe pred več leti, ampak tudi pozneje silno preganjal! Usmertiti, sežgati na germadi sem ga hotel! In vendar praviš, da me še ljubi in mi dobro želi? — To je lepo in velikodušno! Uže to kaže veliko vrednost kerščanske vere. Sklenil sem postati kristijan. Kje živi nabožni starček? On, ki je kerstil tebe, naj kersti tudi mene! Povej mi vendar, ali še živi?“ „Še, še živi,“ — odgovori Jozafat; „najvišji duhovnik je pri cerkvi, ki sem jo sezidal, in predstojnik kerščanski občini v mojem glavnem mestu. Hočem ga poklicati, da kersti tudi vas v ravno tistem studencu, kjer je mene kerstil.“

„Ne tako,“ reče stari kralj, „ne tako, kakor si bil ti keršen v samotni nočni tihoti, ker sem takrat še preganjal kristijane, ampak pri belem dnevu v pričo celega ljudstva se hočem dati kerstiti. A pred vsem moram z Barlamom govoriti. Moram ga odpuščanja prositi; veliko imam ž njim govoriti. S tabo grem tje.“

Stari kralj hiti na svoj dvor, da zaukaže, ktera opravila naj se izverše za časa, ko bode od doma; potem se brez odloga z Jozafatom odpravi

na pot. Solnce je že zahajalo, ko sta prišla v Jozafatovo stolno mesto. Jozafat hoče k Barlamu poslati dvornika, ki naj ga povabi, da pride na kraljev dvor. A stari kralj zopet reče: „Ne, ne, midva hočeva k njemu iti! Moje serce koperni videti blagega moža.“

Kralja sta šla v hišo, katero je Jozafat poleg cerkve modremu in pobožnemu možu sezidati dal. Našla sta ga v majhni, neolepšani sobi, katero si je Barlam v svojem lepem stanovanju priredil tako, kakor je bila nekdanj njegova celica v puščavi. Častitljiv starček je ravno čital sveto pismo, katero je pred njim odperto ležalo; ves zamaknjen je bil v čitanje. Ko se ozre, reče stari kralj z razpetima rokama: „O moj stari, zvesti prijatelj!“ in solze so se mu v očeh lesketale. Spoznavši kralja, vstane Barlam in reče zavzet: „O moj gospod in kralj!“ Objameta se in točita solze prevelike radosti.

Slednjič spregovori kralj: „Dolgo uže se nisva videla, ljubi Barlam. Postarala sva se med tem! A jaz sem kriv te dolge, nesrečne ločitve. Prav terdo in gerdo sem s tabo ravnal, odpusti mi! Pa saj si hudo z dobrim poveril. Bil si najboljši prijatelj, dobrotnik in učenik mojemu sinu. Več se ti ima zahvaliti nego meni. Pa tudi moj dobrotnik si, ker sem k spoznanji resnice prišel po svojem sinu, kteremu si kakor angelj, kakor poslanec božji oznanjeval sv. evangelij. Bodi tudi meni angelj in apostelj gospodov!“

Barlam je povzdignil svoje solzne oči proti nebu in se sklenenimi rokami molil: „O vsemo-gočni, večni Bog, zahvalim se ti, ker si uslišal

mojo molitev, katero sem noč in dan k tebi pošiljal, in mi to srečo doživeti dal! Sedaj rad umerjem!“

„Da, preljubi kralj,“ — reče dalje, — „da veruješ v Jezusa Kristusa, ni samo za te velika sreča, ampak tudi za celo tvoje kraljestvo!“

Starega kralja je dolga težavna pot zelo prevzela, ravno tako tudi veselje, da je Barlama zopet videl, in pa žalost, da je tako blagemu možu toliko krivico storil. Zatoraj ga prosi Joza-fat, po otročje skerbeč za zdravje svojega očeta, naj se ž njim verne v grad, da se pokrepča in k počitku vleže. Kralj Abenar tedaj reče: „Lahko noč, dragi Barlam! Pridi jutri prav zgodaj k nama; veliko se imamo pomeniti!“

XVIII. Resnica kerščanske vere.

Ko je dan napočil, šel je Barlam v kraljev grad. Rečejo mu, da sta kralja na vertu v dvorani. Najde ju pred visokimi, široko-odpertimi vrati na tarasi, — lepem, in kakor stopnice iz zemlje se vzdigajočem, ter z mnogimi gredicami krasnobarvenih cvetlic in cvetečimi, lepodišečimi germiči olepšancem prostoru. Tu, kjer je bil krasen razgled po vertu in dalječ po okolici, sta hotela vživati jutranji hlad, ki v onih toplih krajih tolikanj dobro dé, ter opazovati lepoto vzhajajočega solnea. Kralja prijazno pozdravita Barlama, in stari kralj mu reče: „Pridi, dragi prija-

telj Barlam, vsedi se med naju na tole marmeljno klop, in obrnimo te zlate jutranje ure v pogovore o večnih resnicah kerščanske vere. Moj sin Jozatat mi je uže povedal ob kratkem zapopadek božjega razodenja; a rad bi od tebe slišal vse bolj obširno. Povej mi, kar ti bo božji duh navdihnil.“

Barlam se ozre najpervo proti nebu in moli; potem navdušeno govori — o stvarjenji sveta in prvih starišev Adama in Eve; o njih srečnem in blaženem življenji v raji in o njih nepokorščini in prvem grehu; o strašnem vesolnem potopu, ki je pokončal cel človeški rod razun jedne družine; o starih očakih, pradedih izraelskega ljudstva, o njih priprostem in nabožnem življenji; o zapovedih in postavah, koje je Bog po Mojzesu dal izraelskemu ljudstvu; o Eliji in drugih prerokih, ki so ljudstvo boljšali in ga učili jednega pravega Boga moliti; o obljubi prihodnega Odrešenika, ktereга je Bog uže obljubil poslati prvim staršem v raji, potem očakom, po Mojzesu in prerokih pa celemu izraelskemu narodu; o prihodu Sinu božjega na svet v veličastvu, kakoršno se spodobi Edinorojenemu Očeta, polnemu milosti in resnice; o razkropljenji aposteljnov pó celem svetu, potem ko jih je sv. Duh napolnil, razsvetlil in navdal z božjo močjo in serčnostjo; o ustanovljenji sv. katolške cerkve, ktero je Jezus postavil na terdno skalo, da je peklenska vrata ne bodo premagala.

„Iz tega sprevidiš tedaj ljubi kralj,“ reče Barlam dalje, — „da je gola resnica, kar Pavel, jeden iz med aposteljnov, govori: „Velikokrat in

po mnogih potih je nekdam Bog govoril očakom po prerokih, poslednjič nam je govoril po Sinu, ktereга je postavil deležnika vseh reči, po katerem je vstvaril tudi svet; kateri ko je svetloba časti, in podoba bitja njegovega, in vse z besedo svoje moči nosi, opravil je očiščenje od grehov, in sedi na desnici veličastva v visokosti.“

Kralj Abenar je pazljivo poslušal nabožnega starčka. Med tem ko je Barlam govoril, pogledaval je kralj Jozafat večkrat svojega očeta, in z veseljem zapazil, kako mu gre resnica k sercu. Stari kralj reče: „Vse, kar si mi, dragi Barlam, govoril, razsvetljuje mojo dušo z novo svitlobo ter mi ogreva serce. Vendar te moram še nekatere reči poprašati.“ Barlam ga posluša; potem mu kaj modro in ljubeznivo odgovori; kajti vedno je bil pripravljen odgovoriti slehernemu, ki ga je po vzroku njegove vere prašal.

„Če nebo in zemljo le pogledamo,“ — rekel je, — „moramo spoznati, da jo je ustvaril vse-mogočni, neskončnomodri in dobrotljivi Bog. Nebo nam oznanjuje veličastvo božje, in obnebe nam spričuje delo njegovih rôk. Dan oznanjuje dnevno, in noč pripoveduje noči. Ni ga jezika, v katerem bi se njih glas ne razumeval. — Nevidljivo bitje božje, njegova večna moč in božestvo se od stvarjenja sveta sem razodeva v njegovih delih, tako da nimajo izgovora oni, ki ga nečejo spoznati, častiti in moliti kot Boga. — Kdo bi pač dvomil, da ni tako modri in dobrotljivi Bog, ktereга modrost in dobrotljivost sije iz vseh njegovih del, ustvaril človeka v začetku dobrega in v svoji

versti popolnega, da je pa po svoji krivdi to popolnost zgubil in se popačil? Ljudje, žalibog res več niso taki, kakoršni bi po volji stvarnikovi biti imeli. To nam spričuje vse, kar se vsaki dan okoli nas godi. To zapazimo, če v svoje lastno serce pogledamo. Božja postava je sicer še zapisana v našem sercu; a čutimo v nas nekaj, kar se ji zoperstavlja, in česar se sè svojo lastno močjo rešiti ne moremo. Sovražna moč nas v oklepih derži; treba nam je rešitelja. To je dobro čutil tvoj sin Jozafat uže v mladosti. To čuti sleherni sam na sebi ter mora, s Pavlom spoznati: „Po notranjem človeku imam na postavi božji dopadajenje; a čutim v svojih udih drugo postavo, ki se zoperstavlja postavi mojega duha in me derži zvezanega pod oblastjo greha.“ Vsak človek zdihuje kakor sv. Pavel: „Jaz nesrečni človek! Kdo me bode rešil tega umerjočega telesa?“ Naj bi tudi vsak s Pavlom skusil: „Milost božja po Jezusu Kristusu.“

„Kar nas uči sveto pismo, to nam poterdi zgodovina narodov, dà uže sam pogled zemlje. Ne da se tajiti, da se je človeški rod iz Azije razširil po vsi zemlji; med vsemi narodi, zlasti med Indijani, nahajamo razločne sledi in ostanke najstarejšega razodenja božjega. — Če poveršje zemlje preiskujemo in opazujemo, ne moremo dvoimiti, da je kedaj bila pokončljiva povoden, — vesolni potop. Koliko hribov so očevidno velike povodni nanesele? Na verhuncih najvišjih gorâ se nahajajo okamenjene ribe in morske školjke ali mišelj. So tako rekoč čerke v kamen vtisnjene,

pismeno sporočilo, v katerem beremo ravno to, kar nam pripoveduje sv. pismo. — Judovsko ljudstvo nam je govoreča, okoli hodeča priča, da so se istinito dogodile one dogodbe, ktere nam sveto pismo o njih pripoveduje. Razkropljeni so po vsem svetu; med vsemi narodi, med katerim bivajo, kažejo se kot neko posebno ljudstvo; terdno se derže svojih starodavnih navad in svojosti; svoje svete zgodovinske knjige, postavo, katero jim je Bog dal, prerokovanja prerokov o Odrešeniku, — Mesiji, — hranijo prav skerbno kakor svetišče. — Kerščanstvo, ki se je uže močno po zemlji razširilo, ima svoje razširjenje zahvaliti dvanajsterim možem, ki so bili ubogi ribči, ali priprosti, neučeni ljudje. Ti nabožni in pošteni možje, ki niso iskali svoje časti in dabička, marveč si le zaničevanje in preganjanje nakopavali, spričevali so, da so z lastnimi očmi videli Jezusova dela in čudeže, da so iz njegovih ust slišali njegov nauk; to spričevanje so poterdili sè svojo kervijo med najhujšimi mukami. Vsa moč Rimljanov, tega čez vse mogočnega naroda, ki je bil izurjen v vednostih in imel strašne vojne moči, postavi se jim nasproti. A brez vspaha! Povsod so se razrušili malikovavski tempeljni; kerščanstvo je slavno zmagalo. Nahajajo se sicer modrijani, ki taje čudeže, po katerih se je kerščanstvo razširjalo; a potem je nasširjanje kerščanstva brez čudežev največji čudež. —“

„Najlepši in najboljši dokaz za kerščansko vero pa je nje lepi sad, ki ga obrodi. Je dokaz, ki ga še dandanes sè svojimi lastnimi očmi lahko vidimo. Prehodil sem mnogo dežel, a povsod sem

našel: V vsakem mestu, v vsaki vasi, kjer so prebivalci ne le po imenu, ampak v resnici in dejanji kristijani, cvete pobožno življenje, svetost in vera, čistost in sramožljivost, sloga in ljubezen, usmiljenje in dobrotelost, mir in zadovoljnost. Kjer pa ta nebeška luč še ni ljudi razsvetljila, tavajo še v temi pregrehe. Kjer pa peša gorečnost kristijanov v veri, tam pojema tudi ljubezen; samopridnost, razujzdanost, nečistost, laž in prekanjenost, samoumor in pa vse druge enake pregrehe in hudobije se množe.“

„Tako toraj vidimo, če se ozremo ali po svetu krog sebe ali pa v naše notranje, da je Jezusova vera najlepši in najzlahtnejši dar nebes. — Dà, ljubi kralj, resnične so aposteljnove besede: „Prikazala se je milost Boga Izveličarja vsem ljudem, ktera nas uči, da se odpovejmo hudobiji in posvetnim željam, ter trezno, pravično in bogaboječe živimo na tem svetu, čakajoči zveličanskega upanja in častitljivega prihoda velikega Boga, in Izveličarja našega Jezusa Kristusa, kateri je dal sam sebe za nas, da bi nas rešil vse krivice, in sebi očistil prijetno ljudstvo, in vneto za dobra dela.“

„Barlam je tako navdušeno in dolgo govoril, Abenar in Jozafat pa sta ga tako pazljivo poslušala, da nihče od vseh treh ne zapazi, da je solnce uže prešlo polovico svoje poti, in uže stalo visoko na nebu. Zdaj pa čutijo opoludansko solnce, ki v onih deželah tako hudo pripeka, da skoraj ni prestatati. Kralj Abenar je šel v hladno dvorano, kjer je bila uže miza zanj, za Jozafata in Barlama

pogernjena. Po obedu je šel kralj v svojo sobo, da se odpočije.

Še le po solnčnem zahodu je šel kralj Abenar z Barlamom zopet na krasen, velik vert, da vživa večerni hlad. Luna je svetlo in prijazno sijala skozi veje visokih dreves; po nebu, kot ribje oko jasnem, so razškropljene zvezde prijazno migljale; večerna hladna rosa je okrepčevala listje in cvet.

Barlam spregovori: „Kedar koli se po noči sprehajam pod milim nebom, spominjam se besed pobožnega kralja Davida: „Gospod, naš Bog! kako veličastno je tvoje ime po vesolnem svetu, ki kažeš svoje veličastvo na nebu! Če pogledam nebo, delo tvojih perstov, luno in zvezde, ktere si nanj pripel, — o kaj je človek, da se ga spominjaš, in tako zanj skerbiš?“ — „Dà,“ — govori Barlam dalje, — „Bog se nas spominja, za nas skerbi; ravno to nam da, česar nimamo. Kerščanska vera je človeški naravi, sedanjemu stanu človeka, čisto primirna. Bog nam daje po Jezusu Kristusu vsega, česar potrebujemo. V svoji nezmožnosti, v skerbeh, terpljenji, očitanih vesti, bojih sè skušnjavami, v sili in smerti najdemo in zadobimo pomoč in rešenje jedino le v Jezusu Kristusu. Tudi je blagoslov, kojega nam daje vera Jezusova, velik dokaz njene resnice.“

Kralj odgovori: „Da je Jezusova vera jedino prava, ljubi moj Barlam, prepričal si me z božjo pomočjo popolnoma; a povej še več o velikem izveličanji, ktereга nam je Bog v Jezusu Kristusu pripravil. Moja duša hrepeni kaj več slišati o tem!“

Barlam je tedaj razlagal, kako nam manjka prave modrosti, pravega spoznanja, in kako smo brez razsvetljenja iz nebes nevedni o božjih rečeh; kako nepopolna je naša krepost, in koliko nam manjka, da bi bili pravični, to je, dobri in popolni; kako nas greh oklepa v svoje verige ter smo podverženi oblasti smerti. „A potolažimo se in bodimo veseli!“ rekel je. „Jezus Kristus nam je od Boga dan v pravo modrost, pravičnost in rešenje.“

„Nas revne ljudi,“ — govori Barlam dalje — „mučijo in nadlegujejo brezštevne posvetne skerbi, ki odvrtačajo naše misli od nebeških reči. Bogatine in mogočne tega sveta, katerim ni treba skrbeti za vsakdanji živež in obleko, težijo pogostokrat večje skerbi in opravila kakor reveže, katerim je skrbeti za jed in pijačo. A Kristus nas uči: „Ne skerbite! Saj vé vaš Oče v nebesih, da vsega tega potrebujete. Išite tedaj najpoprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse drugo vam bo priverženo.“

„Različno in bitko terpljenje tlači ljudi. A ravno po križih in težavah naj postanejo ljudje dobri, in kateri so pravični, še pravičnejši. Kakor se zlato očisti v ognju, tako se krepost v križih in težavah skaže. Nadloge nas pripeljejo v nebesa, če jih le poterpežljivo prenašamo. Kristus pravi: „Blagor žalostnim, ker bodo potolaženi.“ In apostelj govori: „Terpljenje tega sveta ni nič proti veličastvu, ki nas tamkaj čaka.“ Še bolj nego križi in težave pa nas peče misel, da smo tolikokrat Boga z grehom razžalili. Pa saj je, kakor

nas apostelj Pavel zagotovi, gola resnica, da je Jezus na svet prišel, da grešnike izveliča. Kakor je oče zgubljenega sina ljubeznjivo sprejel, tako — dà, neskončno ljubeznivše sprejme nebeški Oče grešnika, ki se resnično kesa svojih grehov. „Veliko veselje je v nebesih nad grešnikom, ki se spokori.“

„Nadlegujejo nas razne skušnjave, in veliko boja nas stane. A Jezus nas uči skušnjave premagovati. „Čujte in molite, da v skušnjave ne padete!“ Daje nam moč, da z vero premagamo vse zapreke, ki nas od dobrega odvrtaajo. „Temu, ki veruje, ni nič nemogoče,“ rekel je. „Veselite se, jaz sem svet premagal.“ Kdor vanj veruje, zamore tudi svet premagati.“

„Slednje, kar nas čaka, je smert, ktere se ljudje tolikanj bojé. A smert je le pot v boljše življenje; človek tako rekoč le sladko zaspi, da se v večnosti veselo prebudi. Kakor se truden delavec, ki je vročino dneva prenašal ter terdo delal, počitka zvečer ne boji, marveč veseli, tako se tudi v Kristusa verujočemu ni treba smerti bati. „Kdor v me veruje, ne bo videl smerti; prišel bo iz smerti v življenje.“

„Kerščanska vera nam odpre pogled v boljši svet, svete nebesa, med tem ko meseno oko le prah in trohljivost gleda! Vse, kar je na tem svetu krasnega in lepega, še senca ni proti onemu veličastvu. „Oko ni videlo, uho ni slišalo in človeško serce še ni občutilo, kar je Bog pripravil onim, ki ga ljubijo.“

Kralj reče; „Dragi Barlam! Vse, kar si mi sedaj govoril, tolaži in olajšuje moje serce, kakor

zlajšuje prijeten večeren zrak dihanje, kakor hladna rosa oživlja in krepča vele cvetlice. Osobito tolažljivo za-me je, kar si mi govoril o odpuščanju grehov.“

Kralj se še dolgo razgovarja z Barlamom o tem, kar mu je serce težilo; Barlam mu je povedal še marsikaj, kar ga je z nebeško tolažbo navdajalo. Potem gresta nazaj v dvorano. Tu ju je čakal Jozafat; serčno se je veselil, da bode ž njima preživel vesel in srečen večer.

A mahoma pridirja sel ter prinese vest, da so sovražni Perzijani z veliko vojsko v deželo vdarili. Mislè da je kralj Abenar prestar, da bi zamogel svojim vojakom zapovedovati ter jih peljati v zmagovalen boj, prelomili so sklenjeni mir. Priletni kralj zaukaže, naj precej konje nasedlajo in velblode obtovoré. Med kraljevim spremstvom in služabniki nastane strašno dirjanje sem ter tje; sto in sto rok je imelo dokaj opraviti, da se vse, kakor hitro mogoče, pripravi za odhod. Jozafat se ponudi z očetom iti v boj. A stari kralj, ki se se je vkljub svoji starosti čutil še močnega in krepkega, reče: „Sam hočem iti na vojsko; ako bi pa, dragi Jozafat, potreboval v ti vojski tvoje pomoči, sporočil ti bom uže. Med tem imej svojo vojsko pripravljeno na odhod.“ — V naglici nekaj malega zavžije, potem smehljaje se Barlamu reče: „Prav si govoril, ko si rekel, da imamo mi kralji skerbeti za mnoge reči, ki so ravno tako potrebne, kakor vsakdanja jed in pijača!“ Po teh besedah vstane in reče: „Z Bogom! dragi Barlam, ljubi Jozafat! Bog vaju varuj; molita za-me!“ Objame ju in preserčno poljubi ter odrine še pred polunočjo.

XIX. Vesela slovesnost.

Kralj Abenar je sè svojo hrabro armado naglo zapodil Perzijance čez mejo svojega kraljestva. Lahko bi bil sedaj sovražno deželo napadel ter si je toliko podjarmil in osvojil kolikor bi bil le hotel. A bolje se mu zdi za svoje ljudstvo, da se ljubi mir zopet verne. Zategadel sklence mir s premaganim in ukrotenim sovražnikom. „Oljka miru je bolja,“ — rekel je, — „nego s kervijo oškropljeni venec zmagovalca.“

Ves vesel je hitel v svoje glavno mesto, da prvi naznani prebivalcem stolnega mesta mir in potem tudi vsem drugim podložnim po deželi. Še večja je pa bila kraljeva radost, ker je imel priliko svojemu ljudstvu govoriti o slajšem miru, o onem miru, kterega so v oni tihi sveti noči angelji božji oznanovali vsem, ki so svete volje.

V kraljevem razglasu, kterega je izdal, rekel je med drugim: „Po milosti in usmiljenji jedino-pravega in vse mogočnega Boga, Gospoda nebes in zemlje, sem prišel k spoznanju Jezusa Kristusa, sinu božjega, ter sem postal kristijan; le v kerščanstvu sem našel pravi mir in pravo zadovoljnost serca, katero vsem podložnim želim. Kristijani smejo svojo vero očitno spoznavati, in nihče jim ne sme zavoljo tega kaj žalega storiti, marveč jih častiti in ljubiti, ker imajo z mano enako vero. Kristijani

naj pozabijo razžaljenja in preganjanja od strani malikovalcev ter naj jim iz serca odpusté. Ker Bog, oče vseh ljudi, pusti svoje solnce sijati vsem, kristijanom in nekristijanom, vernim in nejevernikom, in njih polje z dežjem napaja, tako naj živè v lju-bezni in edinosti vsi ljudje na zemlji kot otroci jednega Očeta v nebesih. Najmanj pa smejo kristijani, ki so po luči svete vere razsvetljeni, sovražiti in preganjati one, ki še tavajo v temi nejevere. Marveč naj jih ljubijo iz celega serca, jim skazujejo vsakoverstne dobrote, ter jim sè svojim čistim, brezmadežnim življenjem kažejo keršćanstvo prijetno in ljubo. S tem bodo najbolje povelečali med njimi Boga in Jezusa Kristusa.“

Vspeh tega kraljevega razpisa je presešel vse njegove nade. Veliko visocih kraljevih služabnikov in hrabrih vojnih poveljnikov se je pri kralji oglasilo in spoznalo očitno svojo vero v Jezusa. Iz vseh krajev kraljestva so dohajale vesti, da spoznavajo veselo in očitno vero v Jezusa brezštevilne družine, ki so bile poprej na skrivnem kristijani. Več mest je poslalo poslanca h kralju, da mu izrazijo svojo hvaležnost in veselje. Vernilo se je mnogo kristijanov, ki so za časa preganjanja iz dežele zbežali. V veliko veselje kralja pride tudi neki škof, star, častitljiv mož, nekdamni kraljev podložnik, iz pregnanstva, kjer je več let preživel ter sveto vero onemu narodu oznanoval. —

Sedaj je kralj delal priprave, da sezida veličastno cerkev. Cerkev, ktero je bil njegov sin sezidal, ima biti tako rekoč le majhna podoba nove. Kajti vse, kar je kralj Abenar pod-

vzel, bilo je velikansko ter se je moralo berzo izveršiti. Najumetnejše zidarje je poklical in najel mnogo delavcev; brez prenehanja so delali; a bili tudi dobro plačani. Kajti kralj je odperl svoje nakopičene zakladnice. Tudi je dal kralj denar kovati iz svojih srebernih in zlatih malikov, ki so doslé stali po njegovih gradovih, a sedaj mu bili gnjusoba. Novi kerščanski tempelj je dal sezidati na velikem tergu svojega glavnega mesta, kjer je bilo nekedaj toliko kristijanov pomorjenih in kjer naj bi bil Barlám sežgan.

Med tem ko je kralj marljivo skerbel, da se kmali konča zidanje marmeljnega tempelja, trudil se je škof neprenehoma, da postavi Gospodu še veličastnejši tempelj. Od zore do mraka je pudingoval ljudi imenitnega in nizkega stanu, ki so želeli postati kristijani. Res so bili nekteri med njimi, ki so imeli samopridne namene ter se hoteli le kralju prikupiti in prilizniti. A škof jih je kmali spoznal ter jih izključil brez odlašanja.

Duhovni, ktere je bil škof iz daljnih dežel sè sabo pripeljal, pomagali so mu marljivo pri poduku. Tudi so ga podpirali nekteri domačini, večji del uže priletni možje, ki so bili uže dolgo kristijani. Ko se je prepričal o njih veri, modrosti, pobožnem in svetem življenji, posvetil jih je za mašnike. Ljudstvo je v spoznanji kerščanskih resnic kaj napredvalo in želelo, da bi bilo kmali kerščeno.

Med tem je bilo končano zidanje tempelja. Kralj je odločil dan slovesnega posvečenja. „In pervo sveto djanje,“ — rekel je, — „ki se bo ver-

šilo v novoposvečenem tempelju, naj bode moj kerst.“ Mnogo knezov in imenitnih kraljevih služabnikov je želelo, da bi bili s kraljem vred keršeni. Kralj je povabil tudi svojega sina Jozafata in devetdesetletnega starčka Barlama k tej slovesnosti. Oba sta prišla z veseljem; Barlam je rekel: „Sveto opravilo, ki ga bom pri tej slovesnosti opravljal, bode skoraj gotova moje poslednje.“

Velikanske priprave so se delale za bližnji praznik. Stene tempelja so bile preprežene z dragocnimi zagrinjali iz škerlata in vtkanega zlata; beli marmeljni stebri oviti s cvetličnimi venci. Spremljana od bliščččega spremstva stopita kralja v cerkev. Škof, obdan od mnogo duhovnikov, pozdravi ju pri vratih ter pelje kralja pred altar; tu ima kratek govor; reče kralju, naj moli kerstno obljubo; potem gre ž njim v veličastnem sprevodu, pred katerim se je nesel srebern križ, med petjem in molitvijo h kerstnemu kamenu. Vse je mislilo da ga bo škof sam kerstil; a prepustil je to sveto opravilo devetdesetletnemu starčku Barlamu, ker je bil kralj Abenar obljubil Jozafatu, da se bo dal Barlamu kerstiti. Vsi pričujoči, zlasti oni, ki so se ga še iz mladih let spominjali ali pa so jim starši o njem pripovedovali, bili so zelo veseli, da je ta velika čast namenjena dobremu staremu možu, ki je bil nekdanj tako po nedolžnem pregnan s kraljevega dvora.

Sedaj se oberne kralj proti svojem sinu ter reče: „Po tebi sem spoznal Jezusa Kristusa; po tebi me je Bog pripeljal tako daleč, da sedaj stojim na tem svetem kraji in tu pri kerstnem kamenu.

Ti mi bodeš tudi kerstni boter!“ — Te besede blagega Jozafata tako ganejo, da mu solze stopijo v oči. Tudi vsem pričujočim se je kaj lepo in ginljivo zdelo, ko slišijo, da bode sin kerstni boter svojem očetu. Po kerstu kralja so bili deloma od škofa, deloma od pričujočih duhovnov keršeni tudi knezi in kraljevi služabniki, ki so se pripravili in uže dolgo hrepeneli po svetem kerstu.

Ko so bili kerščeni vsi, položil je škof na-nje roke, kakor nekdej Peter in Janez uže kerščenim Samaritanom, da jih sv. duh poterdi v veri ter jim podeli svoje darove; kar se še tudi dandanes godi pri sveti birmi po molitvi in polaganji škofovih rok. Potem pristopi k altarju, da opravi presveto daritev. Med svetim opravilom je pristopil kralj, njegov sin Jozafat in drugi novokeršenci k svetemu obhajilu. Vse mnogobrojno in tesno natlačeno ljudstvo, ker ga je bilo v prostornem tempelju, bilo je prav tiho in polno svetega spoštovanja pri celem svetem opravilu. Vse je bilo do solz ginja. Mnogo častitljivih starčkov, ki so se dali iz najdaljnih krajev sem pripeljati, da bi bili navzoči pri tej redki slovesnosti, rekli so: „Take vesele slovesnosti pač še nismo doživeli!“

Ta dan je priredil kralj Abenar knezom in najvišjim služabnikom države veliko pojedino. Sedel je med Jozafatom in Barlamom na prvem mestu in bil prav vesel in zadovoljen. A skerbel je pa tudi, da si je vsaka revna družina preskerbeti zamogla ta dan dobro kosilo. Razun tega se je med tem, ko je kralj sedel pri mizi, gostila na kraljevem vertu pri dolgih verstah miz velika mno-

žica revnih sirot, in pri drugih mizah veliko število revnih bolehnih ljudi.

Med mnogimi dobrodelnimi napravami, s katerimi je kralj slavil ta praznik, in nepozabljivega storil svojemu ljudstvu, bili ste zlasti dve, zavoljo katerih ljudje niso mogli dovolj svojo radost razodeti ter dobrotljivega kralja prehvaliti. Za časa ko se je cerkev zidala, pustil je kralj še dve veliki poslopiji zidati zunaj mesta; bili ste obdani od lepih vertov in imeli veliko dvoran in sob. Živi duši še ni povedal čemu jih je odločil, in vsak si je zastonj glavo ubijal, čemu se zidajo. Po obedu gre kralj s svojimi imenitnimi gosti na vrt, da obišče svoje uboge goste. Vsi, mladi in stari spoštljivo vstanejo in pozdravljajo kralja s pogledi, iz katerih je sijala radost in hvaležnost. Vsi so bili na kraljeve stroške novo in lepó oblečeni. Tu pove, da je odločil jedno teh dveh lepih novih hiš pred vrati za siromašnico, a drugi za hiralnico ali bolnišnico. Potem je peljal kralj s svojimi služabniki sirote in stare bolehne ljudi slovesno v njih nova bivališča, kjer je bil uže nastavil nadzornike in služabnike, da jim strežejo, in preskerbel vsega, česar le je bilo treba. Ne da se izreči, kako so se veselili otroci in onemogli starčki, ko so hodili po svojem novem stanovanji in se sprehajali po lepih vertih, ki so sedaj njih last. Jozafat se joka veselja ter objame svojega očeta. Knezi so sklenili po kraljevem izgledu tudi po družih mestih osnovati enake dobrodelne naprave. Starček Barlam pa stopivši med otroke, stare može in žene se zahvali Bogu, potem priporoča vsem, naj sleherni dan goreče

molijo za svojega kraljevega dobrotnika. Kralju in zbranim knezom pa reče: „Cerkve in poslopja za dobrodelne namene staviti je bila do sedaj v katoliški cerkvi navada onim kristijanom, katerim je Bog obilo premoženja podaril; in kakor v duhu previdim, bode tudi v prihodnje tako. Ravno s tem se razodeva v kerščanski cerkvi ljubezen do Boga in do bližnjega.“ —

XX. Najlepša krona.

Drugo jutro se je podal kralj Abenar sè svojim sinom Jozafatom v prestolno dvorano, kjer so se na njegovo povelje zbrali vsi kraljevi svetovalci. V tem velikem zboru jim je svojega sina Jozafata predstavil kot vladarja ter zaukazal, da naj se ta njegov sklep z lastno-ročno podpisanimi kraljevimi oklici razglasi po celem kraljestvu.

Jozafatu pa je rekel: „Do sedaj sem ti, moj ljubi Jozafat, le mali del kraljestva prepustil, da si ga po svoje vladal. Presegel si vse moje nade. Od sedaj hočem vladarstvo celega kraljestva s teboj deliti. Z mano vred bodeš sedel na kraljevem tronu. Ali bolje rečeno: „Sveti evangeli naj leži na sedeži, najini kroni pa zraven njega. Zapopadek te svete knjige naj je temeljna državna postava najinega kraljestva. Naj se nama pač z božjo pomočjo posreči, da pokaževa svetu, kar mi

je nekdaaj modri Barlam rekel: „V resnici kerščanski kralji so najboljši kralji; in v resnici kerščansko ljudstvo je najsrečnejše ljudstvo pod solncem.“

Ko je stari kralj še tri leta skupno sè svojim sinom Jozafatom nevtrudeno delal v blagor svojega kraljestva ter še marsikako koristno napravo osnoval, izročil je vso vlado države mlademu sinu. „Pri najbolji moči si,“ rekel mu je, — „in dovolj sposoben, da sam vladaš; mene pa so moči silno zapustile. Težave starosti uže čutim, in teža let, ktere sem preživel, premaguje in tlači me. Vladaj sedaj sam! Bog ti je dal bister um in blago serce. Posnemaj vsemogočnega kralja nebes in zemlje; bodi oče svojemu ljudstvu. — Ako bi pa še sem ter tje potreboval mojega sveta, pripravljen bom ti svetovati, kakor bom najbolje vedel in znal. Bivati hočem s teboj pod jedno streho; a preselil se bodem v oddaljene in mirneje prostore palače, da tam živim le Bogu in sam sebi. Ker sem bil vedno z opravlili obložen, moj duh hrepeni po takem pokoju dotlej, dokler ne najde moje truplo slednji počitek v hladni zemlji.“

Kralj Abenar je zapovedal, da se prav priprosto za stanovanje pripravijo one sobe, iz kterih se je videlo na vert. Ves lišp in kinč se je moral odstraniti. Bile so bolj bivališču kakega puščavnika nego mogočnega kralja podobne. Odložil je svojo škerlatasto kraljevo obleko ter se oblačil priprosto. H kraljevemu obedu ni več hodil; na njegovo mizo se niso nosile drage jedi. Svoj čas je deloma v svoji sobi deloma na vertu v senci

košatih dreves preživel z branjem svetega pisma, z molitvijo in premišljevanjem.

Kar je bil kralj Abenar kerščen, vžival je tak notranji mir, srečo in zadovoljnost, kakor še nikoli ne popred. Čutil se je res prav prerojenega. Tudi njegovo ostro, temno obličje je postalo tako ljubo, krotko in prijazno, da je njegov pogled razveselil vse, ki so ga videli ter jih razvedril. A med tem je imel stari kralj vendar še marsiktero žalostno, otožno uro. Po noči, kedar ni zatisnil očesa, ali pa tudi po dnevi, kedar se je sprehajal po vertu v hladni senci, spominjal se je vseh dogodob svojega življenja. Grenko si je očital, da ni toliko dobrega storil, kolikor bi bil zamogel pri svojem obilnem premoženju in bogastvu; da svojih deželnih zakladov ni raje obračal v podporo revnim svojega ljudstva nego v nepotrebni lišp in minljivo razveseljevanje; da bi bil marsiktero kervavo vojsko lahko odvernil, ko bi bil hotel, ter bil manj slavohlepen. Naj huje mu je delo, da je nekdam nedolžne kristijane tako grozovito preganjal, in dal toliko pobožnih oznanovalecev svete Jezusove vere pomoriti, ker se ni hotel potruditi, da bi bil kerščanstvo bolje spoznal.

Ko se ga je jedenkrat zopet lotila taka otožnost, poklical je Barlama k sebi. Častitljivi tri in devedesetletni starček pride. Kralj ga preprijazno pozdravi ter mu reče: „O Barlam, moj najstarejši in najboljši prijatelj, tebi se imava jaz in moj sin največ zahvaliti, k tebi se za-tečem, tebi se izročim! Kmali bodem zapustil ta svet; uže stojim z jedno nogo na pragu

večnosti. Povzdignjen na kraljevi prestol razsojeval sem pravico ljudem, kmali pa bodem moral stopiti pred sodni stol Najvikšega, da bodem sam sojen. Popotoval sem z mnogobrojnim spremstvom, kakor je šega kraljem; sedaj se bom moral sam brez tovariša na daljno pot podati v neizmerno večnost. Prav groza me je tega in strah me pretresa. Preden nastopim neznano pot v večnost, hočem ti odkritoserčno razodeti vse, kar si imam od svojega kersta sem očitati ter me teži. Mislim, da Kristus Gospod ni zastonj rekel svojim učencem: „Prejmite svetega Duha! Kterim bote grehe odpustili, so jim odpuščeni, in kterim jih bote zaderžali, so jim zaderžani.“ Hočem se ti obtožiti svojih grehov, kolikor najbolje zamorem. Stori potem, kar ti veli božji duh.“

Klečé in solznih oči opravi kralj Abenar svojo poslednjo spoved. Barlama je do solz ganila ta kraljeva ponižnost, kes in odkritoserčna spoved. Ljubeznjivo ga tolaži. „Tvoji grehi,“ — rekel je — „so veliki; a božje usmiljenje je neskončno večje; njegovo usmiljenje je čez vse njegova dela. Uže po svojem preroku je naznanil: „Kakor gotovo živim, govori Gospod, nečem smerti grešnika, ampak da se spokori in živi. Če so vaši grehi rudeči kakor škerlat, bodo beli kakor sneg.“ Da Bog resnično skesanim grešnikom odpušča grehe, poterjujejo nam brezštevilni izgledi. Kralj David, ki je globoko padel, a svojo zmoto noč in dan objokoval ter Boga prosil usmiljenja, ni ga le zadobil, ampak še celo Sin božji, naš Odrešenik, je bil iz njegove rodovine; za to se imenuje tudi sin

Davidov. Pervak aposteljnov, — sveti Peter, je trikrat zatajil svojega Gospoda, kterega je bil za Sinu božjega spoznal; milo se razjokal čez to, potem tudi trikrat zagotovil, da ga ljubi; in Jezus ga je postavil glavarja svoji cerkvi, ter mu izročil ovce in jagnjeta, da jih pase. Pavel je, kakor ti, grozovito preganjal verne; zapiral jih v ječe in se udeleževal njih smerti. A zavoljo tega se je imel za največjega grešnika, spreobernal se iz celega serca ter z božjo pomočjo in milostjo postal iz preganjavca naj gorečnejši oznanovalec, izvoljeno orodje, da oznanuje Jezusovo ime kraljem in narodom. Sveti apostelj Janez pravi: „Kri Jezusa Kristusa nas opere naših grehov. Če pravimo, da nimamo greha, sami sebe prevarimo, in resnice ni v nas; če pa spoznamo svoje grehe, zvest je in pravičen, ter nam odpušča naše grehe, in nas očisti vse krivice.“ Svojih grehov si se obtožil; veruj in upaj, da so ti tudi odpuščeni.“

„Iz celega serca verujem v Jezusa Kristusa;“ — reče Abenar; — „ni izveličanja razun v Njem!“

Barlam ga odveže grehov, vzdigne, objame ter mu reče: „Vsi ljudje smo veliki grešniki; ne moremo se izveličati razun po zasluženji Jezusa Kristusa.“

To je kralja prav potolažilo; čutil se je tako srečnega, kakor po svetem kerstu. Sveti mir je bival v njegovem sercu. Šel je z Barlamom na vert. Solnce na nebu in sleherna lilija, sleherna cvetica na vertu mu oznanuje ljubezen in dobrotljivost božjo. Veselje njegovega duha je tudi teles-

nemu zdravju dobro delo; veliko boljšega in zdravejšega se je čutil.

Čez nekoliko časa pride tudi Jozafat na vert. Zeló se razveseli, ko vidi svojega očeta tako dobrovoljnega in veselega ter ga radostno pozdravi. A kralj Abenar reče: „Res je, da se bolj terdnega čutim; a vendar le bom malo dni še živel. Pa ne bojim se več smerti. Ker terdno upam, da mi je Bog odpustil moje grehe, nima smert nič strašnega za-me. Ljuba prijateljica mi je, oznanovalka božja, ki me bo milo in prijazno poklicala iz tega sveta in popeljala v boljše življenje.“

„Taka se tudi meni smert vidi,“ reče Jozafat. „Še se dobro spominjam, kako sem ostermel, ko sem pervikrat o smerti, trohljivosti in jami govoriti slišal. Sedaj pa mirno in veselo mislim na svojo ločitev. Pot je po temni dolini, ki pa derži v neskončno lepše kraje nego je tale krasni vert tukaj. Govorim s kraljem Davidom: „Gospod je moj pastir! Če hodim tudi v sredi smertne sence, nič se ne bojim; nič žalega se mi ne pripeti. Kajti On je z mano! Njegova palica me varuje, nanj zaupam.“

Uže tretji dan je kralj Abenar na večer hudo zbolel. Neprenehoma čuti hude bolečine. „Čutim,“ — rekel je Barlamu — „da se mi približuje ura, kateri ne uteče niti mogočni kralj v palači, niti revni berač. Želim sveto slednjo popotnico prejeti ter se udeležiti skrivnosti telesa in kervi Gospodove. Moj sin Jozafat in vsi moji služabniki naj bodo pričujoči; zakaj preden se iz tega sveta ločim, hočem še jedenkrat vsemu ljudstvu očitno pokazati svojo vero v Jezusa Kristusa.“

Dal se je prenesti v veliko dvorano, da tam prejme sveto obhajilo. Ker je bila uže noč, razsvitljevale so dvorano brezštevne sveče. Vsi kraljevi služabniki, visoki in nizki, so se zbrali v dvorani. Vse je bilo mirno in tiho. Kralj je ležal na mertvaški postelji, obličje mu je bilo vpadlo in bledo, a vendar mirno in veselo. Jozafat in Barlam sta stala pri postelji. Sedaj pride škof, spremljan od svojih duhovnov, ter stopi v dvorano s prelepim pozdravom: „Mir bodi tej hiši, in vsem, ki v njej prebivajo.“ Moli s kraljem, ki je ves gorel vere, upanja in ljubezni. Potem odpre škof zlato posodico, ki je bila v tančico zavita. Vsi pričujoči pokleknejo. Kralj zre v sveto hostijo, poln zaupanja in pobožnosti v božje Jagnje, ki odjeme grehe sveta. Pri besedah: „O Gospod, jaz nisem vreden, da greš pod mojo streho“ — terkal se je ponižno na svoje persi. Škof mu poda sveto popotnico z besedami: „Jezus Kristus, naš Gospod, ki je dal svoje telo za nas, naj obvaruje tvojo dušo v večno življenje.“

Kralj je ves zamaknjen dolgo molil; slednjič ga spomni škof besed svetega Jakopa: „Če je kdo iz med vas bolan, naj pokliče duhovne, da nad njim molijo in ga mazilijo z oljem v gospodovem imenu!“ In škof je nad njim molil ter ga mazilil s svetim oljem, da bi bolečine voljno terpel ter srečno premagal smertni strah in skušnjave.

Škof, kateremu se je kralj zelo smilil, še jedenkrat stopi k njegovi postelji, tolaži ga ljubeznivo ter mu prigovarja z besedami sv. Jakopa: „Blagor možu, ki skušnjo prestopi; ker je ostal

stanoviteno, prejel bo krono življenja, katero je Bog obljubil onim, ki ga ljubijo.“ Potem ga je škof še jedenpot blagoslovil, ter odšel sè svojimi duhovni.

Bližajoč se smerti, moral je kralj Abenar še veliko terpeti. Jozafat in Barlam sta bila vedno pri njem; le malo počitka sta si privoščila. Necega dne je bilo kralju proti polnoči zelo slabo. Zapazivši to Barlam, pokliče Jozafata. Ko Jozafat pride in k postelji stopi, — skloni se kralj še jedenkrat in moleč mu obe roki nasproti reče: „Dragi sin! Ne morem se Bogu dosti zahvaliti, da mi je takega sina dal. Tudi tebi se zahvalim za tvojo otročjo ljubezen! Po tebi me je Bog pripeljal iz teme k luči, po tebi sem spoznal Jezusa Kristusa. Nadjam se, da me bode ob moji smertni uri prijazno in milostljivo sprejel. Tudi njegovi svetniki, ktere sem tu na zemlji dal pomoriti, bodo mi, kakor on, odpustili ter me ljubeznjivo med-se vzeli. Tebi pa naj vsemogočni Bog obilno poplača vse, kar si mi storil.“

Po teh besedah se zgrudi kralj nazaj na posteljo, ter zamogel le še slabim glasom spregovoriti besede: „Gospod, v tvoje roke izročim svojo dušo!“ — Umerl je. Blagemu Jozafatu se vlije potok vročih solz, objame drago mu truplo ter poljubuje obledeno obličje svojega očeta. Pri vsi svoji žalosti je čutil neko notranjo tolažbo; zdelo se mu je, da nebeška luč razsvetljuje njegovo dušo. „To je čut večnega življenja;“ — reče Barlam — „tvoj oče so srečno v Gospodu zaspali.“

Umirajoči kralj je željel, da se njegovo truplo ne pokoplje v kraljevi, ampak v spokorni obleki.

Jozafat je dal tudi tako truplo svojega očeta v rakev položiti. A vendar so pri sprevedu nesli na škerlatasti blazinici kraljevo krono.

Tužnega serca je spremil kralj Jozafat svojega očeta k slednjemu počitku. Na gomili je molil: „O Bog! kralj veličanstva, ki si vsemogočen in neumerjoč ter neumerjočnost podeliti zamoreš; ki želiš, da bi se izveličali vsi ljudje! Tebi se zahvalim! Uslišal si mojo molitev ter svojega služabnika, mojega očeta, poklical po Jezusu Kristusu k izveličanju! Daj, da se sedaj v nebesih večno veseli. Saj hočeš vsem svojim služabnikom, ki v grobih počivajo ali pa še po zemlji hodijo, večno življenje podeliti ter jih vzeti v svoje veličastvo. Tebi bodi hvala, slava in čast na vekov veke! Amen.“

Ko so zagrebli truplo kraljevo v hladno zemljo, vernil se je Jozafat v zapuščene sobe svojega očeta. Kako prazne in puste so se mu zdele! Žalostnim srcem je zerel na mesto, kjer je še pred kratkim svojega očeta gledal. Barlamu, ki ga je spremljeval, reče: „Moj dragi učenik in prijatelj, moj dragi oče! bivaj sedaj tukaj, in ne zapusti več teh prostorov! Ostani pri meni, saj nimam sedaj nikogar več na zemlji razun tebe! Preživi svoje stare dni tukaj v miru!“

„Prav imaš moj sin!“ — odgovori Barlam. „Visoko starost sem učakal! Moči so me zapustile in preslab sem, da bi dalje oskerboval svojo kerščansko občino. Tudi hrepenim, da uže skoraj zapusti moja duša trudno truplo, — to težko butaro, to umerjočo odejo neumerjočega duha, in

živim s Kristusom! O da bi mogel sè svetim Pavlom reči: „Dobro sem se vojskoval, tek dokončal, vero ohranil. Sedaj pa mi jè pripravljena krona pravice, katero mi bo dal Gospod, pravični sodnik, tisti dan; pa ne le meni, ampak vsem, ki ljubijo njegov prihod!“

„O ona nebeška krona je v resnici naj lepša,“ reče Jozafat. „Brez vse primere je lepša nego vse kraljeve zemeljske krone. Kakor moj rajni oče, tako bom moral tudi jaz zapustiti znamnje svoje kraljeve časti! Od svojih zemeljskih zakladov in bogastev ne bódem ničesar sè sabo vzal. Prizadevati si toraj hočem, da dosežem ono krono ter si nabiram zakladov v nebesih!“

Jozafat je vse svoje proste ure preživel pri Barlamu. Te ure so mu bile najslajši počitek; čislal jih je bolje nego razveseljevanja kraljevega dvora. Necega večera pride zopet k Barlamu. Barlam je sedel smertno bolan pri oknu. Ravno zahajajoče solnce ga je obsevalo sè svojimi zadnjimi žarki. „Glej,“ reče Barlam, — „za temnimi oblaki gre solnce za goro, da bo toliko lepše zopet vshajalo v jutru. Taka je tudi z nami, ljudmi, če smo drugače podobni tej dobrodelni luči, podobi onega, ki jo je ustvaril; in če ljudem le dobrote skazujemo, kakor solnce na svojem teku. Moja zadnja ura, ljubi sin, je sedaj prišla! Moje roke so uže merzle; le težko še diham. Ločil se bom sedaj-sedaj od tebe! A potolaži se, v nebesih se zopet vidiva. Nadjam se, da pridem tje gori, kjer se lepše svetijo pravični nego solnce! Z Bogom, dragi Jozafat! Spominjaj se vedno Jezusovih besed: „Ostani zvest do smerti, in dal ti bom krono življenja.“

Jozafat mu obljubi sè solznimi očmi; Barlam pa je molil k Bogu: „Ohrani tega svojega služabnika Jozafata, ki si ga bil meni nevrednemu izročil v poduk in vodstvo! Daj mu modrost, da se ogne vseh zanj, ktere mu stavita prilizovanje in zapeljivost; dodeli mu moči, da premaga sam sebe in svet ter doseže krono večnega življenja. Naj poveljuje tvoje ime, o Bog — Oče, Sin in sveti Duh, kteremu gre čast in slava na vse veke, Amen.“

Pri teh besedah je izdihnil starček Barlam svojo blago dušo. Jozafat ga je objokoval in pokopal, kakor svojega očeta. Jozafatov izrek, kterega se je zvesto držal celo svoje življenje, bile so Jezusove besede, ki veljajo vsem ljudem: „Ostani zvest do smerti, in dal ti bodem krono življenja.“

K a z a l o.

	Stran.
Predgovor	4
I. Veseli deček	5
II. Starček	8
III. Otožni mladeneč	11
IV. Slepí, gluhi in hromovi	15
V. Mladi lovec	19
VI. Puščavnik	25
VII. Kupec	28
VIII. Barlam pripoveduje	38
IX. Barlam pripoveduje dalje	53
X. Zvesti sužen	64
XI. Jozafat kerščen	69
XII. Jetnik	74
XIII. Jozafat kralj	80
XIV. Romar	84
XV. Kerščanski tempelj	89
XVI. Kralj Abenar	96
XVII. Kralj Abenar in Barlam	100
XVIII. Resnica kerščanske vere	105
XIX. Vesela slovesnost	115
XX. Najlepša krona	121

